

VEROHALLITUKSEN OHJE

Valtuutussäännös
VerohallintoL 2 § 2 mom.
Voimassaolo
Toistaiseksi
Vastaanottaja
Verovirastot

Päivämäärä
24.06.2004
Diaarinumero
535/345/2004

YRITYKSEN SUKUPOLVENVAIHDOS VEROTUKSESSA

Arviolta 60-80.000 yrityksessä tulee tapahtumaan sukupolvenvaihdos lähimmän 5-10 vuoden aikana. Termillä **sukupolvenvaihdos** tarkoitetaan tässä ohjeessa prosessia, jossa omistajajohtoisin yrityksen omistus vaihtuu joko alkuperäisen omistajan elinaikana tai sen jälkeen, ja jossa yritystoiminnan jatkajaksi ryhtyy alkuperäisen omistajan lähisukulainen **tai** muu henkilö. Sukupolvenvaihdoksessa voidaan käyttää apuna erillisen yhtiön kautta tapahtuvaa välillistä omistusta.

Tämän ohjeen tavoitteena on koota sukupolvenvaihdostilanteita pääosin koskevat vallitsevat käytännöt eri verolajeissa ja näin edistää yritysten ja niiden omistajien yhdenmukaista kohtelua koko verohallinnossa. Ohjeeseen on koottu sukupolvenvaihdoksiin liittyvät tulo-, varainsiirto-, perintö-, lahja- ja arvonlisäverotuksen kannalta keskeisimmät tilanteet.

Ohjeessa ei käsitellä maatalojen sukupolvenvaihdoksia eikä kansainvälisiin sukupolvenvaihdostilanteisiin liittyviä kysymyksiä. Ohjekirjeessä on huomioitu sukupolvenvaihdoksia koskeva tuore verolainsäädäntö, joista lahjaveron huojennusta koskeva HE 84/2004 on tätä allekirjoitettaessa Eduskunnan vahvistama sekä hankintamenoa koskeva tuloverolain muutos HE 96/2004 Eduskunnan käsiteltävänä.

Ohjekirjeen valmistelutyöryhmän asiantuntijajäsenenä ovat esittelijän lisäksi toimineet Antti Hyry, Erkki Lesonen, Asko Pajunen sekä Tarmo Puustinen Uudenmaan verovirastosta.

Ylijohtaja Mirjami Laitinen

Ylitarkastaja Sami Koskinen

Verohallitus
Verotuskeskus
PL 325, 00052 VERO
Haapaniemenkatu 4 A, Helsinki

www.vero.fi
puh. (09) 7311 36
faksi (09) 7311 3595
VEROH 0310/w 3.2004

1. Sukupolvenvaihdos osakeyhtiössä

1.1 Yleistä

1.2 Osakeyhtiön sukupolvenvaihdos osakekaupan avulla

- 1.2.1 Luovuttajan verotus
  - 1.2.1.1 Luovutusvoiton laskeminen
  - 1.2.1.2 Luovutusvoiton verovuosi
  - 1.2.1.3 Kauppahinnan muutokset
  - 1.2.1.4 Verovapaa sukupolvenvaihdosluovutus
    - 1.2.1.4.1 Sukupolvenvaihdosluovutuksen verovapauden edellytykset
    - 1.2.1.4.2 Verovapaan sukupolvenvaihdosluovutuksen kohteena olevat osakkeet
    - 1.2.1.4.3 Luovutettavien osakkeiden omistusaika
    - 1.2.1.4.4 Luovutuksensaaja – osapuolten välinen sukulaisuussuhde
  - 1.2.1.5 Luovutustappio
- 1.2.2 Luovutuksensaajan tuloverotus
  - 1.2.2.1 Osakkeiden hankintameno
  - 1.2.2.2 Huojennuksen menettäminen - jatkoluovutus alle 5 vuodessa
- 1.2.3. Varainsiirtoverotus osakekaupassa
  - 1.2.3.1 Kauppahinnan tarkistuslauseke
  - 1.2.3.2. Kaupan purkaminen
- 1.2.4 Yhtiön tuloverotus osakekaupan yhteydessä
  - 1.2.4.1 Tappioiden ja YHL-erien säilyminen

1.3 Osakkeiden vastikkeeton tai lahjanluonteinen luovutus - lahjaverotus

- 1.3.1 Lahjaveronalainen saanto
- 1.3.2 Lahjaveronalainen varallisuus
- 1.3.3 Käyvän arvon määrittämisestä
- 1.3.4 Vähennykset lahjan arvosta
- 1.3.5 Lahjojen yhteen laskeminen
- 1.3.6 Lahjaveron määrä
- 1.3.7 Lahjaveron huojennus
  - 1.3.7.1 Huojennuksen perusedellytykset
  - 1.3.7.2 Luovutuksen kohteena yritys tai sen osa
  - 1.3.7.3 Yritystoiminnan jatkaminen
  - 1.3.7.4 Huojennuksen laskeminen
  - 1.3.7.5 Huojennuksen menettäminen
  - 1.3.7.6 Lahjaveron maksuajan pidentäminen
- 1.3.8 Osakkeiden siirtyminen perintönä tai testamentilla
- 1.3.9 Varainsiirtoverotus osakkeiden vastikkeettomassa tai lahjanluonteisessa kaupassa

1.4 Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen sukupolvenvaihdoksessa

- 1.4.1 Yleistä
- 1.4.2 Luovuttajan verotus omien osakkeiden hankkimisessa tai lunastamisessa
  - 1.4.2.1 Luovutusvoiton verotus
  - 1.4.2.2 Peitelty osinko
- 1.4.3 Osakeyhtiön verotus omien osakkeiden hankkimisesta ja myymisestä
- 1.4.4 Osakkeiden alihintainen hankkiminen tai lunastaminen - lahjaverotus
- 1.4.5 Varainsiirtoverotus osakkeiden hankkimisen tai lunastuksen yhteydessä
- 1.4.6 Omat osakkeet yhtiön nettovarallisuudessa
- 1.4.7 Tappioiden ja YHL-erien huomioiminen

1.5 Osakeannin käyttämisestä sukupolvenvaihdoksen aputoimena

- 1.5.1 Yleistä
- 1.5.2 Alihintainen osakeanti tai merkintäoikeudesta luopuminen - lahjaverotus
- 1.5.3 Varainsiirtoverotus osakeannin yhteydessä
- 1.5.4 Tappioiden ja YHL-erien huomioiminen

1.6 Osakeyhtiön liiketoiminnan luovutus toiminnan jatkajalle

- 1.6.1 Luovuttavan yhtiön tuloverotus
- 1.6.2 Luovutuksensaajan hankintameno
- 1.6.3 Varainsiirtoverotus liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä
  - 1.6.3.1 Veron peruste
  - 1.6.3.2 Varainsiirtoveron määrä ja maksuaika
- 1.6.4 Arvonlisäverotus liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä
  - 1.6.4.1 Liikkeen luovutus liiketoiminnan jatkajalle
  - 1.6.4.2 Kiinteistöjä koskeva tehtyjen vähennysten palauttaminen
  - 1.6.4.3 Luovuttajan marginaaliverotusmenettelyn purkaminen

1.7 Yritysjärjestelyistä sukupolvenvaihdoksen esitoimina

- 1.7.1 Yleistä
- 1.7.2 Jakautuminen sukupolvenvaihdoksen esitoimena

1.8 Apuyhtiön käyttämisestä osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksessa

- 1.8.1 Yleistä
- 1.8.2 Alihintainen tai vastikkeeton luovutus apuyhtiölle - lahjaverotus
- 1.8.3 Varainsiirtoverotus

2. Sukupolvenvaihdos avoimessa yhtiössä tai kommandiittiyhtiössä

2.1 Yleistä

2.2 Yhtiöosuuden myynti

- 2.2.1 Luovuttajan verotus
  - 2.2.1.1 Luovutusvoiton verotus
    - 2.2.1.1.1 Luovutusvoiton laskeminen
    - 2.2.1.1.2 Lisäys luovutusvoittoon
    - 2.2.1.1.3 Sukupolvenvaihdosluovutuksen verovapauden edellytykset
    - 2.2.1.1.4 Yhtymäosuuden omistusaika
    - 2.2.1.1.5 Luovutusvoittoveron määrä
  - 2.2.1.2 Luovutustappio
- 2.2.2 Luovutuksensaajan tuloverotus -hankintameno
- 2.2.3 Yhtiöosuuden alihintainen luovutus – lahjaverotus
- 2.2.4 Yhtiön verotus yhtiöosuuden myynnin yhteydessä - tappioiden menettäminen

2.3 Yhtiöosuuden vastikkeeton tai lahjanluonteinen luovutus – lahjaverotus

- 2.3.1. Lahjaveronalainen saanto
- 2.3.2 Käyvän arvon määrittämisestä
- 2.3.3 Lahjaveron huojennus
- 2.3.4 Yhtiöosuuksien siirtyminen perintönä tai testamentilla

2.4 Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön liiketoiminnan luovutus

- 2.4.1 Luovuttavan yhtiön tuloverotus
- 2.4.2 Yhtiön osakkaan tuloverotus – mahdollinen tulontasaus
- 2.4.3 Luovutuksensaajan hankintameno
- 2.4.4 Varainsiirtoverotus liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä
- 2.4.5 Arvonlisäverotus liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä

2.5 Apuyhtiön käyttäminen avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön sukupolvenvaihdoksessa

- 2.5.1. Yhtiöosuuden vastikkeellinen luovutus apuyhtiölle
- 2.5.2. Yhtiöosuuden vastikkeeton tai lahjanluonteinen luovutus apuyhtiölle
- 2.5.3 Liiketoiminnan vastikkeellinen luovutus apuyhtiölle

3 Liikkeen- tai ammatinharjoittajan toiminnan sukupolvenvaihdos

3.1 Yleistä

3.2 Liikkeen- tai ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnan vastikkeellinen luovutus

3.2.1 Yleistä

3.2.2 Luovuttajan tuloverotus

3.2.2.1 Tulontasaus

3.2.2.1.1 Tulontasausmenettely

3.2.2.2 Tappioiden vähentäminen lopettamistilanteessa

3.2.3 Luovutuksensaajan tuloverotus

3.2.4 Elinkeinotoiminnan alihintainen luovutus

3.2.4.1 Elinkeinotoiminnan alihintainen luovutus, luovutuksen saajan verotus

3.2.5 Varainsiirtoverotus elinkeinotoiminnan luovutuksen yhteydessä

3.2.6 Arvonlisäverotus elinkeinotoiminnan luovutuksen yhteydessä

3.3 Liikkeen- tai ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnan vastikkeeton tai lahjanluonteinen luovutus

3.3.1 Lahjaveronalainen saanto

3.3.2 Lahjaveronalainen varallisuus

3.3.3 Käyvän arvon määrittämisestä

3.3.4 Lahjaveron huojennus

3.3.4.1 Luovutuksen kohteena yritys tai sen osa

3.3.4.2 Yritystoiminnan käsitteestä

3.3.4.3 Yritystoiminnan jatkaminen

3.3.4.4 Huojennuksen laskeminen

3.4 Apyhtiön käyttäminen liikkeen- ja ammatinharjoittajan sukupolvenvaihdoksessa

3.4.1 Elinkeinotoiminnan vastikkeellinen luovutus apuyhtiölle

3.4.2 Elinkeinotoiminnan vastikkeeton tai alihintainen luovutus apuyhtiölle

3.4.2.1 Elinkeinotoiminnan vastikkeeton tai alihintainen luovutus apuyhtiölle, lahjaverotus

3.5 Elinkeinotoiminnan jatkaminen yrittäjän kuoleman jälkeen

3.5.1 Elinkeinotoiminnan jatkaminen kuolinpesän nimissä - tuloverotus

3.5.2 Perintöverotus

3.5.2.1 Yleistä

3.5.2.2 Verotettava jäämistöosuus

3.5.2.3 Sukupolvenvaihdosluovutus testamentilla

3.5.2.4 Yritysvarallisuuden siirtyminen osituksessa tai perinnönjaossa

3.5.2.5 Toiminnan jatkaminen jakamattoman kuolinpesän lukuun

3.5.2.6 Perintöveron huojentaminen

3.5.3 Varainsiirtoverotus testamentin, perinnönjaon ja osituksen yhteydessä

3.6 Toimintamuodon muutokset

3.6.1 Yleistä toimintamuodon muutoksista

3.6.2 Toimintamuodon muutoksesta eri verolajeissa

3.6.2.1 Toimintamuodon muutos tuloverotuksessa

3.6.2.2 Toimintamuodon muutos lahjaverotuksessa

3.6.2.3 Toimintamuodon muutos arvonlisäverotuksessa

3.6.2.4 Toimintamuodon muutos varainsiirtoverotuksessa

3.6.3 Kuolinpesän toimintamuodon muutokset

3.6.3.1 Kuolinpesän elinkeinotoiminnan jatkaminen toiminimenä

3.6.3.2 Kuolinpesä henkilöyhtiöksi

3.6.3.3 Kuolinpesä osakeyhtiöksi

3.6.3.4 Elinkeinotoiminnan harjoittaminen kuolinpesän lukuun

3.6.3.5 Lahjaverotus kuolinpesän toimintamuodon muutoksen yhteydessä

4. Ennakkotiedot ja poikkeusluvut

4.1 Ennakkotiedot ja -ratkaisut

4.1.1 Tulo- ja varallisuusverotus

4.1.2 Arvonlisäverotus

4.1.3 Perintö- ja lahjaverotus

4.1.4 Varainsiirtoverotus

4.2 Tappioita ja YHL-eriä koskeva poikkeuslupamenettely

1. Sukupolvenvaihdos osakeyhtiössä

1.1 Yleistä

Sukupolvenvaihdoksessa osakeyhtiö siirretään omistajan elinaikana tai se siirtyy hänen kuoltuaan toimintaa jatkavalle lapselle tai muulle henkilölle. Sukupolvenvaihdos on jokaisessa yhtiössä yksilöllinen tapahtuma, jonka verotuskysymykset koskevat tuloverotusta, perintö- ja lahjaverotusta sekä varainsiirtoverotusta. Veroseuraamukset voivat kohdistua yrityksestä luopuvan ja luovutuksensaajan lisäksi myös yhtiöön itseensä.

Arvonlisäverotuksessa ei ole nimenomaisia säännöksiä sukupolvenvaihdostilanteille. Arvonlisävero maksetaan liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavaroiden ja palveluiden myynnistä. Siten liiketoiminnan luovutuksessa voi arvonlisävero tulla suoritettavaksi. Sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa kuitenkin siten, ettei tapahdu lainkaan arvonlisäverolaissa (AVL, 1501/1993) tarkoitettujen tavaroiden ja palveluiden myyntiä, vaan yhtiön omistuspohja muuttuu. Arvonlisäverotuksen ulkopuolelle on jätetty rahoituspalvelut, kuten arvopaperikauppa. Arvonlisäverotuksessa ei osakkeiden tai osuuksien luovutuksesta aiheudu veroseuraamuksia. Verovelvollinen yritys jatkaa toimintaansa kuten ennenkin.

Osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksesta aiheutuvia varainsiirtoveroseuraamuksia on käsitelty kunkin toimintamallin yhteydessä, mikäli varainsiirtoverovelvollisuus ao. tilanteessa syntyy.

1.2 Osakeyhtiön sukupolvenvaihdos osakekaupan avulla

1.2.1 Luovuttajan verotus

Mikäli osakeyhtiön sukupolvenvaihdos toteutetaan osakekaupalla, luovuttajan veroseuraamukset kohdistuvat mahdolliseen luovutusvoittoon. Tuloverolain (TVL, 1535/1992) 45 §:n pääsäännön mukaan ”Omaisuuksien luovutuksesta saatu voitto on veronalaista pääomatuloa siten kuin tässä luvussa säädetään”. TVL 48.1 §:n 3 kohdan nojalla sukupolvenvaihdosluovutuksesta syntyvä voitto on kuitenkin tiettyjen edellytysten täytyessä verovapaa.

1.2.1.1 Luovutusvoiton laskeminen

TVL 46 §:n mukaan luovutusvoitto lasketaan siten, että luovutushinnasta vähennetään omaisuuden poistamattoman hankintameno- ja voiton hankkimisesta aiheutuneiden menojen yhteismäärä. Ns. hankintameno-olettamaa koskevan lainkohdan mukaan luovutushinnasta vähennettävä määrä on kuitenkin aina vähintään 20 prosenttia luovutushinnasta tai, jos luovutettu omaisuus on ollut luovuttajalla vähintään 10 vuoden ajan, vähennettävä määrä on vähintään 50 prosenttia luovutushinnasta. Vuodesta 2005 alkaen vähintään 10 vuotta omistetun omaisuuden hankintameno-olettama on 40 %. Hankintameno-olettamaa käytetään silloin, kun todellinen hankintameno myyntikuluineen on pienempi kuin käytettävä hankintameno-olettama. Hankintameno-olettamaa käytettäessä on huomattava, että osituksessa saadun omaisuuden omistusaika ja myös hankintameno lasketaan ositussaantoa edeltäneestä saannosta.

TVL 47 §:ssä on tarkempia määräyksiä luovutusvoiton laskemisesta. Lainkohdan mukaan hankintameno luetaan myös omaisuuden perusparannusmenot verovelvollisen omistusaikana. Vastikkeetta saadun omaisuuden hankintameno katsotaan perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo. Vuodesta 2005 alkaen lahjaksi saadun omaisuuden hankintameno lasketaan kuitenkin lahjoittajan hankintamenoa, jos lahjansaaja luovuttaa saamansa omaisuuden ennen kuin lahjoituksesta on kulunut yksi vuosi. Vuonna 2004 sovelletaan vielä säännöstä, jonka mukaan verovelvollisen aikaisemmin omistamien osakkeiden tai osuuksien hankintamenoa ei oteta huomioon näiden perusteella merkityn osakkeen, osuuden, optiolainan tai vaihtovelkakirjan taikka merkintäoikeuden hankintamenoa laskettaessa. Näiden omaisuserien hankintameno määräytyy kuitenkin alkuperäisten osakkeiden tai osuuksien hankinta-ajan mukaisesti. Vuodesta 2005 lähti-

en verovelvollisen aikaisemmin omistaman osakkeen tai osuuden hankintameno sekä sen perusteella merkityn osakkeen tai osuuden hankintameno jaetaan sekä aikaisemmin omistetun että sen perusteella merkityn osakkeen tai osuuden hankintamenoksi.

1.2.1.2 Luovutusvoiton verovuosi

Luovutusvoitto katsotaan sen verovuoden tuloksi, jona kauppa tai vaihto on tehty tai muu luovutus on tapahtunut (TVL 110.2 §). Sanamuotonsa mukaan säännös edellyttää koko luovutusvoiton verottamista luovutusvuonna. Voitto on luovutusvuoden tuloa, vaikka kauppahintaa ei olisi vielä maksettu. Jos kauppahintasaaminen käy myöhemmin arvottomaksi, verovelvollinen voi säädettyjen aikojen rajoissa vaatia verotusta muutettavaksi.

Luovutusvuotta määritettäessä merkityksellinen on yleensä sitovan lopullisen kauppakirjan tekemisajankohta. Sopimuksenvaraisilla kaupan ehdoilla ei yleensä ole vaikutusta luovutusvuotta ratkaistaessa.

1.2.1.3 Kauppahinnan muutokset

Osakkeiden luovutussovituksessa voidaan osa kauppahinnasta sitoa johonkin tulevaisuudessa tapahtuvaan epävarmaan tapahtumaan. Kauppakirjan ehtojen mukainen lisäkauppahinta on yrittösoakkeiden myynnistä syntyvää luovutusvoittoa laskettaessa katsottu kaupantekovuoden tuloksi siltä osin, kuin sen määrä on ollut tiedossa ennen kaupantekovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä (mm. KHO 1994/6807). Kauppahinnan osaa, jonka suorittamisvelvollisuudesta ei tällöin ole ollut tietoa, ei ole pidetty kaupantekovuoden tulona.

KHO 1994/6807 B 534

Verovelvollinen oli myynyt 26.3.1990 päivätyllä kauppakirjalla vuonna 1987 hankkimansa yhtiön osakkeet. Kauppakirjan mukaan kauppahinta laskettiin konsernin tasesubstanssin, solmittujen tai tilattujen urakkasopimusten projektikohtaisten katetuottojen sekä 31.12.1990 ja 31.12.1991 päättyviltä tilikausilta laadittavien tuloslaskelmien lopullisten tulosten mukaan määräytyvän konsernin kauppa-arvon perusteella. Kauppahinta maksettiin osaksi kaupantekovuonna 1990. Lisäksi osakkeista maksettiin lisäkauppahintaa kahtena kaupantekovuotta seuraavana vuonna 1991 ja 1992. Koska kaupantekovuotta seuraavana vuonna 1991 maksetun lisäkauppahinnan suoritusvelvollisuus ja suuruus oli selvillä ennen kaupantekovuoden verotuksen päättymistä, tämä osasuoritus luettiin satunnaisena myyntivoittona kaupantekovuoden tuloksi. Sen sijaan myöhemmin vuonna 1992 suoritettun lisäkauppahinnan verottamiseen kaupantekovuoden tulona ei ollut perusteita. Verovuosi 1990. Äänestys 3-2-2.

Tapauksessa ei ratkaistu, miten kaupantekovuoden verotuksessa huomioon ottamatta jääneestä lisäkauppahinnasta muodostuva voitto verotetaan. Lisäkauppahinnan osalta muodostuvan voiton määrittämiseksi luovutusvoitto laskettaneen uudelleen ottamalla luovutushintana huomioon myös lisäkauppahinta. Voitto voitaneen verottaa lisäkauppahinnan maksuvuoden tulona ja laskettaneen myös tältä osin niiden säännösten mukaan, jotka olivat voimassa kaupantekovuonna.

Kauppahinta saattaa kaupan ehtojen mukaan myös alentua jonkin tulevaisuudessa tapahtuvan epävarman seikan perusteella. Näissä tapauksissa verotus toimitetaan kauppakirjasta ilmenevän myyntihinnan mukaisesti. Jos kauppahinta on kauppakirjassa olevan ehdon mukaisesti myöhemmin alentunut, verovelvollinen voi säädettyjen aikojen rajoissa vaatia verotusta muutettavaksi.

1.2.1.4 Verovapaa sukupolvenvaihdosluovutus

1.2.1.4.1 Sukupolvenvaihdosluovutuksen verovapauden edellytykset

TVL 48.1 §:n 3 kohdan mukaan sukupolvenvaihdosluovutuksesta syntynyt luovutusvoitto on tiettyjen ehtojen täytyessä kokonaan verovapaa. Lainkohdan mukaan luovutuksesta saatava voitto on verovapaa, kun verovelvollinen luovuttaa sellaisen yhteisön osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat vähintään 10 prosentin omistusosuuteen mainitussa yhtiössä ja saajana on joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa hänen lapsensa tai tämän rintaperillinen taikka hänen sisarensa, veljensä, sisarpuolensa tai velipuolensa. Lisäksi edellytyksenä on, että omaisuus on ollut yhteensä yli 10 vuotta luovuttajan tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut sen vastikkeettomasti. Mikäli yksikin lainkohdassa mainituista edellytyksistä jää toteutumatta, on luovutusvoitto veronalaista.

TVL 48.5 §:ssä on säädetty sukupolvenvaihdoshuojennuksen menettämisestä. Lainkohdan mukaan huojennus menetetään, mikäli luovutuksensaaja luovuttaa samaa omaisuutta edelleen ennen kuin 5 vuotta on kulunut hänen saannostaan. Huojennuksen menettämistä on käsitelty jäljempänä kappaleessa 1.2.2.2.

1.2.1.4.2 Verovapaan sukupolvenvaihdosluovutuksen kohteena olevat osakkeet

Verovapauden piiriin kuuluvat em. lainkohdan mukaan tapaukset, joissa luovutetaan sellaisen yhteisön osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat vähintään 10 prosentin omistusosuuteen kysymyksessä olevassa yhtiössä. Lainkohdan sanamuodon mukaan ratkaisevaa on osakkeiden tuottama oikeus yhtiön varallisuuteen, ei esimerkiksi äänioikeus, joka voi olla pienempikin kuin 10 %. Verotuskäytännössä lainkohtaa on tulkittu siten, että jokainen yksittäisen luovutuksen on oltava suuruudeltaan vähintään 10 %. Siten, jos osakkeita luovutetaan esim. pojalle ja tämän puolisolle, on kummallekin luovutettava erikseen vähintään 10 %:n omistusosuus tai yhdellä luovutuksella vähintään 10 % yhteisomistukseen. Jos luovuttajina ovat molemmat vanhemmat, on kummankin vanhemman jokaisen erillisen luovutuksen oltava vähintään 10 %.

Huojennus on luovutuksen kohteita rajaamalla pyritty kohdistamaan varsinaiseen tulonhankkimistoimintaan liittyviin sukupolvenvaihdostilanteisiin. Säännöksissä ei kuitenkaan edellytetä, että ostaja jatkaisi toiminnan harjoittamista tai että myyjä lopettaisi sanotun toiminnan. Edellytyksenä ei ole myöskään se, että sukupolvenvaihdoksen kohteena oleva yhtiö harjoittaisi elinkeinotoimintaa. (Vrt. perintö- ja lahjaverolain (PerVL, 378/1940) sukupolvenvaihdoshuojennuksen edellytykset kohdassa 1.3.7.3.)

1.2.1.4.3 Luovutettavien osakkeiden omistusaika

Osakkeiden tuottaman omistusosuuden lisäksi luovutusvoiton verovapauden edellytyksenä on, että luovutettavat osakkeet ovat olleet yhteensä yli 10 vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut sen vastikkeettomasti. Siten lahjana tai perintönä saatujen osakkeiden omistusaikaan luetaan luovuttajan omistustajan lisäksi lahjanantajan tai perintönjättäjän omistusaika. Myös osituksessa saatujen osakkeiden omistusaikaan luetaan osituksessa osakkeet luovuttaneen henkilön omistusaika.

Osakeyhtiön perustajaosakkaan osakkeiden omistusaika katsotaan alkavan osakkeiden merkinnästä, joka yleensä tapahtuu osakeyhtiön perustamiskokouksen yhteydessä (perustamiskirjan allekirjoituspäivä). Ostettujen osakkeiden omistustajan katsotaan yleensä alkavan kaupantekohetkestä. Jos osakas on merkinnyt osakkeita uusmerkinnässä tai rahastoannissa aiemman omistusosuutensa perusteella, lasketaan uusien osakkeiden omistusaika siitä, kun osakas on hankkinut alkuperäiset osakkeet, joihin osakemerkintä perustuu. Sen sijaan aiemman yhtiöosuuden ylittävältä osin saatujen osakkeiden hankinta-ajankohtana pidetään merkintäoikeuksien hankkimisen tai uusien osakkeiden merkitsemisajankohtaa.

Mikäli osakkeenomistaja on saanut osakkeet muutettaessa avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö osakeyhtiöksi, on osakkaan aiempaa yhtiöosuutta vastaavat osakkeet katsottu hankituksi silloin, kun osakas hankki osuutensa avoimessa yhtiössä tai kommandiittiyhtiössä eli käytännössä yhtiöosimuksen allekirjoituspäivänä. Sen sijaan muutettaessa yksityisliike (esim. toiminimi) tai verotusyhtymä osakeyhtiöksi, katsotaan osakkeiden omistujan alkavan osakeyhtiön perustamisajankohdasta.

1.2.1.4.4 Luovutuksensaaja – osapuolten välinen sukulaisuussuhde

Luovutettaessa osakkeita em. lainkohdan tarkoittamassa verovapaassa sukupolvenvaihdoksessa tulee luovutuksensaajana olla luovuttajan lapsi tai tämän rintaperillinen taikka hänen sisarensa, veljensä, sisarpuolensa tai velipuolensa. Edellä mainittu henkilö voi olla saajana joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa. Luettelo on tyhjentävä, joten esimerkiksi veljen lapsille tapahtuvaan luovutukseen ei sovelleta ko. verovapaussäännöstä.

Lainkohdan sanamuotoa ”yhdessä puolisonsa kanssa” on verotuskäytännössä tulkittu siten, että luovutus voidaan tehdä joko laissa mainitulle sukulaiselle ja tämän puolisolle yhteisesti luovuttamalla vähintään 10 % yhteisomistukseen tai molemmille puolisoille erikseen siten, että kumminkin puolison saanto on vähintään 10 %. Mikäli luovutus tehdään puolisoille erikseen, on luovutukset tehtävä samassa yhteydessä (ainakin samana päivänä), jotta luovutuksia voidaan käsitellä yhtenä kokonaisuutena.

TVL 8.2 §:n mukaan lapsena pidetään myös ottolasta ja puolison lasta. Puolisoina pidetään TVL 7 §:n mukaan (eräin poikkeuksin) aviopuolisoiden lisäksi avopuolisoita, jotka ovat aiemmin olleet keskenään avioliitossa tai joilla on tai on ollut yhteinen lapsi.

Koska TVL 48.1 §:n 3 kohdan mukaan luovutuksensaajana tulee olla lainkohdassa mainittu sukulainen, ei verovapaussäännöstä sovelleta tilanteeseen, jossa sukupolvenvaihdos toteutetaan siten, että yhtiö lunastaa luovuttajan osakkeet tai luovuttaja myy osakkeet sukulaisensa omistamalle yhtiölle.

1.2.1.5 Luovutustappio

Sukupolvenvaihdosluovutuksen yhteydessä saattaa osakkeiden luovutushinta olla pienempi kuin luovuttajan hankintameno. Tällöin luovuttajalle syntyy luovutustappio. TVL 50 §:n 1 momentin mukaan omaisuuden luovutuksesta syntynyt tappio vähennetään omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta verovuonna ja kolmena sitä seuraavana vuotena sitä mukaa kuin voittoa kertyy, eikä sitä oteta huomioon pääomatulolajin alijäämää vahvistettaessa.

Mikäli luovuttaja myy osakkeensa jatkajalle alihintaan lahjanluonteisella kaupalla, joudutaan luovutusvoittoverotuksessa ratkaisemaan, saadaanko omaisuuden hankintameno vähentää kokonaan vaiko vain luovutuksen vastikkeellista osuutta vastaava osuus. KHO:n ratkaisussa 2002/513 katsottiin, että luovutusta on käsiteltävä kokonaisuutena ja luovutusvoittoa laskettaessa hankintameno on vähennettävä täysimääräisenä luovutushinnasta.

KHO 13.03.2002/513 Vuosikirja 2002:24

Vanhemmat olivat myyneet tyttärelleen osakehuoneiston hinnalla, joka jonkin verran alitti sen hankintameno. Vanhempien ei katsottu ennakkoperinnässä saavan luovutusvoittoa kaupan johdosta, vaikka kauppahinta alitti käyvän arvon ja tytärtä oli verotettu kaupan perusteella lahjasta. Verovuosi 2000.

Em. ratkaisussa ei otettu kantaa lahjanluonteisesta kaupasta syntyvän tappion vähennyskelpoisuuteen. Lahjanluonteisesta tai alihintaisesta kaupasta syntyneen tappion, siltä osin kuin tappio johtuu käyvän arvon alittavasta kauppahinnasta, ei voida katsoa syntyneen tuloverolain tarkoittamalla tavalla vakaassa tulonhankkimistarkoituksessa tehdystä luovutuksesta. Siten luovutusvoi-

ton verotuksessa luovutuksen alihintaisuudesta johtunutta tappiota ei voida pitää TVL 50 §:ssä tarkoitettuna vähennyskelpoisena luovutustappiona.

Vuodesta 2005 lähtien tuloverolakia on tältä osin muutettu. Tuloverolain 47 §:ään lisätyssä 5 momentissa säädetään seuraavasti: Jos omaisuus on luovutettu käypää arvoa alempaan hintaan siten, että kysymys on perintö- ja lahjaverolain 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu lahjanluonteisesta kaupasta, luovutus jaetaan maksetun hinnan ja käyvän arvon suhteen perusteella vastikkeelliseen ja vastikkeettomaan osaan. Vastikkeellisesti luovutetun osuuden hankintamenoksi katsotaan siihen kohdistuva osa omaisuuden hankintamenosta.

1.2.1.6 Luovutusvoittoveron määrä

Verotettava luovutusvoitto on pääomatuloa, jonka veroprosentti on 29. Vuodesta 2005 alkaen pääomatulojen veroprosentti on 28. Vuodesta 2005 alkaen luovutusvoitto ei ole veronalaista tuloa, jos verovuonna luovutetun omaisuuden yhteenlasketut luovutushinnat ovat enintään 1 000 euroa.

1.2.2 Luovutuksensaajan tuloverotus

1.2.2.1 Osakkeiden hankintameno

Luovutuksensaajan verotuksessa osakkeiden hankintamenolla on merkitystä aikanaan osakkeita edelleen luovutettaessa. Vastikkeellisella kaupalla ostettujen osakkeiden hankintamenoksi katsotaan osakkeista maksettu kauppahinta lisättynä maksetulla varainsiirtoverolla. Jos osakkeista suoritettava vastike on enintään $\frac{3}{4}$ osakkeiden käyvästä arvosta, katsotaan käyvän hinnan ja vastikkeen välinen ero lahjaksi. Tällöin luovutuksensaajan verotuksessa osuuden hankintamenoksi katsotaan maksetun kauppahinnan lisäksi omaisuudella lahjaverotuksessa käytetyn arvon ja maksetun kauppahinnan erotus. Kuten edellä kappaleessa 1.2.1.1 on todettu, vuodesta 2005 alkaen lahjaksi saadun omaisuuden hankintameno lasketaan edellä mainitusta poiketen lahjoittajan hankintamenosta, jos lahjansaaja luovuttaa saamansa omaisuuden ennen kuin lahjoituksesta on kulunut yksi vuosi.

1.2.2.2 Huojennuksen menettäminen - jatkoluovutus alle 5 vuodessa

TVL 48.5 §:n mukaan luovutusvoiton sukupolvenvaihdoshuojennus menetetään, mikäli ostaja luovuttaa samaa omaisuutta edelleen ennen kuin viisi vuotta on kulunut hänen saannostaan. Lainkohdan mukaan tästä jatkoluovutuksesta saatua voittoa laskettaessa hankintamenosta vähennetään se veronalaisen luovutusvoiton määrä, jota ei TVL 48.1 §:n 3 kohdan nojalla pidetty osakkeet luovuttaneen henkilön veronalaisena tulona.

Edellä mainittua säännöstä sovelletaan, jos esimerkiksi isän luovutuksesta pojalle on kulunut alle viisi vuotta ja poika luovuttaa ostamansa omaisuuden edelleen. Tällöin pojan luovutusvoittoa laskettaessa hänen hankintamenostaan vähennetään se veronalaisen luovutusvoiton määrä, jota ei sukupolvenvaihdosluovutusta koskevan huojennussäännöksen nojalla ole pidetty hänen isänsä veronalaisena tulona. Näin sukupolvenvaihdoshuojennuksen nojalla isällä verottamatta jäänyt luovutusvoitto tulee verotetuksi osakkeet edelleen luovuttavalla pojalla.

Lainkohdassa tarkoitettuna jatkoluovutuksena pidetään myös luovutusta omalle osakeyhtiölle (KHO 1991 T 3891). Samoin luovutuksena pidetään myös yhtiön purkamista. Sensijaan omaisuuden lahjoittaminen ei yleensä aiheuta huojuksen menetystä.

KHO 1991 T 3891

Kun verovelvolliset, jotka olivat saaneet osakeyhtiön kaikki osakkeet omistukseensa tulo- ja varalisuusverolain 73.1 §:n 2 kohdassa (*nyk. TVL 48.1 §:n 3 kohta*) tarkoitettuna niin sanottuna sukupolvenvaihdosluovutuksena, myivät ne perustamalleen toiselle osakeyhtiölle, heidän katsottiin luovuttavan sanotut osakkeet lain 73.3 §:ssä tarkoitetulla tavalla edelleen ja luovutukseen oli siten sovellettava mainittua säännöstä . Ennakkotieto. Verovuosi 1991. Verovuosi 1992.

Lainkohdassa mainittua viiden vuoden määräaika laskettaessa osakkeiden omistusaika lasketaan pääsääntöisesti ostokaupparin tekemisestä myyntikaupparin tekemiseen.

Esimerkki 1

Isä on myynyt vuonna 1995 pojalleen yli 10 vuotta omistamansa osakkeet. Poika myy osakkeet edelleen vuonna 1999. Luovutusvoitot lasketaan alla olevilla osto- ja myyntihinnoilla seuraavasti:

	Isä	Poika
Ostohinta	75 000 euroa	250 000 euroa
Myyntihinta	250 000 euroa	450 000 euroa

Isän luovutusvoittoa laskettaessa vähennetään hankintamenona 50 % luovutushinnasta (250 000 euroa), koska isä on omistanut osakkeet yli 10 vuotta ja näin määräytyvä hankintameno-olettama on korkeampi kuin alkuperäinen hankintahinta (75 000 euroa). Näin luovutusvoitoksi saadaan 125 000 euroa. Isän luovutusvoitto on TVL 48.1 §:n 3 kohdan nojalla verovapaa.

Pojan luovutusvoittoa laskettaessa sovelletaan TVL 48.5 §:n säännöstä, koska osakkeiden ostosta on kulunut alle viisi vuotta. Pojan hankintamenosta 250 000 euroa vähennetään siten 125 000 euroa eli määrä, jota ei pidetty hänen isänsä veronalaisena tulona. Pojan veronalaisen luovutusvoiton määräksi saadaan siten 325 000 euroa.

Myyntihinta	450 000 euroa
./ hankintameno (250 000 - 125 000)	125 000 euroa
Veronalainen luovutusvoitto	325 000 euroa

Käytännössä viiden vuoden sisällä tapahtuva jatkoluovutus saattaa koskea vain osaa sukupolven-vaihdostarkoituksessa ostetusta osakkeista. Tällöin edelleen luovuttajan hankintamenosta vähennetään luovutettua omaisuutta vastaava suhteellinen osuus saantomiehellä verottamatta jääneestä voitosta.

Esimerkki 2

Edellä olevaa esimerkkiä muutetaan siten, että poika myy 225 000 eurolla puolet ostamista osakkeista ulkopuoliselle henkilölle ja puolet osakkeista jää hänelle itselleen. Pojan luovutusvoitto lasketaan seuraavasti:

Myyntihinta	225 000 euroa
./.. hankintameno (1/2 x 250 000- 1/2 x 125 000)	62 500 euroa
veronalainen luovutusvoitto	162 500 euroa

Sukupolvenvaihdosluovutuksessa verottamatta jääneestä määrästä (125 000 euroa) otetaan tässä tapauksessa huomioon vain luovutettua osuutta vastaava suhteellinen osa eli puolet.

1.2.3. Varainsiirtoverotus osakekaupassa

Varainsiirtoverolain (VSVL, 931/1996) mukaan arvopaperin luovutuksessa on luovutuksensaajan suoritettava varainsiirtoveroa 1,6 prosenttia kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta. Osakeyhtiön osake kuuluu varainsiirtoverolain tarkoittaman arvopaperikäsitteen piiriin.

Arvopaperin luovutuksessa veron suorittamiseen velvollisen on oma-aloitteisesti suoritettava varainsiirtovero kahden kuukauden kuluessa luovutussopimuksen tekemisestä (poikkeuksena sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen välityksellä tehty kauppa). Saman ajan kuluessa on myös esitettävä varainsiirtoveroilmoitus kotikunnan verovirastolle.

Varainsiirtoveroa suoritetaan vain varainsiirtoverolain alaisen omaisuuden vastikkeellisista luovutuksista. Veron perusteena on käytetty vastike. Kauppahinnan lisäksi muuta laissa tarkoitettua vastiketta ovat mm. myyjän velat, joista ostaja ottaa vastattavakseen.

Jos myös osakkeiden kauppahinta suoritetaan rahan sijasta varainsiirtoverolain alaisella omaisuudella (vaihto), vero on suoritettava kummastakin luovutuksesta. Katso varainsiirtoverotuksesta myös kohta 1.6.3.

1.2.3.1 Kauppahinnan tarkistuslauseke

Osakkeiden luovutussopimuksessa voidaan osa kauppahinnasta sitoa johonkin tulevaisuudessa tapahtuvaan epävarmaan tapahtumaan. Varainsiirtoverolaissa ei tällaisen varalle ole säännöksiä, vaan varainsiirtoverolaki lähtee siitä, että oikeamääräinen vero suoritetaan oikeaan aikaan. Jos enimmäiskauppahinnan suuruudesta ei ole sovittu, vero tulee suorittaa sen suuruisena, mikä vastaa sen hetkisen tiedon mukaista objektiivista arviota kauppahinnasta. Jos kauppahinta nousee tätä suuremmaksi, on veroa suoritettava lisää vastaavasti. Jos arviointia ei ole suoritettu, seurauksena lisäkauppahinnan osalta saattaa olla veronlisäys. Jos veroa on suoritettu liikaa, veroa palautetaan säädettyine korkoineen. Hakemus on tehtävä viiden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana vero on suoritettu.

1.2.3.2. Kaupan purkaminen

Varainsiirtoveron palauttaminen kaupan purkamisen jälkeen ei ole itsestäänselvyys. Päinvastoin luovutustoimen vapaaehtoisen purkamisen katsotaan muodostavan uuden varainsiirtoverollisen saannon. Maksettu varainsiirtovero palautetaan kuitenkin hakemuksesta tilanteessa jossa luovutus on tuomioistuimen päätöksellä kumottu tai määrätty purkautumaan. Vero palautetaan hakemuksesta myös silloin kun luovutus on purettu sopimuksella tilanteessa, jossa se olisi voinut luovutuskirjassa olevan ehdon tai sopimusrikkomuksen perusteella tulla puretuksi tuomiolla.

1.2.4 Yhtiön tuloverotus osakekaupan yhteydessä

Osakkeiden luovutus ei aiheuta muutosta yhtiön verotukselliseen asemaan kohdassa 1.2.4.1 mainittua tilannetta lukuun ottamatta .

1.2.4.1 Tappioiden ja YHL -erien säilyminen

Yhteisön tappiota ei vähennetä eikä käyttämättömiä veroylijäämiä, yhtiöveron hyvityksiä ja osinkoylijäämiä (YHL -erät) oteta huomioon, jos tappiovuoden aikana tai sen jälkeen yli puolet yhteisön osakkeista tai osuuksista on muun saannon kuin perinnön tai testamentin vuoksi vaihtanut omistajaa tai yli puolet sen jäsenistä vaihtunut.

Jos tappiota tuottaneen yrityksen osakkeista tai osuuksista vähintään 20 prosenttia omistavassa yhteisössä on tapahtunut vastaava omistajanvaihdos, viimeksi mainitun yhteisön omistamien osakkeiden tai osuuksien katsotaan vaihtaneen omistajaa.

Esimerkki

A omistaa 60 % X Oy:stä. X Oy omistaa 55 % Y Oy:stä. A myy osakkeensa X Oy:stä B:lle. Sekä X Oy:ssä että Y Oy:ssä on tapahtunut näin omistajanvaihdos, joka estää tappioiden ja YHL-erien hyödyntämisen (ilman poikkeuslupaa).

Mikäli tappioiden vähentäminen ja/tai YHL –erien huomioon ottaminen on erityisistä syistä ja yhtiön toiminnan jatkumisen kannalta tarpeen ja yhtiössä tapahtuu yllä kuvattu omistajanvaihdos, voi yhtiö saada tätä tarkoitusta varten poikkeusluvan. Poikkeusluvan myöntää yhtiön verotuksen toimittava verovirasto. (Ks. kohta 4.2).

1.3 Osakkeiden vastikkeeton tai lahjanluonteinen luovutus - lahjaverotus

Lahjaverotusta toimitettaessa käytetään lahjoitetun omaisuuden arvotuksessa kahta eri arvoa, **käypää arvoa** ja toisaalta **vertailuarvoa**. Käyvällä arvolla ja vertailuarvolla on kummallakin oma käyttötarkoituksensa.

- Omaisuuden käypää arvoa käytetään sen arvioimiseksi, onko luovutuksessa yli-päänsä kysymys lahjasta ja toisaalta lahjan arvon määrittämiseksi. Käyvällä arvolla tarkoitetaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa avoimilla markkinoilla riippumattomien osapuolten välillä.
- Lahjan vertailuarvoa käytetään lahjaveron osittaishuojennuksen laskennassa. Lahjan vertailuarvo saadaan, kun lahjoitettu yritysomaisuus arvostetaan määrään, joka vastaa 40 %:a sen varallisuusverolain (1537/1992, VVL) mukaisesta arvosta. Vertailuarvo on määrä, joka vastaa lahjoitettujen (esim.) osakkeiden osuutta yritysvarallisuudesta. Huojennettavan lahjaveron määrä on vertailuarvosta lasketun veron ja käyvästä arvosta lasketun veron erotus. Lahjaverosta on kuitenkin maksettava vähintään 850 euroa.

Alla olevassa taulukossa on vertailtu pääpiirteissään, millaisia arvostusperiaatteita sovelletaan taseen eriin käyvän arvon laskennassa ja VVL:n mukaista arvoa laskettaessa. Mikäli omaisuuserä arvostetaan käypään arvoon, arvotuksessa noudatetaan soveltuvin osin jäljempänä kohdassa 1.3.3 esitettyjä periaatteita. Käypä arvo on pääsääntöisesti vähintään omaisuuserän tasearvo.

V a s t a a v a a	Käypä arvo	VVL:n mukainen arvo
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
1. Perustamismenot	Tasearvo	Ei arvoa
2. Tutkimusmenot	Tasearvo	Ei arvoa
3. Kehittämismenot	Tasearvo	Ei arvoa
4. Aineettomat oikeudet	Tasearvo	Tasearvo
5. Liikearvo	Tasearvo	Tasearvo
6. Muut pitkävaikutteiset menot	Tasearvo	Tasearvo, jos aktivoitava
7. Ennakkomaksut	Tasearvo	Tasearvo
II Aineelliset hyödykkeet		
1. Maa- ja vesialueet	Käypä arvo / alueelliset arvostusohjeet	Tasearvo tai verotusarvo, jos korkeampi
2. Rakennukset ja rakennelmat	Käypä arvo/ alueelliset arvostusohjeet	Tasearvo tai verotusarvo, jos korkeampi
3. Koneet ja kalusto	Käypä arvo	Tasearvo
4. Muut aineelliset hyödykkeet	Tasearvo	Tasearvo
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Tasearvo	Tasearvo
III Sijoitukset		
1. Osakkeet ja osuudet	Käypä arvo	Tasearvo tai verotusarvo, jos korkeampi
2. Lainasaamiset	Tasearvo	Tasearvo
3. Omat osakkeet ja osuudet	Ei arvoa	Ei arvoa

	Käypä arvo	VVL:n mukainen arvo
B VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
1. Arvopaperit ym. (ks. kohta 1.3.3)	Käypä arvo	Tasearvo
2. Muu vaihto-omaisuus	Tasearvo	Tasearvo
II Saamiset	Tasearvo	Tasearvo
III Rahoitusarvopaperit	Käypä arvo	Tasearvo tai verotusarvo, jos korkeampi
IV Rahat ja pankkisaamiset	Tasearvo	Tasearvo
V a s t a t t a v a a		
A OMA PÄÄOMA	Ei arvosteta erikseen	Ei arvosteta erikseen
B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	Ei arvosteta erikseen	Ei arvosteta erikseen
C PAKOLLISET VARAUKSET	Ei arvosteta erikseen	Ei arvosteta erikseen
D VIERAS PÄÄOMA	Tasearvo (-)	Tasearvo (-)

1.3.1. Lahjaveronalainen saanto

Osakkeiden vastikkeellinen luovutus muodostaa lahjaveronalaisen saannon, jos vastike on niin alhainen, että saantoa voidaan pitää lahjanluonteisena. Kauppa, vaihto tai muu vastikkeellinen luovutus on lahjanluonteinen, jos vastike on enintään $\frac{3}{4}$ luovutuksen kohteen käyvästä arvosta (PerVL 18.3 §).

Arvioitaessa saannon lahjanluonteisuutta, katsotaan vastikkeeksi rahana tai muuna omaisuutena maksettavan kauppahinnan lisäksi muutkin ostajan aktiivista suoritusvelvollisuutta tarkoittavat velvoitteet. Vastiketta ovat esimerkiksi myyjän yritystoimintaan liittyvät velat, joista ostaja ottaa vastatakseen. Vastikkeeksi katsotaan myös raha-arvoiset toistuvaissuoritteet, kuten syytinki ja eläke-etu. Samoin vaihdossa saatu muussa muodossa kuin rahana oleva omaisuus ovat luovutetuista osakkeista suoritettua vastiketta.

Osakkeiden luovuttaja voi pidättää itselleen tai toiselle henkilölle osan osakkeisiin kohdistuvista oikeuksista. Pidätettävä oikeus on tyypillisesti oikeus osakkeiden tuottoon. Pidätetyt oikeudet eivät ole luovutuksen kohteena eivätkä siten voi olla myöskään luovutuksensaajan vastiketta. Jos osakkeiden luovuttaja tai muu oikeuden haltija myöhemmin luopuu pidätetystä oikeudesta ennen sen lakkaamista, katsotaan luopuminen erilliseksi luovutukseksi.

Jos osakkeiden luovutus on lahjanluonteinen ja luovutuksensaajan suoritettava vastike on sovittu maksettavaksi luovutuksensaajan sisaruksille (ns. sisarosuuskorvaukset), katsotaan vastikkeen tulevan sisaruksille erillisinä lahjoina osakkeiden luovuttajalta. Tässä tilanteessa katsotaan siten osakkeiden luovuttajan antaneen omaisuutta lahjaksi luovutuksensaajalle osakkeiden käyvän arvon ja vastikkeen välisen erotuksen mukaisen määrän ja sisaruksille heille maksetun vastikkeen määrän.

Vaiheittaisessa sukupolvenvaihdoksessa voidaan vastikkeeton lahja ja lahjanluonteinen kauppa tai muu luovutus katsoa yhdeksi saannoksi, jos luovutukset ovat tapahtuneet ajallisesti toisiaan lähellä.

Jos lahjanluonteisessa luovutuksessa sovittu kauppahinta on jätetty luovutuksensaajan velaksi ja osakkeiden luovuttaja myöhemmin luopuu saatavastaan ilman suoritusta, katsotaan velallisena olevan luovutuksensaajan saaneen lahjan luopujalta. Jos kauppahintavelasta ei ole sovittu suoritettavaksi korkoa, ei korottomuudesta syntyvää laskennallista etua katsota veronalaiseksi lahjaksi.

Jos luopuvia osakkaita on useampia, katsotaan eri luovuttajilta saadut osakkeet toisistaan erillisiksi saannoiksi (PerVL 20.3 §). Toiminnan jatkajan esimerkiksi kummaltakin vanhemmaltaan saamat osakkeet muodostavat kaksi erillistä lahjaa. Vastaavasti jos osakkeet lahjoitetaan kahdelle tai useammalle henkilölle, katsotaan jokaisen lahjansaajan saanto erilliseksi lahjaksi.

1.3.2 Lahjaveronalainen varallisuus

Veronalaisia varoja ovat lahjasaantoon sisältyvät osakkeet. Lahjaan sisältyvät osakkeet yksilöidään luovutuksesta laadittavan lahja- tai muun luovutuskirjan mukaan.

Osakkeisiin pidätetty tuotto- tai muu oikeus otetaan lahjaverotuksessa huomioon vain, jos oikeuden pidättämisestä on maininta lahja- tai muussa luovutuskirjassa.

1.3.3 Käyvän arvon määrittämisestä

Pörssiosakkeet

Pörssissä noteerattujen osakkeiden käypä arvo määritetään saantoajankohtana toteutuneissa kaupoissa suoritettujen kauppahintojen perusteella. Ellei saantopäivänä ole toteutuneita kauppo-

ja, voidaan arvostus suorittaa saantopäivää lähinnä toteutuneiden kauppojen tai ostokurssin mukaan.

Muut osakkeet

Julkisesti noteeraamattomien osakkeiden käypä arvo määritetään ensisijaisesti kyseisen yhtiön osakkeilla tapahtuneiden vertailuluovutuksien perusteella. Luovutuksen vertailukelpoisuuden edellytyksenä on, että luovutus on markkinaehtoinen ja että luovutus on tapahtunut lähellä verovelvollisuuden alkamisajankohtaa. Luovutuksen markkinaehtoisuudella tarkoitetaan, että luovutus on tapahtunut vapaaehtoisesti toisistaan riippumattomien osapuolten välillä markkinaolosuhteissa. Vertailukaupan ajallista läheisyyttä tulkittaessa voidaan vuodenkin takaista kauppaa pitää vertailukelpoisena, mikäli yhtiön toiminnassa tai olosuhteissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Käypä arvo voidaan määrittää yhdenkin luovutuksen perusteella, jos sitä voidaan pitää vertailukelpoisena.

Ellei vertailukauppoja ole käytettävissä, eikä osakkeiden käypää arvoa muutoin voida luotettavasti vahvistaa, määritetään osakkeiden käypä arvo yhtiön substanssiarvon ja tuottoarvon mukaan seuraavasti.

Substanssiarvo

Yhtiön substanssiarvo määritetään osakkeiden saantohetkellä yhtiöön kuuluvan omaisuuden perusteella. Arvostuksen lähtökohtana on verovelvollisuuden alkamisajankohtaa lähinnä päättyneeltä tilikaudelta vahvistetun taseen mukainen omaisuus. Jos tilinpäätösajankohdan ja lahjan välisenä aikana yhtiön omaisuuden määrä tai laatu on muuttunut muusta syystä kuin normaalista liiketoiminnasta, tasetta oikaistaan vastaamaan lahjan toteuttamisajankohdan varallisuustilannetta (oikaistu tase).

Oikaistun taseen varat arvostetaan vähintään niiden tasearvoon. Varoihin sisältyvät rakennukset ja rakennelmat, maa- ja vesialueet, osakkeet ja osuudet arvostetaan tasearvoa korkeampaan käypään arvoon. Näiden omaisuuskohteiden käypä arvo määritetään vertailukauppojen perusteella taikka tuotto- tai kustannusarvomenetelmällä noudattaen Verohallituksen arvostusohjetta 19.8.1994 (Muistio varojen arvostamisesta perintö- ja lahjaverotuksessa Dnro 5067/36/94, ks. www.vero.fi/vero-ohjeet). Muistiossa on ohjeita myös tässä ohjeessa mainittujen muiden arvostusmenetelmien osalta. Kiinteän omaisuuden ja rakennusten arvostuksessa noudatetaan lisäksi mahdollisia virastokohtaisia arvostusohjeita käyvän arvon määrittämisestä perintö- ja lahjaverotuksessa. Tällaisissa ohjeissa on huomioitu kiinteistöjen ja rakennusten arvoon vaikuttavia alueellisia erityispiirteitä. Lisäksi esimerkiksi kuljetusalan yrityksen ajoneuvot ja työkoneet arvostetaan tasearvoa korkeampaan käypään arvoon. Taseen varoihin sisältyvät noteeraamattomat osakkeet sekä osuudet arvostetaan tämän ohjeen mukaiseen arvoon, jos se on omaisuuden tasearvoa korkeampi. Muut taseen varat arvostetaan niiden tasearvoon.

Varojen yhteisarvosta vähennetään taseen mukaisen vieraan pääoman määrä. Yhtiön substanssiarvolaskelma voidaan tehdä aiemmin kohdassa 1.3 esitetyn taulukon mukaisesti (sarake käypä arvo).

Tuottoarvo

Yhtiön tuottoarvo määritetään vähintään kolmen verovelvollisuuden alkamista edeltävän vuoden keskimääräisen nettotuloksen perusteella. Tuloksia oikaistaan poistamalla niistä konserniavustukset ja muut satunnaiset erät sekä poistoeron muutokset ja varaukset. Jos tulos on laskettu vuotta pidemmältä tilikaudelta, katsotaan vuositulokseksi 12 kuukauden tulosta vastaava osa.

Yhtiön tuottoarvo lasketaan pääomittamalla oikaistujen tulosten keskiarvo tuottovaatimuksen mukaisella korkokannalla. Ellei muuta selvitystä ole käytettävissä, katsotaan pääomitus korkokannaksi vakiintuneen verotuskäytännön mukaan 15 %.

Jos yhtiön tuottoarvo on suurempi kuin sen substanssiarvo, määritetään käypä arvo verotuksessa tuottoarvon ja substanssiarvon keskiarvon mukaan jakamalla tuottoarvon ja substanssiarvon yhteenlaskettu määrä kahdella. Ellei yhtiön tuottoarvo ylitä sen substanssiarvoa, vahvistetaan yhtiön käypä arvo substanssiarvon mukaan.

Muut tekijät arvostuksessa

Arvostettavien osakkeiden käypä arvo on niiden edustama osuus yhtiön käyvästä arvosta. Osakkeiden arvostuksessa voidaan poikkeustapauksissa ottaa huomioon myös osakkeisiin liittyvä muu tekijä, jos se on toteutunut ja sen vaikutus käypään arvoon voidaan luotettavasti laskea. Tällaisia tekijöitä ovat mm. osakkeisiin liittyvät luovutusrajoitukset, osakkeiden tuottama ääniosuus ja osakkeiden erilaisuus.

Osakkeiden käyvästä arvosta vähennetään luovuttajan mahdollisesti pidättämän tuotto-oikeuden käypä arvo. Oikeus arvostetaan sen voimassaoloajan keskimääräisen vuotuisarvon ja VVL 32 §:ssä ja 33 §:ssä olevien kertoimien mukaan. Keskimääräinen vuosiarvo arvioidaan ottamalla huomioon muun muassa oikeuden toteutunut tuotto luovutusta edeltävinä vuosina ja oikeuden voimassaoloaika. Keskimääräiseksi vuosiarvoksi määritetään muun selvityksen puuttuessa 5 % osakkeen käyvästä arvosta.

Tyypillisessä tapauksessa laskelma osakkeen käyvästä arvosta muodostuu seuraavan esimerkkitapauksen mukaiseksi.

Esimerkki

Yhtiön substanssiarvo

varojen käypä arvo yhteensä	1 000 000
velkojen käypä arvo yhteensä	300 000
Substanssiarvo	700 000

Yhtiön tuottoarvo

tilikausi	oikaistu voitto/tappio
2001	70 000
2002	20 000
2003	90 000
yhteensä	180 000

keskiarvo	
180 000/3	60 000
pääomitus korkokanta %	15

Tuottoarvo

eli tulosten keskiarvo	
jaettuna pääomitus korkokannalla	$60\,000 : 0,15 = 400\,000$

Koska tuottoarvo on pienempi kuin substanssiarvo, vahvistetaan yhtiön käypä arvo substanssiarvon mukaan 700 000 euroksi. Luovutuksen kohteena olevien osakkeiden käypä arvo on sama osuus yhtiön käyvästä arvosta, kuin osakkeet ovat ulkona olevien osakkeiden lukumäärästä.

luovutettavien osakkeiden lkm	45
ulkona olevien osakkeiden lkm	150

Luovutettavien osakkeiden

käypä arvo	
$45/150 \cdot 700\,000$	210 000

1.3.4 Vähennykset lahjan arvosta

Lahjan veronalaisesta määrästä vähennetään lahjansaajaa velvoittavan ehdon arvo (PerVL 9.3 §). Velvoite on tyypillisesti kauppahinta- tai muu vastike. Vastikkeeksi katsottavia velvoitteita on käsitelty edellä kohdassa 1.3.1.

Kertasuoritteisten velvoitteiden lisäksi vähennetään lahjan arvosta myös jatkuvasuoritteisten velvoitteiden arvo. Jatkuvasuoritteinen velvoite on esimerkiksi lahjanantajalle annettu käyttö- tai asumisoikeus lahjansaajan asuntoon.

Velvoitteet arvostetaan niitä vastaavan oikeuden käypään arvoon edellisessä kohdassa selostetulla tavalla oikeuden vuotuisen arvon mukaisesti. Esimerkiksi tuotto-oikeuden vuosiarvo määritetään muun selvityksen puuttuessa 5 % osakkeen käyvästä arvosta.

Jos lahjansaaja myy osakkeita alle vuoden kuluessa lahjan saantohetkestä, voidaan lahjaveroituksessa lahjan arvosta vähentää myös tulovero, joka pannaan maksuun myynnistä saadusta luovutusvoitosta (PerVL 21a §). Enintään saadaan vähentää kuitenkin veron määrä, joka olisi tullut maksettavaksi, jos myyntihintana olisi ollut lahjaveroituksessa käytetty verotusarvo. Lainkohtaa sovelletaan verovuodesta 2005 alkaen.

Säännöksen mukaan luovutushinnasta vähennetään lahjanantajan hankintameno, jos lahjansaaja myy osakkeet ennen kuin vuosi on kulunut lahjoituksesta. Tuloveroa ei kuitenkaan saada vähentää enempää kuin määrä, joka olisi ollut suoritettava, jos kauppahinta olisi ollut yhtä suuri kuin omaisuudelle lahjaveroituksessa vahvistettu käypä arvo. Jos lahjaveroa on huojennettu PerVL 55§:n nojalla ja/tai veron maksuaikaa pidennetty 56 §:n nojalla, saattaa osakkeiden myynti johtaa huojennuksen tai maksuaikaedun menetykseen. Menettämisen edellytyksiä on käsitelty tarkemmin kohdissa 1.3.7.5 ja 1.3.7.6.

1.3.5 Lahjojen yhteen laskeminen

Vaiheittain toteutettavaan sukupolvenvaihdokseen voidaan soveltaa lahjojen yhteen laskemista koskevaa säännöstä. Sen mukaan viimeksi saadun lahjan arvoon lisätään lahja, jos se on saatu samalta antajalta kolmen viimeisen vuoden aikana (PerVL 20.2 §). Päivälleen kolme vuotta aiemmin saatua lahjaa ei lasketa yhteen. Jos yritystoiminnan jatkaja saa lahjaksi esimerkiksi 25 % osakeyhtiön osakekannasta 1.1.2004, lisätään lahjan arvoon lahjat, jotka lahjansaaja on saanut samalta lahjanantajalta 2.1.2001 tai myöhemmin.

Jos yritysvarallisuus lahjoitetaan aviopuolisille yhteisesti, määrätään puolisoille yhteinen vero lahjojen yhteenlasketusta arvosta. Vero lasketaan läheisempää sukua olevan aviopuolison veroluokan mukaan (PerVL 15.1 §).

1.3.6 Lahjaveron määrä

Lahjavero lasketaan lahjansaajan veroluokan ja lahjan verotettavan määrän mukaan. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat esimerkiksi lahjanantajan lapset ja aviopuoliso, toiseen veroluokkaan lahjanantajan sisarukset ja näiden jälkeläiset ja kolmanteen veroluokkaan kaukaisemmat sukulaiset ja vieraat (PerVL 11 §).

Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvan lahjansaajan veron määrä lasketaan progressiivisen verosteikon mukaan (PerVL 14 §). Asteikon mukainen vero on kaksinkertainen toiseen veroluokkaan kuuluvan lahjansaajan osalta ja kolmannessa veroluokassa kolminkertainen.

Jos lahjaveroa määrättäessä on verotettavan lahjan arvoon lisätty aiemmin saatuja lahjoja, vähennetään lahjojen yhteisarvosta määrättävästä verosta aiemmista lahjoista suoritettu lahjavero (PerVL 20.2. §). Jos aiemmista lahjoista määrättyä veroa on huojennettu sukupolvenvaihdoksia

koskevan PerVL 55 §:n nojalla, vähennetään myös huojuksen määrä.

Jos verotettavan lahjan arvo jää alle 3400 euron, ei lahjasta suoriteta lahjaveroa.

1.3.7 Lahjaveron huojuksen

1.3.7.1 Huojuksen perusedellytykset

Lahjana saaduista osakkeista menevä lahjavero voidaan huojuksella kokonaan tai osittain. Huojuksen toteutetaan jättämällä lahjavero maksuun panematta.

Veron huojuksen edellytyksenä on, että

1. veronalaiseen saantoon sisältyy yritys tai sen osa; ja
2. luovutuksensaaja jatkaa yritystoimintaa lahjana saamallaan varoilla yrityksessä; ja
3. verovelvollinen esittää huojuksella koskevan pyynnön verovirastolle ennen verotuksen toimittamista (PerVL 55.1 §).

Täyden huojuksen edellytyksenä on, että luovutuksensaaja suorittaa yritysvarallisuudesta vastiketta yli 50 % sen käyvästä arvosta (PerVL 55.3 §). Jos vastikkeen määrä on pienempi kuin 50 % käyvästä arvosta, voidaan veroa huojuksella vain osittain. Osahuojuksena voidaan jättää maksuun panematta enintään 850 euroa ylittävä osa yritysvarallisuudesta menevästä verosta. Osittaisen huojuksen laskemista on käsitelty jäljempänä kohdassa 1.3.7.4.

Jos lahja käsittää muutakin omaisuutta kuin yritysvarallisuutta, voidaan lahjaveroa huojuksella vain yritysvarallisuutta vastaavalta osalta.

1.3.7.2 Luovutuksen kohteena yritys tai sen osa

Huojuksensäännöksessä yrityksen luovuttamisella tarkoitetaan sekä yrityksen että sen omistamiseen oikeuttavien osakkeiden luovuttamista (PerVL 57 §). Veroa voidaan siten huojuksella vain jos luovutuksen kohteena on osakkeita yhtiöstä, joka omistaa yritykseen kuuluvaa omaisuutta. Omistuksella tarkoitetaan myös välillistä omistusta. Omistukseen luetaan mukaan siten myös yhtiön omistamat osakkeet tai osuudet toisessa yhtiössä, jotka oikeuttavat yrityksen omistamiseen.

Yrityksen käsitettä ei ole erikseen määritelty perintö- ja lahjaverolaissa. Yrityksellä tarkoitetaan kuitenkin lähtökohtaisesti liiketoimintaa harjoittavaa yhtiötä, jonka saamasta tulosta tulee suorittaa veroa elinkeinoverolain mukaan. Konserniajattelun mukaisesti myös holdingyhtiö katsotaan yritykseksi silloin, kun kyse on liiketoimintaa harjoittavan konsernin emoyhtiöstä. Oikeuskäytännössä säännöstä on sovellettu esimerkiksi laajamittaista arvopaperikauppaa harjoittavan yhtiön osakkeisiin.

Lahjaveron huojuksen edellytyksenä on lisäksi, että luovutuksen kohteena on vähintään 10 % yrityksen omistamiseen oikeuttavista osakkeista (PerVL 57 §).

1.3.7.3 Yritystoiminnan jatkaminen

Yritystoiminnan jatkaminen lahjana saaduilla varoilla edellyttää, että yritysvarallisuutta on käytetty yritystoiminnassa välittömästi ennen luovutusta. Jos yritystoiminta on lopetettu jo aiemmin, ei toiminnan voida katsoa jatkuvan, vaikka luovutuksensaaja aloittaisi sen uudelleen luovutuksen jälkeen.

Jos yritystoiminta on pakottavasta syystä keskeytynyt ennen luovutusta, ei keskeytyminen estä huojuksensäännöksen soveltamista. Pakottavana syynä voidaan pitää esimerkiksi yrittäjän työky-

vyttömyyttä. Jos yritystoiminta on ollut keskeytyneenä yli vuoden ajan ennen yritysvarallisuuden luovutusta, katsotaan yritystoiminta lähtökohtaisesti lopetetuksi.

Yritystoiminnan jatkuvuus ei edellytä, että yrityksen omistaja on itse henkilökohtaisesti harjoittanut yritystoimintaa ennen yrityksen luovutusta. Yritystoiminnan voidaan siten katsoa jatkuvan, jos yhtiön kuuluvaa yritysvarallisuutta on käytetty yritystoiminnassa esimerkiksi vuokrasopimuksen nojalla.

Yritystoiminnan jatkamisella tarkoitetaan henkilökohtaista osallistumista yhtiön liiketoiminnan johtamiseen yrityksessä. Luovutuksensaajan katsotaan ilman eri selvitystä jatkavan yritystoimintaa huojennussäännöksessä tarkoitetulla tavalla, jos luovutuksensaaja työskentelee yhtiön hallituksen varsinaisena jäsenenä tai toimitusjohtajana.

Luovutuksensaajan tulee jatkaa yritystoimintaa välittömästi luovutuksen jälkeen.

1.3.7.4 Huojennuksen laskeminen

Jos osakkeista suoritetaan vastiketta, jonka määrä on 50 % tai vähemmän osakkeiden käyvästä arvosta, ei lahjaveroa voida huojentaa kokonaan, vaan vain osa siitä (ks. ed. kohta 1.3.7).

Huojennettavan osan laskemista varten osakeyhtiössä lahjan saantohetkellä oleva yritysvarallisuus ja siihen kohdistuvat velat arvostetaan varallisuusverolain mukaan. Arvostuksen lähtökohdaksi asetetaan lahjan saantopäivää lähinnä päättyneeltä tilikaudelta vahvistetun taseen varat ja velat. Varojen ja velkojen verotusarvoksi katsotaan tämän taseen perusteella varallisuusverotusta varten verotuslaskennassa määritetyn nettovarallisuuden arvo (KHO:2002:17). Yhtiön nettovarallisuuden laskemista on yksityiskohtaisesti käsitelty Henkilöverotuksen käsikirjassa (Verohallituksen julkaisu 43.03 ja myöhemmät painokset) varallisuusverotusta koskevan luvun 18 kohdassa ”Liikeosakkeen verotusarvo”.

Lahjaveron huojennuksen laskennassa yhtiön yritysvarallisuuden arvona käytetään 40 % nettovarallisuuden arvosta. Lahjoituksen kohteena olevien osakkeiden **vertailuarvoksi** katsotaan niiden omistusosuutta vastaava osa tästä arvosta.

Osakkeista menevää lahjaveroa voidaan siis huojentaa siltä osin kuin ne oikeuttavat yritysvarallisuuden omistamiseen. Jos yhtiön varoista huomattava osa kuuluu TVL –tulolähteeseen, voidaan lahjaverotusta toimitettaessa katsoa, että TVL –tulolähteeseen kuuluva omaisuus ei kuulu huojennuksen piiriin, vaan niistä tulee suorittaa lahjaveroa ao. omaisuuden käyvän arvon mukaan.

Jos tilinpäätösajankohdan ja lahjan välisenä aikana yrityksen omaisuuden määrä tai laatu on selvästi muuttunut muusta syystä kuin normaalista liiketoiminnasta, oikaistaan nettovarallisuuslaskelmaa siten, että se vastaa lahjan toteuttamisajankohdan varallisuustilannetta.

Määritettäessä julkisesti noteeraamattomien osakkeiden vertailuarvoa, noudatetaan lisäksi VVL 27.3 §:ssä olevaa osakkeen enimmäisarvoa koskevaa säännöstä (KHO:2003:53). Osakkeille määritetty vertailuarvo saa säännöksen mukaan olla enintään 50 %:a korkeampi kuin lahjan saantovuotta **edeltäneelle** vuodelle varallisuusverotusta varten vahvistettu varsinainen verotusarvo.

Arvostuksessa ei sen sijaan noudateta VVL 26.3 §:n ja 27.6 §:n säännöksiä, joiden nojalla varallisuusverotuksessa voidaan tavallisesti alentaa veronalaisten varojen määrää osakeomistuksen osalta (KHO:2003:54).

Lahjanluonteisissa luovutuksissa, joissa sovelletaan $\frac{3}{4}$ -sääntöä (ks. kohta 1.3.1), otetaan osakkeiden vertailuarvosta huomioon vain lahjaa vastaava osuus. Tätä suhteellisuusperiaatetta noudatetaan myös tilanteessa, jossa osakkeiden luovuttaja pidättää itselleen osakkeiden tuotto-oikeuden. Tuotto-oikeuden arvona vähennetään osakkeiden vertailuarvosta se suhteellinen

osuus, joka vastaa tuotto-oikeuden käyvän arvon osuutta osakkeiden käyvästä arvosta.

Veron huojennuksen määrä on erotus, joka saadaan vähentämällä osakkeiden käyvän arvon mukaisesta lahjaverosta vertailuarvosta lasketun veron määrä. Lahjasta jää siten maksettavaksi vertailuarvoa vastaava lahjavero. Käyvän arvon mukaisesta verosta maksuun pannaan kuitenkin aina vähintään 850 euroa. Jos yrityslahja lasketaan yhteen myöhemmin saatavan lahjan kanssa, saadaan lahjojen yhteisarvosta määrättävästä verosta vähentää myös huojennettu vero.

Esimerkki

X Oy:n pääosakas A ja hänen poikansa B sopivat yhtiön sukupolvenvaihdoksesta siten, että B ostaa 20 osaketta eli 20 % yhtiön osakekannasta A:lta 30 000 euron kauppahinnalla. Luovutus toteutetaan 1.6.2005. B jatkaa X Oy:n yritystoimintaa yhtiön toimitusjohtajana ja pyytää osakkeista menevän lahjaveron huojentamista verotoimistolle antamassaan lahjaveroilmoituksessa.

Yhtiön tilikausi on kalenterivuosi. Yhtiössä ei ole edellisen tilinpäätöspäivän ja lahjan saantopäivän välisenä aikana tapahtunut yhtiön varallisuusasemaan tai osakkeiden arvoon vaikuttaneita poikkeuksellisia muutoksia. Yhtiön varoihin ei sisälly muuta omaisuutta kuin yritysvarallisuutta. Yhtiön 31.12.2004 päättyneeltä tilikaudelta vahvistetun taseen perusteella verotuslaskennassa määritetty nettovarallisuus on 700 000 euroa. Yhtiön käypä arvo on 1 000 000 euroa. Yhtiön osakkeen varallisuusverotusarvo verovuodelle 2004 on 4 000 euroa.

Osakekaupasta B:n suoritettavaksi tuleva lahjavero lasketaan seuraavasti.

Luovutettujen osakkeiden käypä arvo	
20 % * 1 000 000 €	200 000

Koska kauppahinta (30 000 €) ei ylitä $\frac{3}{4}$ luovutuksen kohteen käyvästä arvosta, katsotaan käyvän arvon ja kauppahinnan välinen erotus (170 000 €) lahjaksi. Lahjaveron määrä 170 000 eurosta 1. veroluokan mukaan on 24 935 euroa.

Lahjaveroa ei voida huojentaa kokonaan, koska kauppahinta ei ylitä 50 % omaisuuden käyvästä arvosta. Lahjaverosta vähennettävä osahuojennus lasketaan seuraavasti.

Osakkeiden osuus nettovarallisuudesta		
20 % * 700 000 €		140 000
Osakkeiden enimmäisarvo (VVL 27.3 §)		
20 kpl * 4 000 € * 1,5		120 000
Luovutuksen kohteen arvo VVL:n mukaan		120 000
Lahjan suhteellinen osuus saannosta		
170 000 € / 200 000 €		85 %
Lahjan arvo VVL:n mukaan		
85 % * 120 000 €		102 000
Osakkeiden vertailuarvo (PerVL 55.2 §)		
40 % * 102 000 €		40 800
Lahjavero käyvästä arvosta		24 935
Lahjavero vertailuarvosta	./.	4 539
Veronhuojennuksen määrä		20 396

Käyvästä arvosta määrätystä lahjaverosta pannaan maksuun lahjan vertailuarvosta lasketun veron määrä eli 4 539 euroa. Jos B olisi suorittanut kauppahintana enemmän kuin 100 000 euroa (eli yli 50 % käyvästä arvosta), olisi lahjavero huojennettu kokonaan. Mikäli kauppahinta olisi ollut yli

150 000 euroa (eli enemmän kuin $\frac{3}{4}$ käyvästä arvosta), ei luovutus olisi ollut lahjanluonteinen eikä lahjaveroilmoitusta olisi tarvinnut antaa.

1.3.7.5 Huojennuksen menettäminen

Huojennus menetetään, jos verovelvollinen luovuttaa pääosan osakkeista ennen kuin 5 vuotta on kulunut verotuksen toimittamispäivästä. Huojennuksen poisto toteutetaan panemalla huojennettu määrä maksuun. Huojennettua määrää korotetaan lisäksi 20 %:lla (PerVL 55.4 §).

Pääosalla tarkoitetaan yli puolta osakkeiden määrästä. Jos osakkeet luovutetaan useassa erässä, maksuunpano toimitetaan silloin, kun erien yhteismäärä ylittää puolet osakkeista.

Osakkeiden luovuttamisella tarkoitetaan myös sen yritysvarallisuuden luovuttamista, jonka välilliseen omistamiseen osakkeet oikeuttavat. Jos huojennus on myönnetty esimerkiksi emoyhtiön osakkeista tytäryhtiön omistaman yritysvarallisuuden perusteella, johtaa tytäryhtiön osakkeiden pääosan luovutus huojennuksen menettämiseen.

Luovuttamisella tarkoitetaan vapaaehtoista luopumista yritysvarallisuudesta tai -toiminnasta. Merkitystä ei ole sillä seikalla, missä muodossa yrityksen omistus siirretään. Luovutukseksi katsotaan siten muun muassa tässä ohjeessa mainitut toimenpiteet, jotka vaikuttavat yrityksen omistussuhteisiin. Koska osakeyhtiön EVL 52c §:n mukainen jakautuminen ei vaikuta yrityksen omistussuhteisiin, ei jakautumista voida pitää myöskään huojennuksen menettämisen aiheuttavana luovutuksena.

Huojennusta ei panna maksuun, jos yritystoiminta joudutaan lopettamaan konkurssin, pakkohuutokaupan, pakkolunastuksen, osituksen, sairauden, kuoleman, kannattamattomuuden tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi.

Alkuperäisen luovutuksensaajan tulee tehdä luovutusta koskeva ilmoitus verovirastolle kolmen kuukauden kuluessa omaisuuden luovuttamisesta.

1.3.7.6 Lahjaveron maksuajan pidentäminen

Ellei osakkeista määrättävää lahjaveroa huojenneta kokonaan, voidaan maksuun pantavan osan maksuaikaa pidentää pääasiassa samoilla edellytyksillä kuin veron huojennuskin on myönnetty. Maksuaikaa pidennetään, jos

1. veronalaiseen lahjaan sisältyy yritys tai sen osa; ja
2. lahjansaaja jatkaa yritystoimintaa lahjana saamallaan varoilla yrityksessä; ja
3. yrityksestä tai sen osasta maksuun pantavan lahjaveron määrä on 1 700 euroa tai enemmän; ja
4. verovelvollinen esittää maksuajan pidentämistä koskevan pyynnön verovirastolle ennen verotuksen toimittamista.

Maksuajan pidennys toteutetaan siten, että maksuun pantava vero kannetaan yhtä suurina vuosina erinä enintään viiden vuoden aikana. Yksittäisen vuosierän määrä on vähintään 850 euroa. Viiden vuoden pidennyksen saa siten, jos maksuun pantava vero on vähintään 4.250 euroa.

Pidennetyltä maksuajalta ei peritä korkoa (PerVL 56 §). Ensimmäinen erä on suoritettava viimeistään sen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa lähinnä kuuden kuukauden kulluttua perintö- tai lahjaverotuksen toimittamispäivää seuraavan kuukauden alusta lukien (VmP eräiden verojen ja palautusten maksamisesta 4.5.1999/582).

Jos lahjaveron maksuaikaa on pidennetty ja lahjansaaja luovuttaa yli 50 % lahjaksi saamistaan osakkeista ennen kuin kaikki erät on maksettu, on maksamatta olevat erät suoritettava seuraavan kantoerän yhteydessä (PerVL 56.3 §). Maksuaikaedun menetyksen aiheuttavan luovutuksen

osalta noudatetaan muilta osin edellisessä kohdassa veronhuojennuksen menettämiseen johtavaan luovutusta koskevia sääntöjä.

1.3.8 Osakkeiden siirtyminen perintönä tai testamentilla

Osakkeenomistajan jäämistöön sisältyvät osakkeet siirtyvät perillisille tai testamentinsaajille lakimääräisen perimysjärjestyksen tai testamenttimääräysten mukaisesti. Jäämistösaantoon sisältyvät osakkeet tulevat perintöverotuksen kohteeksi. Osakkeiden perintöverotuksen osalta noudatetaan soveltuvin osin mitä liikkeen- ja ammatinharjoittajan yritysvarallisuuden perintöverotuksesta on jäljempänä kohdassa 3.5.2 selvitetty.

1.3.9 Varainsiirtoverotus osakkeiden vastikkeettomassa tai lahjanluonteisessa kaupassa

Varainsiirtoveroa ei suoriteta osakkeen puhtaasti vastikkeettomasta luovutuksesta. Tällaisen saannon osalta toimitetaan lahjaverotus. Kuitenkin jo osittainkin vastikkeellisen luovutuksen osalta varainsiirtovero on suoritettava. Näin siis lahjanluonteisessa kaupassa tulee kauppahinnan tai muun vastikkeen osalta suoritettavaksi varainsiirtovero ja lahjaksi katsottavalta osalta lahjaverotus.

1.4 Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen sukupolvenvaihdoksessa

1.4.1 Yleistä

Tilanteessa, jossa liiketoiminnan jatkaja on jo yhtiön osakas, voi väistynyt omistaja luopua omistuksestaan siten, että yhtiö hankkii (tai lunastaa) osakkeensa luopuvalta osakkaalta. Koska osakkeiden hankkiminen tai lunastaminen osakkaalta (osakkailta) on eräs tapa jakaa yhtiön varoja, tulee menettelyä verotusta toimitettaessa tutkia myös, joudutaanko tilanteessa soveltamaan peiteltyä osingon säännöstä.

Osakkeiden lunastaminen tapahtuu osakeyhtiölain (734/1978, OYL) 6 luvun mukaisesti osakepääomaa alentamalla. Osakepääoman alentamismäärää vastaavat osakkeet on poistettava osakeluettelosta ja osakekirjat tehtävä kelpaamattomiksi. Omien osakkeiden hankkimista koskevat säännökset sisältyvät osakeyhtiölain 7 lukuun. Osakkeiden lunastamisesta hankkiminen eroaa siten, että hankitut osakkeet voidaan luovuttaa edelleen.

Yksityinen osakeyhtiö ei saa hankkia kaikkia omia osakkeitaan. Muilta osin osakkeiden hankinnalle ei yksityisissä osakeyhtiöissä ole asetettu määrällisiä rajoituksia. Julkinen osakeyhtiö saa hankkia omia osakkeitaan enintään siten, että osakkeiden määrä tai äänimäärä ei ylitä 5 prosenttia yhtiön osakepääomasta tai kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Yhtiöllä oleviin omiin osakkeisiin lasketaan tällöin myös sen tytäryhteisöillä olevat yhtiön osakkeet.

Omien osakkeiden hankkimisen tulee tapahtua voitonjakokelpoisilla varoilla. Tästä poikkeuksena ovat ainoastaan eräät osakeyhtiölain 7 luvun 1 §:n 2 momentissa mainitut tilanteet, kuten osakkeen hankkiminen liikkeen hankinnan tai sulautumisen yhteydessä. Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet eivät tuota yhtiölle äänioikeutta eikä niille makseta osinkoa. Osakeyhtiölain 7 luvun 8 §:n mukaan yksityisen yhtiön on luovuttava hankkimistaan osakkeista kolmen vuoden kuluessa saannosta. Julkisessa yhtiössä pääsääntönä on, että osakkeista on luovuttava siltä osin, kuin niiden määrä ylittää viiden prosentin osuuden osakkeiden määrästä tai äänimäärästä. Jos osakkeita ei luovuteta säännöksen edellyttämässä ajassa, on osakepääomaa alennettava mitätöimällä osakkeet.

1.4.2 Luovuttajan verotus omien osakkeiden hankkimisessa tai lunastamisessa

1.4.2.1 Luovutusvoiton verotus

Osakeyhtiö voi hankkia omia osakkeitaan osakkailta osakeyhtiölain 7 luvun mukaan vastikkeellisesti kaupalla. Osakkaan saama luovutushinta verotetaan luovutusvoittoa koskevien säännösten mukaisesti. Koska kysymys on yhtiön varojen jakamisesta osakkaalle, voi myös peiteltyä osinkoa koskeva verotusmenettelylain (VML, 1558/1995) 29 §:n tulla sovellettavaksi. Osakeyhtiön hankkijassa osakkeita osakkaalta luovutuksensaajana ei ole tuloverolain 48 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittu sukulainen, joten luovutukseen ei sovelleta lainkohdan verovapaussäännöstä. Osakkeiden luovutuksesta syntyvän luovutusvoiton/-tappion verotusta on käsitelty laajemmin edellä kohdissa 1.2.1.1 ja 1.2.1.5.

1.4.2.2 Peitelty osinko

Kun omien osakkeiden hankkimisessa on kyse yhtiön varojen jakamisesta osakkaille, voi peiteltyä osingonjakoa koskeva VML 29 § tulla joissakin tapauksissa sovellettavaksi. Jos osakeyhtiö maksaa osakkeistaan käypää arvoa korkeamman hinnan, verotetaan käyvän arvon ylittävä määrä VML 29.1 §:n nojalla peiteltyinä osingonjakona. Osakkeista maksetusta määrästä riippumatta yhtiön varojen jakaminen osakkaille osakkeita lunastamalla tai hankkimalla voidaan katsoa peiteltyksi osingonjaksi VML 29.2 §:n nojalla, jos on ilmeistä, että varojen jakaminen on tapahtunut osingosta menevän veron välttämiseksi.

VML 29.2 §:n tulkinnassa oikeuskäytännöllä (sekä VML 29.2 §:n että sitä edeltänyttä VerL 57.2 §:n säännöstä koskevalla) on tärkeä merkitys. Oikeuskäytännössä vakiintuneen tulkinnan perusteella osa lunastustilanteisiin liittyvistä seikoista katsotaan raskauttaviksi, osa lieventäviksi. Säännöstä ei esimerkiksi ole yleensä sovellettu osakkeiden lunastuksiin, jotka liittyvät sukupolvenvaihdoksiin tai tilanteisiin, joissa vähemmistöosakas lunastetaan yhtiöstä pois. Omien osakkeiden lunastuksiin liittyvästä oikeuskäytännöstä voidaan yleisesti hakea johtoa jouduttaessa ratkaisemaan VML 29.2 §:n soveltamisedellytyksiä osakeyhtiölain 7 luvun mukaisissa omien osakkeiden hankintatilanteissa.

Osakeyhtiölain säännökset omien osakkeiden hankkimisesta pyrkivät turvaamaan osakkaiden tasapuolisen kohtelun. Vero-oikeudessa lunastamisen kohdistuminen tasapuolisesti kaikkiin osakkaisiin on taas katsottu peiteltyyn osingonjakoon viittaavaksi raskauttavaksi seikaksi. Lähtökohtana on, että peiteltyä osinkoa muodostuu, jos osakkeita hankitaan tai lunastetaan kaikilta osakkailta yhtä paljon.

Verohallitus ei katso omia osakkeita hankittaessa tai lunastettaessa VML 29 §:n soveltamisen olevan aiheellista, kun;

- yritystoiminnan jatkajan omistusosuus sukupolvenvaihdoksen kohteena olevassa yhtiössä kasvaa omien osakkeiden hankkimisen myötä merkittävästi,
- luopuva osakas menettää hankkimisen myötä enemmistöosakkuutensa, eikä jäljelle jäävää omistusosuutta ole pidettävä merkittävänä (enintään n. 20 %),
- käytetty hankintahinta on enintään osakkeiden käypä arvo ja
- sukupolvenvaihdoksen jälkeiset uudet osakkaat ovat kykeneviä hoitamaan yhtiötä aktiivisesti toimivina yrittäjinä, ja että nämä tosiasiallisesti myös käyttävät valtaansa yhtiössä.

Useimmissa tapauksissa omia osakkeita hankittaessa on verovelvollisen tarpeellista esittää toteuttamiskelpoinen suunnitelma sukupolvenvaihdoksen jälkitoimista, jotta tilannetta voidaan tarkastella kokonaisuutena.

1.4.3 Osakeyhtiön verotus omien osakkeiden hankkimisesta ja myymisestä

Osakeyhtiölain 12 luvun 3 a §:n nojalla omien osakkeiden myynnistä saatu myyntivoitto on kirjattava ylikurssirahastoon. Ylikurssirahasto on yhtiön sidottua omaa pääomaa. Samaan rahastoon kirjataan myös emoyhtiön osakkeiden myynnistä saatu myyntivoitto.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (EVL) 5 §:n mukaan veronalaisia elinkeinotuloja ovat mm. vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta saadut luovutushinnat samoin kuin rahoitusomaisuudesta saadut voitot. Yhtiön myydessä omia osakkeitaan kyseessä on kauppa. Verotuksessa kaupan muodossa tapahtuvaa osakkeiden myyntiä ei voida pitää verovapaana pääomansijoituksena, vaikka myynnistä saatava myyntivoitto osakeyhtiölain säännösten nojalla tuleekin kirjata sidottuun omaan pääomaan.

Vastaavasti kuin osakkeiden hankinta osakkailta katsotaan luovutusvoittoverosäännösten piiriin kuuluvaksi tapahtumaksi, on myös niiden edelleen luovuttamisessa kyse veronalaisesta luovutuksesta (ks **KHO:2003:19**). Samoin varainsiirtoveron kannalta kyse on verollisesta luovutuksesta. Yhtiön omien osakkeiden luovutushinnat ovat siten EVL 5 §:n nojalla yhtiön veronalaista elinkeinotuloa. Tällöin myös myynnistä aiheutuva tappio tulee EVL:n mukaan verotettaessa vähennetyksi verotettavasta tulosta.

Yhtiön hankkimien omien osakkeiden voidaan pääsääntöisesti katsoa kuuluvan yhtiön elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Jos omat osakkeet poikkeuksellisesti kuuluvat yhtiön muun toiminnan tulolähteeseen tai kyseessä on tuloverolain mukaan verotettava yhtiö, sovelletaan osakkeiden luovutukseen tuloverolain luovutusvoittoa tai -tappiota koskevia säännöksiä. Tappiot ovat tällöin vähennyskelpoisia vain omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta tuloverolain 50 §:n mukaisesti.

1.4.4 Osakkeiden alihintainen hankkiminen tai lunastaminen - lahjaverotus

Osakkeiden vastikkeellista siirtoa luopuvalta osakkaalta yhtiölle käsitellään lahjaverotuksessa lähtökohtaisesti samalla tavalla kuin osakkeiden tai yritysvarallisuuden luovutusta suoraan jatkajana olevalle osakkaalle.

Jos yhtiö suorittaa osakkeista vastiketta enintään $\frac{3}{4}$ osakkeiden käyvästä arvosta, voidaan käyvän arvon ja vastikkeen välinen erotus katsoa lahjaksi (PerVL 18.3 §). Lahjan katsotaan tulleen osakkeiden luovuttajan lähipiiriin kuuluville osakkeenomistajille heidän keskinäisen osakeomistuksensa mukaisessa suhteessa, kun lahjanantajia on vain yksi. Jos sekä lahjanantajia että lahjansaajia on useampia, katsotaan lahjansaajan saaman omaisuuden kokonaisuudesta tulleen kultakin antajalta tämän luovuttamaa määrää vastaava osuus luovutetun omaisuuden kokonaisuudesta. Lahjan katsotaan kuitenkin tulevan ensisijaisesti läheisempää sukua olevalta luovuttajalta. Vero määrätään siten ensisijaisesti alhaisemman veroluokan mukaan.

Jos jatkajana olevan osakkeenomistajan lahjaan sisältyy vähintään 10 % yrityksestä, voidaan lahjaveroa huojentaa PerVL 55 §:n nojalla. Jos yhtiö suorittaa osakkeista vastiketta yli 50 % osakkeiden käyvästä arvosta, jätetään lahjaveron kokonaan maksuun panematta.

Muut osakkeiden hankintaan tai lunastukseen liittyvät lahjaverotuskysymykset ratkaistaan noudattaen soveltuvin osin mitä osakkeiden luovutuksesta on selostettu edellä kappaleessa 1.3.

1.4.5 Varainsiirtoverotus osakkeiden hankkimisen tai lunastuksen yhteydessä

Yhtiön on suoritettava varainsiirtoveroa lunastaessaan tai hankkiessaan omia osakkeitaan vastiketta vastaan. Vero on siis suoritettava silloinkin, kun osakeyhtiö lunastaa omia osakkeitaan osakepääomaa alentamalla osakeyhtiölain 6 luvussa tarkoitettulla tavalla (KHO 1999/772). Veron perusteena on luovutetun omaisuuden käypä arvo luovutushetkellä VSVL 20.2 §. Varainsiirtovero tulee normaalisti suoritettavaksi myös hankittuja osakkeita edelleen kauppahintaa tai muuta vastiketta vastaan luovutettaessa.

1.4.6 Omat osakkeet yhtiön nettovarallisuudessa

Vain arvopaperimarkkinalain mukaisen julkisen kaupankäynnin kohteena oleva julkinen yhtiö saa merkitä omat osakkeensa taseeseen. Näiden julkisesti noteerattujen yhtiöiden osakkeiden verotusarvot määräytyvät osakkeen käyvän arvon eikä nettovarallisuuden perusteella.

Muilla kuin edellä mainituilla julkisilla yhtiöillä omat osakkeet eivät sisälly taseen eriin vaan ne ilmoitetaan taseen liitteenä. Näiden yhtiöiden nettovarallisuus, matemaattinen arvo ja verotusarvo lasketaan valtiovarainministeriön liikeosakkeen perusteista antaman asetuksen mukaan. Osakeyhtiölain 7 luvun mukaan hankitut osakkeet rinnastetaan päätöstä sovellettaessa yhtiön lunastamiin osakkeisiin.

Kun omia osakkeita ei merkitä taseeseen varoina, pienentää niistä maksettu kauppahinta yhtiön nettovarallisuutta hankintahinnan määrällä. Omien osakkeiden hankintahintaa ei lueta niihin varoihin, joista nettovarallisuus lasketaan. Osakeyhtiölain 7 luvun nojalla hankittuja osakkeita ei myöskään oteta huomioon osakkeiden lukumäärässä osakkeen matemaattista arvoa ja verotusarvoa laskettaessa.

1.4.7 Tappioiden ja YHL-erien huomioiminen

Omia osakkeita hankittaessa ja lunastaessa tulee kiinnittää huomiota verovuoden aikana ostettujen osakkeiden kokonaismäärään, koska myös nämä luovutukset otetaan huomioon arvioitaessa, onko yli puolet yhtiön osakkeista vaihtanut omistajaa. Tällöin voidaan joutua turvautumaan poikkeuslupamenettelyyn (ks 1.2.4.1 ja 4.2).

1.5 Osakeannin käyttämisestä sukupolvenvaihdoksen aputoimena

1.5.1 Yleistä

Osakeyhtiön sukupolvenvaihdokseen voidaan valmistautua muuttamalla yhtiön omistussuhteita liiketoiminnan jatkajalle suunnatulla osakeannilla. Omistus ei tietenkään pelkästään suunnatulla annilla voi siirtyä kokonaan uudelle yrittäjälle, joten luovuttajalle jäävän omistussuuden siirtäminen erillisellä luovutuksella (tai lunastuksella) on anninkin jälkeen tarpeen. Osakeyhtiön osakepääomaa voidaan korottaa (OYL 4 luku) osakeannilla, joka voi olla uusmerkintä tai rahastoanti.

Koska rahastoantia ei voida suunnata, on uusmerkintä lähinnä harkittavaksi tuleva menettely sukupolvenvaihdoksessa. Uusmerkinnän käyttämisestä suunniteltaessa tulee aina muistaa, että vanhoilla osakkailla on aina yhtiön liikkeelle laskemiin uusiin osakkeisiin merkintäetuoikeus, josta ei voida poiketa ilman painavaa taloudellista syytä ja 2/3 ääntenemmistöä yhtiökokouksessa. Kun sukupolvenvaihdoksen kohteena olevan yhtiön omistus on usein yksissä käsissä, eivät nämä rajoitukset aiheuta estettä osakeannin suuntaamiselle liiketoiminnan jatkajalle.

Osakeyhtiön verotuksen kannalta on erityisesti syytä huomioida, että uusmerkinnästä yhtiölle kertyvät tulot eivät ole veronalaisia (EVL 6 §). Osakkaiden verotuksessa osakeannin veroseu-

raamukset ovat pitkälti riippuvaisia osakeannin yhteydessä käytetystä merkintähinnasta. Alihintainen merkintä saattaa johtaa lahjaverotukseen (KHO 1987 T 2859).

Mikäli osakeannilla muutetaan yhtiön omistussuhteita siten, että yhtiön omistus muuttuu yli 50 %:sesti, oikeus tappioiden ja YHL -erien hyväksikäyttöön menetetään. Poikkeuslupamenettelystä enemmän kohdissa 1.2.4.1 ja 4.2.

1.5.2 Alihintainen osakeanti tai merkintäoikeudesta luopuminen - lahjaverotus

Sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa jatkajaksi tarkoitetulle henkilölle suunnatulla osakeannilla tai siten, että yhtiön osakkaat luopuvat oikeudestaan merkitä uusia osakkeita jatkajan hyväksi. Jatkajasta tulee osakemerkinnän seurauksena yhtiön osakas tai jatkajan aiempi omistusosuus yhtiön osakekannasta kasvaa.

Osakemerkinnästä luopumista ja toiminnan jatkajan suorittamaa uusien osakkeiden merkintää käsitellään lahjaverotuksessa lähtökohtaisesti samalla tavalla kuin osakkeiden tai yritysvarallisuuden luovutusta suoraan jatkajana olevalle osakkaalle.

Jos toiminnan jatkaja suorittaa uusien osakkeiden merkintähintana enintään $\frac{3}{4}$ osakkeiden käyvästä arvosta, katsotaan käyvän arvon ja vastikkeen välinen erotus lahjaksi (PerVL 18.3 §). Lahjan katsotaan tulevan niiltä osakkailta, joiden osakeomistuksen arvo alenee osakeannissa. Omaisuuden katsotaan jakautuvan lahjansaajille heidän keskinäisen osakeomistuksensa mukaisessa suhteessa, kun lahjanantajia on vain yksi. Jos sekä lahjanantajia että lahjansaajia on useampia, katsotaan lahjansaajan saaman omaisuuden kokonaismäärästä tulleen kultakin antajalta tämän luovuttamaa määrää vastaava osuus luovutetun omaisuuden kokonaismäärästä. Lahjan katsotaan kuitenkin tulevan ensisijaisesti läheisempää sukua olevalta luovuttajalta. Vero määrätään siten ensisijaisesti alhaisemman veroluokan mukaan.

Jos osakkeenomistaja luovuttaa oikeutensa merkitä uusia osakkeita toiminnan jatkajalle, määritetään merkintäoikeuksien käypä arvo uusien osakkeiden käyvän arvon ja merkintähinnan erotuksen mukaan. Jos luovutuksensaaja suorittaa merkintäoikeuksista vastikkeena enintään $\frac{3}{4}$ niiden käyvästä arvosta, katsotaan käyvän arvon ja vastikkeen välinen erotus lahjaksi merkintäoikeuksien luovuttajalta (PerVL 18.3 §).

Osakemerkinnässä tulevasta lahjasta määrättävän veron huojentamisen edellytyksenä on, että lahjansaaja merkitsee vähintään 10 % yrityksen omistamiseen oikeuttavista osakkeista (PerVL 57 §). Jos jatkaja suorittaa uusista osakkeista merkintähintana yli 50 % osakkeiden käyvästä arvosta, jätetään lahjaverotusmaksuun panematta kokonaan.

Muut osakeantiin liittyvät lahjaverotuskysymykset ratkaistaan noudattaen soveltuvin osin mitä osakkeiden luovutuksesta edellä on selostettu.

1.5.3 Varainsiirtoverotus osakeannin yhteydessä

Jos osakeyhtiöön sijoitetaan arvopapereita tai kiinteistöjä osaketta vastaan, yhtiön on suoritettava luovutuksesta varainsiirtovero. Apporttina tapahtuvasta luovutuksesta vero lasketaan luovutetun omaisuuden käyvästä arvosta luovutushetkellä. Verovirasto antaa pyydettyä lausunnon omaisuuden käyvästä arvosta (VSVL 29.2 §).

Uusien osakkeiden merkitseminen osakepääomaa korotettaessa ei ole varainsiirtoverolaisissa tarkoitettu arvopaperin luovutus. Näin ollen apportin antajan ei tarvitse maksaa osakkeiden merkinnässä vastikkeena saamistaan yhtiön uusista osakkeista varainsiirtoveroa (KHO 1994/3736).

1.5.4 Tappioiden ja YHL-erien huomioiminen

Osakeantia toteutettaessa on huomattava, että anti saattaa muuttaa yhtiön omistussuhteita niin, että yli puolet sen osakkeista vaihtaa omistajaa ja oikeus tappioiden vähentämiseen sekä YHL – erien hyödyntämiseen menetetään. Tällöin voidaan joutua turvautumaan poikkeuslupamenetelyyn (Ks 1.2.4.1).

1.6 Osakeyhtiön liiketoiminnan luovutus toiminnan jatkajalle

1.6.1 Luovuttavan yhtiön tuloverotus

Kun sukupolvenvaihdos toteutetaan osakeyhtiöön kuuluvan omaisuuden myyntinä, kyseessä on myyjäyhtiön normaali liiketapahtuma. Saadut luovutushinnat tuloutetaan EVL:n säännösten mukaisesti ja jäljellä olevat hankintamenot vähennetään myyntivuoden kuluna.

Vaikka yhtiö ei enää harjoita liiketoimintaa, se jää edelleen osakeyhtiönä olemaan ja sen on edelleen annettava vuosittain esimerkiksi veroilmoitus.

1.6.2 Luovutuksensaajan hankintameno

Omaisuuden hankintamenoiksi katsotaan siitä myyjälle maksettu hinta. Kauppahintaan mahdollisesti sisältyvän liikearvon (goodwill) osuuteen on sovellettava EVL 24 §:n jaksottamissäännöstä, jos arvon on katsottava kerryttävän tai säilyttävän tuloa vähintään kolmen vuoden ajan.

1.6.3 Varainsiirtoverotus liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä

Yhtiön luovutettavaan liiketoimintaan voi kuulua varainsiirtoverolain alaista omaisuutta. Varainsiirtoverolain mukaan veroa on suoritettava kiinteistön ja arvopaperin vastikkeellisesta omistusoikeuden luovutuksesta. Kiinteistön ja arvopaperin määritelmä on kirjattu varainsiirtoverolakiin.

1.6.3.1 Veron peruste

Varainsiirtoveroa on maksettava varainsiirtoverolaissa määritellyn omaisuuden saannosta. Kuten aiemmin on todettu tällaista omaisuutta ovat kiinteistöt ja arvopaperit.

Kiinteistö

Mitä varainsiirtoverolaissa on sanottu kiinteistöstä koskee myös sen määräosaa ja määrääalaa sekä sellaista vuokra- tai käyttöoikeutta, jonka haltija on velvollinen hakemaan maakaaren (540/1995, MK) mukaista käyttöoikeuden kirjaamista. Kiinteistöön rinnastetaan myös kiinteistön käyttöä pysyvästi palveleva rakennus tai rakennelma. Näin ollen pelkkä rakennuksen luovutuskin on verollinen riippumatta siitä luovutetaanko maapohjaa tai kuka maapohjan omistaa.

Määräosaa ja määrääalaa koskevat saannot on maakaaren mukaan lainhuudatettava. Lohkomisella ei siten ole enää merkitystä määrääalaa koskevan saannon lainhuudatusvelvollisuuteen ja veron suorittamisajankohtaan

Määräaikaisen vuokraoikeuden kirjaamista on maakaaren mukaan haettava, jos oikeus saadaan siirtää kolmannelle kiinteistön omistajaa kuulematta ja alueella on tai sille saadaan sopimuksen perusteella rakentaa oikeudenhaltijalle kuuluvia rakennuksia tai laitteita. Veropohjan kannalta merkitystä ei ole sillä kuka maapohjan omistaa. Vuokraoikeuden perustamisesta ei sen sijaan veroa ole maksettava, koska siinä ei kyseessä ole vuokraoikeuden luovutus.

Arvopaperi

Varainsiirtoverolaissa arvopaperilla tarkoitetaan osakeyhtiön osaketta, osuustodistusta taloudellisessa yhteisössä, säästöpankkien kantarahastotodistusta ja osuuspankkien sijoitusosuustodistusta sekä näiden väliaikaistodistuksia. Myös sellaiset osakkeet, jotka on laskenut liikkeeseen yhtiö, jota ei ole vielä merkitty kaupparekisteriin, kuuluvat varainsiirtoverolain arvopaperikäsitteen piiriin (VSVL 19 §).

Edelleen arvopaperina pidetään sellaista yhteisön antamaa velkakirjaa tai muuta saamistodistetta, jossa korko määräytyy yhteisön toiminnan tuloksen tai osingon suuruuden mukaan taikka joka oikeuttaa osallisuuteen vuosivoitosta tai ylijäämästä.

Lisäksi arvopaperilla tarkoitetaan arvopaperin merkintäoikeudesta annettua todistusta ja merkintäoikeutta koskevaa luovutuskirjaa. Merkintäoikeutena pidetään esimerkiksi optiotodistusta. Arvopaperina pidetään myös arvopaperia vastaavaa arvo-osuutta.

Sijoitusrahasto-osuus ei kuitenkaan ole varainsiirtoverolaissa tarkoitettu arvopaperi, koska sijoitusrahasto ei ole erillinen oikeushenkilö, vaan sijoitusrahaston omistavat rahastoon varojaan sijoittavat henkilöt yhteisesti.

1.6.3.2 Varainsiirtoveron määrä ja maksuaika

Kiinteistön luovutuksesta vero on 4 prosenttia ja arvopaperin luovutuksesta 1,6 prosenttia kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta.

Kiinteistön (myös määräosa tai määräala) kauppa on MK 2:1 mukaan tehtävä kirjallisesti ja se on kaupanvahvistajan allekirjoitettava. Vero on suoritettava viimeistään lainhuutoa haettaessa ja joka tapauksessa viimeistään kuuden kuukauden kuluessa luovutussopimuksen tekemisestä. Lainhuutoa haetaan kiinteistön sijaintipaikkakunnan käräjäoikeudelta.

Luovutettaessa edellä kuvattu maanomistajaa kuulematta siirrettävä **vuokraoikeus**, tulee siirron kirjaamista hakea kiinteistön sijaintipaikkakunnan käräjäoikeudelta. Vero on suoritettava viimeistään kirjaamista haettaessa ja joka tapauksessa kuuden kuukauden kuluessa luovutussopimuksen tekemisestä.

Luovutettaessa ainoastaan **rakennus** (maapohjasta erillään), ei erillistä kirjaamistoimenpidettä tarvita. Tällöin luovutuksen perusteella suoritettava varainsiirtovero on maksettava viimeistään kuuden kuukauden kuluessa luovutussopimuksen tekemisestä.

Arvopaperin luovutuksesta vero on suoritettava kahden kuukauden kuluessa luovutussopimuksen tekemisestä (poikkeuksena sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen välityksellä tehty kauppa sekä uuden asunnon kauppa). Saman ajan kuluessa on myös esitettävä varainsiirtoveroilmoitus kotikunnan verovirastolle.

Varainsiirtoveroa suoritetaan vain varainsiirtoverolain alaisen omaisuuden vastikkeellisista luovutuksista. Kauppahinnan lisäksi muuta laissa tarkoitettua vastiketta ovat mm. myyjän velat, joista ostaja ottaa vastattavakseen. Vastiketta ovat myös myyjälle suoritettavaksi tulevat edut kuten syytinki tai eläke. Sen sijaan pidätetyn hallintaoikeuden tai asumisoikeuden arvoa ei lisätä kauppahintaan, kun nämä eivät edellytä ostajalta aktiivista suoritusta. Varainsiirtoveroa suoritetaan vastikkeellisessa luovutuksessa siitä luovutushinnan osasta, joka kohdistuu varainsiirtoveron alaiseen omaisuuteen.

Jos myös kiinteistöjen tai osakkeiden kauppahinta suoritetaan rahan sijasta varainsiirtoverolain alaisella omaisuudella (vaihto), vero on suoritettava kummastakin luovutuksesta.

Varainsiirtoveroa ei ole suoritettava sellaisesta puhtaasti vastikkeettomasta saannosta, joka perustuu lahjaan, perintöön, testamenttiin tai yhteisomistussuhteen purkamiseen. Kuitenkin jos osittainkin vastikkeellisen luovutuksen osalta varainsiirtovero on suoritettava.

1.6.4 Arvonlisäverotus liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä

Kun arvonlisäverollinen elinkeinonharjoittaja oman toimintansa lopettamisen vuoksi myy yrityksensä omaisuutta, tavaroita ja palveluita, on myynti lähtökohtaisesti arvonlisäverollista arvonlisäverolain 1 §:n mukaan.

Mikäli luovutetaan koko liike tai liikkeen osa toiminnan jatkajalle ja samalla myydään tai luovutetaan tavarat ja palvelut jatkajalle, on tavaroiden ja palveluiden myynti tai muu luovutus verotonta arvonlisäverolain 62 §:n perusteella. Tässä lainkohdassa säädetään, että veroa ei suoriteta liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä tapahtuvasta tavaroiden ja palvelujen myynnistä tai muusta luovuttamisesta liiketoiminnan jatkajalle, joka ryhtyy käyttämään luovutettuja tavaroita tai palveluita vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen. Tällöin myöskään jatkaja ei saa tehdä vähennystä luovutuksen kohteena olleista tavaroista ja palveluista.

Huomioitavaa on että arvonlisäverolain 62 §:ssä tarkoitettuna verottomana luovutuksena pidetään myyntiä ja myös muuta luovuttamista, kuten lahjoitusta, lahjanluontoista kauppaa, perintöä tai apporttia.

Kun säännöksen edellytykset verottomasta luovutuksesta täyttyvät, on säännöstä sovellettava. Verottomuuden edellytysten täytyessä ostaja ei saa tehdä vähennystä, vaikka kaupan osapuolet olisivat kaupunkikirjassa sopineet, että luovutus olisi verollinen.

Kiinteistöjen luovutusten arvonlisäverokäsittely ei kuulu edellä kerrotun arvonlisäverolain 62 §:n mukaisen liikkeen luovutuskäsittelyn piiriin. Kiinteistöjä koskevasta tehtyjen vähennysten palauttamisesta säädetään arvonlisäverolain 33 §:ssä. Luovuttajan marginaaliverotus tulee myös purettavaksi. Katso tähän liittyen alaotsikot 1.6.4.2 ja 1.6.4.3.

1.6.4.1 Liikkeen luovutus liiketoiminnan jatkajalle

Jotta kyseessä olisi AVL 62 §:n tarkoittama yritysjärjestely, pitää kaikkien seuraavien edellytysten täytyä:

- a) kyse on kokonaisen liikkeen tai sen osan luovutuksesta ja
- b) luovutus tapahtuu liiketoiminnan jatkajalle,
- c) joka ryhtyy käyttämään tavaroita ja palveluita vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen

a) Liikkeen tai sen osan luovutus

Säännöksessä edellytetään, että pitää luovuttaa koko liike tai sen osa. Mikäli myydään tai luovutetaan omaisuutta siten, ettei voida katsoa tapahtuvan koko liiketoiminnan tai liiketoiminnan osan luovuttamista, esimerkiksi jos myydään liiketoiminnassa käytettyjä tavaroita, ei kyse ole lainkohdan tarkoittamasta verottomasta myynnistä.

Liikkeen tai sen osan luovutus voi tapahtua myyntinä tai muuna luovuttamisena, kuten lahjoituksena, lahjanluontoisena kauppana, perintönä tai apportina.

Vuokrausta ei pidetä yritysjärjestelysäännöksen tarkoittamana luovutuksena, joten jos lopettava yrittäjä vuokraa liikeomaisuutta jatkajalle, tulee vuokrauksesta suorittaa arvonlisävero. Kiinteistön (esim. liiketila) vuokraus on kuitenkin verotonta, jollei yrittäjä ole hakeutunut kiinteistön vuokrauksesta verovelvolliseksi.

Vaiheittaiseen sukupolvenvaihdokseen yritysjärjestelysäännös myöskään ei sovellu. Tämä siksi että vaiheittaisessa sukupolvenvaihdoksessa ei luovuteta kaikkea omaisuutta kerralla.

Samoin säännös ei sovellu erilliseen irtaimistoluovutukseen, jos samalla luovutuskirjalla on luovutettu itse yritys sekä osa irtaimistosta ja muusta irtaimistosta tehdään erillinen luovutuskirja. Erilliseen irtaimistoluovutukseen ei sovellu AVL 62 §.

b) Luovutus liiketoiminnan jatkajalle

Myyntin tai muun luovutuksen tulee tapahtua liiketoiminnan jatkajalle. Liiketoiminnan jatkajaa ei arvonlisäverolaissa määritellä, mutta arvioinnissa, kuka on jatkaja, otetaan huomioon seuraavia seikkoja: saman toiminnan jatkaminen, käyttö- ja vaihto-omaisuuden, myyntisaatavien ja asiakasrekisterin siirtyminen jatkajalle, samoissa tiloissa toimiminen, henkilöstön tai sen osan siirtyminen jatkajalle, keskeneräisten töiden siirtyminen, aineettomien oikeuksien siirtyminen.

Kaikkien tunnusmerkkien ei tarvitse toteutua, vaan tapaus ratkaistaan tilanteen kokonaistarkastelulla. Toimialallakin on merkityksensä tarkasteltaessa tunnusmerkkien täyttymistä.

c) Jatkajalla vähennyksen oikeuttavaan tarkoitukseen

Jatkajan tulee olla arvonlisäverovelvollinen, jonka vähennyskelpoiseen käyttöön tavarat ja palvelut tulevat. Tämän edellytyksen varmistamiseksi myyjän tulee pyytää jatkajalta selvitys siitä, että tavaroita tai palveluita ryhdytään käyttämään vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen. Mikäli tavarat ja palvelut eivät tule jatkajalla vähennykseen oikeuttavaan käyttöön, vaan esimerkiksi yksityiskäyttöön tai vähennysrajoitusten alaiseen käyttöön tai jos ostaja ei itse jatka liiketoiminnan tai sen osan harjoittamista, on myynti verollista.

1.6.4.2 Kiinteistön perusteella tehtyjen vähennysten palauttaminen

Kun sukupolvenvaihdoksessa luovutetaan kiinteistöjä, on huomattava, että AVL 62 §:n verotus ei koske niiden luovutusta. Veroa suoritetaan alla kuvatulla tavalla, mikäli kiinteistön myynti tai muu luovutus tapahtuu viiden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana rakentamispalvelu on valmistunut. Velvollisuutta maksaa oman käytön vero ei ole, jos myynti tapahtuu myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua.

Itse kiinteistön myynti ja muu luovutus sinänsä on arvonlisäverotonta, mutta luovuttajan on palautettava kiinteistön uudisrakentamiseen tai perusparantamiseen liittyvän rakentamispalvelun hankinnasta tehty vähennykset oman käytön veron säännösten mukaan. Tämä johtuu siitä, että kiinteistö siirtyy vähennykseen oikeuttavasta käytöstä vähennykseen oikeuttamattomaan käyttöön, jolloin muutenkin lain yleisten säännösten mukaan on kysymys omaan käyttöön ostopäätökseen, josta pitää suorittaa arvonlisävero. Jos kiinteistö tulee ostajalla tai muulla luovutuksensaajalla vähennykseen oikeuttavaan käyttöön, hän saa vähentää sen arvonlisäveron, jonka myyjä tai muu luovutuksenantaja on joutunut suorittamaan.

Myyjän on ostajan tai muun luovutuksensaajan pyynnöstä annettava selvitys kiinteistön uudisrakentamiseen tai perusparantamiseen liittyvästä rakentamispalvelusta palautettavasta vähennyksestä. Myyjän antama selvitys on ostajan vähennysoikeuden edellytyksenä.

Kiinteistön uudisrakentamiseen tai perusparantamiseen liittynyt rakentamispalvelu katsotaan otetuksi omaan käyttöön silloin, kun elinkeinonharjoittaja myy kiinteistön tai ottaa sen muuhun kuin vähennykseen oikeuttavaan käyttöön

- a) jos rakentamispalvelun tai kiinteistön hankinnasta on voitu tehdä vähennys tai
- b) jos rakentamispalvelu on itse suoritettu vähennykseen oikeuttavaan käyttöön

Veron suorittamisvelvollisuus ei koske vuosikuluina käsiteltäviä kiinteistön korjaus- ym. käyttökustannuksista vähennettyä veroa. Veroa suoritetaan vain sellaisista uudisrakentamiseen tai perus-

parantamiseen liittyvistä rakentamispalveluista, jotka tuloverotuksessa on aktivoitava kiinteistön hankintameno.

a) Ostettu rakentamispalvelu

Jos on kyseessä ostettu rakentamispalvelu, esimerkiksi uudisrakennus tai perusparannus on teetetty rakennusliikkeellä, veron peruste on rakennusliikkeen veloittama veroton ostohinta, josta rakennusliike on laskenut ja veloittanut arvonlisäveron. Kiinteistön ostaja on voinut tehdä tästä verosta laskun perusteella vähennyksen. Tämä vähennetty vero on siis palautettava. Näin ollen palautetaan vähennetty vero. Samoin palautetaan vähennetty vero silloin, jos on ostettu kiinteistö perustajarakentajalta, omaan lukuun rakentajalta tai jos kiinteistö on ostettu siten, että myyjä on palauttanut arvonlisäveroa kiinteistön luovutuksen yhteydessä juuri tässä ohjeessa selvitettävissä tapauksissa arvonlisäverolain 33 §:n perusteella.

b) Itse suoritettu rakentamispalvelu

Jos luovutettava rakennus on itse rakennettu tai perusparannettu, veron perusteena on itse suoritetusta rakentamispalvelusta aiheutuneet välittömät ja välilliset kustannukset. Itse suoritetusta rakentamispalvelusta ei kuitenkaan tarvitse edellä mainittua veroa suorittaa silloin, jos kalenterivuoden aikana suoritetuista rakentamispalveluista aiheutuneet palkkakustannukset sosiaalikutannuksineen eivät ylitä 35 000 euroa. Kuitenkin tehdyt vähennykset ostetuista rakennusmateriaaleista ja -palveluista on aina palautettava. Mainittua 35 000 euron rajaa ei kuitenkaan sovelleta, jos luovuttaja on itse myynyt vastaavia rakennuspalveluja ulkopuolisille tai harjoittanut omaan lukuun rakentamista tai perustajaurakointia rakentamispalvelun valmistumisajankohtana

1.6.4.3 Luovuttajan marginaaliverotusmenettelyn purkaminen

Jos luovuttaja on soveltanut jatkajalle vähennykseen oikeuttavaan käyttöön luovutettaviin käytettyihin tavarihin tai taide-, keräily- tai antiikkiesineisiin verokausikohtaista marginaaliverotusmenettelyä eli vähentänyt tavaroiden ostohinnan ostokuukauden voittomarginaalia laskettaessa, luovuttajan tulee lisätä vähennetty määrä luovutuskuukauden voittomarginaaliin varastossa olevan, luovutettavan tavaran osalta. Luovuttajan on meneteltävä edellä kuvatulla tavalla, koska marginaaliveromenettelyn soveltamisen edellytys on, että tavara tulee verollisena edelleen myytäväksi. Kuvatussa tilanteessa tämä edellytys ei täyty, koska luovutus toiminnan jatkajalle on veroton. Itse luovutus liiketoiminnan jatkajalle on veroton, ja jatkaja voi soveltaa kyseisiin tavarihin marginaaliveromenettelyä, jos ne tulevat jatkajalle verollisena edelleen myytäväksi.

1.7 Yritysjärjestelyistä sukupolvenvaihdoksen esitoimina

1.7.1 Yleistä

Yritysjärjestelyjen verokohtelua on selvitetty yksityiskohtaisesti seuraavissa Verohallituksen ohje-kirjeissä: Verohallituksen yritysverotustiedote 10.1.1997 Tiedote 1/1997 sekä Verohallituksen ohje 28.11.2000 Dnro 3311/345/2000.

1.7.2 Jakautuminen sukupolvenvaihdoksen esitoimina

Sukupolvenvaihdoksen kannalta jakautuminen saattaa olla käytännöllinen toimenpide tilanteissa, joissa sukupolvenvaihdoksen kohteena olevaan yhtiöön on kertynyt harjoitettavan toiminnan kannalta tarpeetonta varallisuutta, joka puolestaan tekee yhtiöstä myyntiä silmällä pitäen tarpeettoman hintavan. Näissä tilanteissa saattaa olla perusteltua siirtää arvokas/tarpeeton omaisuus omaan yhtiönsä, ja suorittaa sukupolvenvaihdos varsinaista liiketoimintaa harjoittavassa yhtiössä.

Jakautumisjärjestelyissä on oikeuskäytännössä selvitetty, onko kyseessä EVL 52c §:n mukainen jakautuminen, vai kuuluuko toimenpide yritysjärjestelyjen erityisen veronkiertämismääräyksen EVL 52g §:n soveltamisalaan.

Ratkaisussa KHO 1999:2 tilintarkastus- ja muuta asiantuntijapalvelutoimintaa harjoittava yhtiö jakautui kahdeksi yhtiöksi siten, että toiselle uusista yhtiöistä siirtyi toiminnasta vain sijoitustoiminta. Esitetyissä olosuhteissa jakautumisen ei katsottu tapahtuvan veron kiertämiseksi tai verotuksen välttämiseksi.

Hieman erilainen ratkaisu KHO 1999:63. Yhtiö aikoi jakautua osakeyhtiölain 14a luvun jakautumista koskevien säännösten mukaisesti kahdeksi uudeksi yhtiöksi siten, että toinen uusista yhtiöistä tulisi harjoittamaan samaa liiketoimintaa kuin jakautuva yhtiö ennen jakautumista ja toiseen yhtiöön siirrettäisiin omaisuutta, jota ei tarvittu liiketoiminnassa ja tämä yhtiö tultaisiin omaisuuden realisoinnin jälkeen purkamaan. Jakautuminen katsottiin tapahtuvan veron kiertämiseksi tai verotuksen välttämiseksi.

Molemmissa tapauksissa oli tarkoitus erottaa konsultointitoiminta ja sijoitustoiminta omiin yhtiöihinsä, jotta taloudellisessa mielessä helpotettaisiin uusien osakkaiden ottamista konsultointia harjoittavaan yhtiöön.

Ensimmäisessä tapauksessa sovellettiin EVL 52c §:ää. Tapauksesta ei ilmennyt, että jakautumisen jälkeen sijoitustoimintaa harjoittavan yhtiön osakkailla olisi ollut tarkoitus purkaa tai myydä yhtiö.

Sen sijaan jälkimmäisessä ratkaisussa oli ilmoitettu, että sijoitustoimintaa harjoittava yhtiö oli tarkoitus purkaa 4-5 vuoden kuluttua jakautumisesta. Menettelyyn sovellettiin EVL 52g §:ää.

KVL:n ratkaisussa 2001/30 (ei muutosta KHO 2001 T 2512) jakautumisen jälkeen pyydettiin erillistä ennakkoratkaisua yhden osakkaan sijoitustoimintayhtiön osakkeiden lunastamisesta. KVL:n ratkaisun mukaan osakkeiden lunastamisen oli katsottava tapahtuvan osingosta menevän veron välttämiseksi, mutta että tällä toimella ei enää ollut merkitystä aiemmin tapahtuneen jakautumisen hyväksyttävyyttä (EVL 52 g §:n soveltamista) arvioitaessa.

Verohallituksen näkemyksen mukaan sukupolvenvaihdos on sellainen verotuksesta riippumaton syy, ettei jakautumiseen voida ilman erityistä syytä katsoa ryhdytyn yksinomaan tai pääasiallisesti veron kiertämiseksi tai verotuksen välttämiseksi. Näin ollen EVL 52 g §:ää ei tule ilman erityistä syytä soveltaa sukupolvenvaihdoksen yhteydessä tehtyihin jakautumisiin. Jakautumisessa mahdollisesti syntyneen sijoitusyhtiön puitteissa tapahtuvat myöhemmät järjestelyt eivät siis vaikuta alkuperäisen jakautumisen EVL:n mukaiseen arviointiin, vaan esimerkiksi yhtiön pian jakautumisen jälkeen tapahtuvissa purkamistilanteissa tulee tutkia mahdolliset VML 28 ja 29 §:ien soveltamismahdollisuudet.

1.8 Apyhtiön käyttämisestä osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksessa

1.8.1 Yleistä

Yrityskauppa tehdään usein perustettavan yhtiön lukuun, ja ostettu yritys fuusioidaan tai puretaan kaupan jälkeen osakekannan ostaneeseen yhtiöön.

Silloin kun toiminnan jatkaja hankkii sukupolvenvaihdoksen kohteena olevan yhtiön omistamansa apuyhtiön nimiin, on otettava huomioon, että TVL 48 §:n huojennussäännöstä ei voida soveltaa myyjän luovutusvoittoon, sillä kauppa ei tapahdu lainkohdassa mainittujen henkilöiden kesken.

Kun perustettava yhtiö ottaa lainaa yrityskaupan rahoittamiseksi, korkojen vähentämisessä tulee tutkittavaksi, ovatko korot vähennyskelpoisia EVL:n mukaan vai onko niitä pidettävä TVL:n mukaisina, tulonhankkimisvelkaan kohdistuvina, korkoina.

Apuyhtiöiden korkojen vähentämistä koskee mm. KHO:n päätös 1989/4252, jossa katsottiin, että apuyhtiö oli liiketoimintaa harjoittava yhtiö siitä verovuodesta alkaen, jona fuusio oli toteutunut.

Tapauksessa KHO 1990/3577 perustettavan yhtiön toiminta oli keskusverolautakunnassa katsottu ennen fuusiota ns. muuksi ansiotoiminnaksi, ja korot saatiin vähentää muun ansiotoiminnan korkoina. Korkein hallinto-oikeus, joka pysytti keskusverolautakunnan ratkaisun, ei joutunut ottamaan kantaa siihen, olisiko perustettavan yhtiön toiminta ollut katsottava elinkeinotoiminnaksi.

Kyseisten julkaistujen tapausten jälkeen korkein hallinto-oikeus on antanut julkaisemattomia ratkaisuja, joissa on katsottu, että apuyhtiö on jo yrityskauppavuotena harjoittanut elinkeinotoimintaa ja saanut vähentää yrityskaupan rahoittamiseksi otetun lainan korot EVL:n mukaan, jos ostettu yritys on fuusioitu siihen seuraavana tilikautena ja se on jatkanut ostetun yrityksen liiketoimintaa.

Tappioiden ja YHL-erien siirtyminen tulee varmistaa poikkeuslupamenettelyn kautta. Ks. kohta 1.2.4.1 (ja 4.2).

Apuyhtiötä käytettäessä voidaan sukupolvenvaihdoksen kohteena oleva yhtiö liittää apuyhtiöön sulautumisella (EVL 52-52 b §). Tässä yhteydessä on syytä muistaa, etteivät tappiot ja veroylijäämät välttämättä siirry vastaanottavalle yhtiölle automaattisesti, mikäli TVL 123 §:n mukaiset määräajat eivät täyty.

1.8.2 Alihintainen tai vastikkeeton luovutus apuyhtiölle - lahjaverotus

Jos apuyhtiö suorittaa omaisuudesta vastiketta enintään $\frac{3}{4}$ omaisuuden käyvästä arvosta, voidaan käyvän arvon ja vastikkeen välinen erotus katsoa lahjaksi (PerVL 18.3 §). Jos luovutuksensaajana on osakeyhtiö, katsotaan omaisuuden tulevan luopuvan osakkaan lähipiiriin kuuluville osakkeenomistajille heidän osakeomistustaan vastaavassa suhteessa. Jos luovutuksensaajana on henkilöyhtiö, tulee omaisuus vastuunalaisille yhtiömiehille niiden osuuksien suhteessa, jotka yhtiömiehillä on yhtiön varoihin. Lahjaveroa ei siis määrätä näissä tilanteissa yhtiölle vaan osakkaalle, jonka hyväksi varallisuuden voidaan katsoa siirtyneen. Jos luopuvia osakkaita sekä lahjansaajia on useampia, katsotaan omaisuuden tulevan saajille ensisijaisesti läheisempää sukua olevalta luovuttajalta. Vero määrätään siten ensisijaisesti alhaisemman veroluokan mukaan.

Jos yritystoiminnan jatkajana olevan osakkaan lahjaan sisältyy vähintään 10 % yrityksestä, voidaan lahjaveroa huojentaa PerVL 55 §:n nojalla. Jos yhtiö suorittaa osakkeista vastiketta yli 50 % luovutetun omaisuuden käyvästä arvosta, jätetään lahjavero kokonaan maksuun panematta.

Muut luovutukseen liittyvät lahjaverotuskysymykset ratkaistaan noudattaen soveltuvin osin mitä osakkeiden luovutuksesta edellä on selostettu.

1.8.3 Varainsiirtoverotus

Kun yhtiön omistaja luovuttaa sukupolvenvaihdoksen kohteena olevat osakkeet toiminnan jatkajan omistamalle apuyhtiölle, on kysymyksessä varainsiirtoveron alainen arvopaperiluovutus. Varainsiirtoveron määräytymistä luovutuksessa on käsitelty kohdassa 1.2.3 sekä 1.6.3.

2. Sukupolvenvaihdos avoimessa yhtiössä tai kommandiittiyhtiössä

2.1 Yleistä

Sukupolvenvaihdoksessa henkilöyhtiö siirretään omistajan elinaikana tai se siirtyy hänen kuoltuaan toimintaa jatkavalle lapselle tai muulle henkilölle. Sukupolvenvaihdos on jokaisessa yhtiössä yksilöllinen tapahtuma, jonka verotuskysymykset koskevat tuloverotusta, perintö- ja lahjaverotusta sekä varainsiirtoverotusta. Veroseuraamukset voivat kohdistua yrityksestä luopuvan ja luovutuksensaajan lisäksi myös yhtiöön itseensä.

Varainsiirtoverolain mukainen veron suorittamisvelvollisuus koskee kiinteistön ja arvopaperin omistusoikeuden vastikkeellista luovutusta. Yhtiöosuus ei kuitenkaan ole arvopaperi. Näin ollen yhtiöosuuden luovutuksesta ei luovutuksensaajan ole suoritettava varainsiirtoveroa.

Arvonlisäverotuksessa ei ole nimenomaisia säännöksiä sukupolvenvaihdostilanteille. Arvonlisävero maksetaan liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavaroiden ja palveluiden myynnistä. Siten liiketoiminnan luovutuksessa voi arvonlisävero tulla suoritettavaksi. Sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa kuitenkin siten, ettei tapahdu lainkaan arvonlisäverolaisissa tarkoitettujen tavaroiden ja palveluiden myyntiä, vaan yhtiön omistuspohja muuttuu. Arvonlisäverotuksen ulkopuolelle on jätetty rahoituspalvelut, kuten arvopaperikauppa. Arvonlisäverotuksessa ei osakkeiden tai osuuksien luovutuksesta aiheudu veroseuraamuksia. Verovelvollinen yritys jatkaa toimintaansa kuten ennenkin.

2.2 Yhtiöosuuden myynti

2.2.1 Luovuttajan verotus

Mikäli avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön sukupolvenvaihdos toteutetaan yhtiöosuuden kauppalla, luovuttajan veroseuraamukset kohdistuvat mahdolliseen luovutusvoittoon. TVL 45 §:n pääsäännön mukaan ”omaisuuden luovutuksesta saatu voitto on veronalaista pääomatuloa siten kuin tässä luvussa säädetään”. TVL 48.1 §:n 3 kohdan nojalla sukupolvenvaihdosluovutus on kuitenkin tiettyjen edellytysten täytyessä verovapaa.

2.2.1.1 Luovutusvoiton verotus

Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden luovutukseen sovelletaan luovuttajan verotuksessa TVL 45 – 49 §:ien luovutusvoittoa ja –tappiota koskevia säännöksiä. Luovutusvoiton verovuotta ja kauppahinnan muutoksia on käsitelty aiemmin osakeyhtiöitä koskevassa kappaleissa 1.2.1.2 ja 1.2.1 3.

2.2.1.1.1 Luovutusvoiton laskeminen

TVL 45 §:n pääsäännön mukaan omaisuuden luovutuksesta saatu voitto on veronalaista pääomatuloa. TVL 46.1 §:n mukaan luovutusvoitto lasketaan siten, että luovutushinnasta vähennetään omaisuuden poistamattoman hankintamenon ja voiton hankkimisesta aiheutuneiden menojen yhteismäärä. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuuden hankintameno on luetaan pääomasijoitusten lisäksi nostamatta jätettynä voitto-osuutena yhtiöön sijoitettu määrä. Mikäli yhtiöosuuden luovutus tapahtuu kesken tilikauden, voidaan osakkaan kuluva tilikauden voitto-osuus todeta luovutushetkelle laaditusta välitilinpäätöksestä.

TVL 46.1 §:n ns. hankintameno-olettamaa koskevan lainkohdan mukaan luovutushinnasta vähennettävä määrä on kuitenkin aina vähintään 20 prosenttia luovutushinnasta tai, jos luovutettu omaisuus on ollut luovuttajalla vähintään 10 vuoden ajan, vähennettävä määrä on vähintään 50 prosenttia luovutushinnasta. Vuodesta 2005 alkaen vähintään 10 vuotta omistetun omaisuuden

hankintameno-olettama on 40 %. Hankintameno-olettamaa käytetään silloin, kun todellinen hankintameno myyntikuluineen on pienempi kuin käytettävä hankintameno-olettama.

Esimerkki

Avoimen yhtiön osakas on ostanut yhtiöosuutensa 25.000 eurolla vuonna 1995. Osakkaan pääomasijoitukset yhtiöön ovat yhteensä 20.000 euroa ja hänen voitto-osuutensa 80.000 euroa. Osakkaan yksityisotot ovat yhteensä 90.000 euroa. Osakas myy osuutensa vuonna 2004 150.000 eurolla.

Osakkaan yksityisotot ovat 10.000 euroa pienemmät kuin hänen pääomasijoitustensa ja voitto-osuuksiensa yhteismäärä. Siten osakkaan yhtiöosuuden hankintameno on luetaan osuuden ostohinnan lisäksi yksityistilin positiivinen saldo 10.000 euroa. Luovutusvoittolaskelmassa todellista hankintamenoa on verrattu hankintameno-olettamaan ja käytetty suurempaa summaa.

Luovutusvoitto lasketaan seuraavasti:

Myyntihinta	150.000
Yhtiöosuuden ostohinta	- 25.000
Pääomasijoitukset + voitto-osuudet - yksityisotot	- 10.000
Hankintameno-olettama 20 %	(- 30.000)
Luovutusvoitto	115.000 euroa

2.2.1.1.2 Lisäys luovutusvoittoon

TVL 46.4 §:n mukaan avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön osuuden luovutuksesta saadun voiton määrää laskettaessa luovutusvoittoon lisätään määrä, jolla yhtiömiehen yksityisotot ovat yhteensä ylittäneet hänen vuotuisten voitto-osuuksiensa ja yhtiöön tekemiensä sijoitusten yhteismäärän. Mahdolliset lisäykset tehdään osakaskohtaisesti eikä lisäämisen edellytyksenä ole, että yhtiöllä olisi negatiivinen oma pääoma. Lisäystä ei tehdä siltä osin, kuin yhtiön oman pääoman negatiivisuus johtuu tappioista. Lisäys tehdään lainkohdan sanamuodon mukaan luovutusvoittoon, joten se tehdään mahdollisen hankintameno-olettaman vähentämisen jälkeen.

Esimerkki

Muutoin sama esimerkki kuin edellä kohdassa 2.2.1.1.1, mutta nyt osakkaan yksityisotot ovat yhteensä 120.000 euroa.

Osakkaan yksityisotot ovat 20.000 euroa suuremmat kuin hänen pääomasijoitustensa ja voitto-osuuksiensa yhteismäärä. Kun osakas on nostonut kaikki pääomasijoituksensa ja voitto-osuutensa yhtiöstä, yhtiöosuuden hankintamenoksi katsotaan osuuden ostohinta 25.000 euroa. Luovutusvoittolaskelmassa todellista hankintamenoa verrataan hankintameno-olettamaan ja käytetään suurempaa summaa.

Luovutusvoitto lasketaan seuraavasti:

Myyntihinta	150.000
Yhtiöosuuden ostohinta	(- 25.000)
Pääomasijoitukset + voitto-osuudet - yksityisotot	-
Hankintameno-olettama 20 %	- 30.000
Luovutusvoitto	120.000 euroa

Lisäys luovutusvoittoon:

Pääomasijoitukset	20.000
Voitto-osuudet	80.000
Yksityisotot	- 120.000
Erotus	- 20.000

Luovutusvoittoon lisätään 20.000 euroa, joten verotettavaksi luovutusvoitoksi saadaan 140.000 euroa.

Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden luovutuksesta syntyvän voiton ja voittoon tehtävän lisäyksen laskemisessa voidaan käyttää apuna ohjeen liitteenä olevaa lomaketta ([Liite 1](#)).

2.2.1.1.3 Sukupolvenvaihdosluovutuksen verovapauden edellytykset

TVL 48.1 §:n sukupolvenvaihdosta koskevan 3 kohdan mukaan;

”Omaisuuksien luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos verovelvollinen luovuttaa ... avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuuden taikka sellaisen yhteisön osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat vähintään 10 prosentin omistusosuuteen mainitussa yhtiössä ja saajana on joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa hänen lapsensa tai tämän rintaperillinen taikka hänen sisarensa, veljensä, sisarpuolensa tai velipuolensa ja jos omaisuus on ollut yhteensä yli 10 vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut sen vastikkeettomasti”.

Lainkohdan sanamuotoa on verotuskäytännössä tulkittu siten, että 10 prosentin omistusosuusvaatimus ei koske avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuutta, joten myös alle 10 %:n osuus avoimesta yhtiöstä tai kommandiittiyhtiöstä voi olla verovapaan sukupolvenvaihdoksen kohteena. Asiasta ei ole KHO:n tai KVL:n oikeuskäytäntöä.

Sukupolvenvaihdosluovutuksen verovapauden edellytysten täytyessä verovapaus koskee myös edellä kuvattua TVL 46.4 §:ssä tarkoitettua luovutusvoittoon tehtävää lisäystä.

Verovapaan sukupolvenvaihdosluovutuksen edellytyksiä on käsitelty laajemmin osakeyhtiön sukupolvenvaihdosta koskevassa jaksossa 1.2.1.4.

2.2.1.1.4 Yhtymäosuuden omistusaika

Yhtymäosuuksien omistajalla on merkitystä TVL:n sukupolvenvaihdoshuojennusta tai hankintameno-olettamaa sovellettaessa.

Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön perustajien omistusaika lasketaan yhtiösopimuksen tekemisestä. Uusien yhtiömiesten omistusaika lasketaan siitä, kun he ovat tulleet osakkaiksi yhtiöön. Jos yhtiöosuus on hankittu kaupalla, katsotaan omistajan alkaneen pääsääntöisesti kauppakirjan allekirjoituspäivästä.

Mikäli osakkaan osuus yhtymän varallisuuteen muuttuu, katsotaan hänen aiemman osuutensa ylittävä osuus hankituksi vasta osuuden muutoshetkellä.

Esimerkki

A ja B ovat perustaneet vuonna 1990 avoimen yhtiön siten, että sekä A:n että B:n osuus yhtiön varallisuudesta ja voitosta on puolet. Vuonna 1998 yhtiösopimusta muutettiin siten, että A:n osuus on $\frac{3}{4}$ ja B:n osuus $\frac{1}{4}$. Hankintameno-olettamaa ja sukupolvenvaihdos-huojennusta sovellettaessa A:n katsotaan hankkineen $\frac{1}{2}$ osuuden vuonna 1990 ja $\frac{1}{4}$ osuuden vuonna 1998.

2.2.1.1.5 Luovutusvoittoveron määrä

Verotettava luovutusvoitto on pääomatuloa, jonka veroprosentti on 29. Vuodesta 2005 alkaen pääomatulojen veroprosentti on 28. Vuodesta 2005 alkaen luovutusvoitto ei ole veronalaista tuloa, jos verovuonna luovutetun omaisuuden yhteenlasketut luovutushinnat ovat enintään 1 000 euroa.

2.2.1.2 Luovutustappio

Mikäli yhtymäosuuden luovutushinta vähennettynä hankintahinnalla ja lisätynä TVL 46.4 §:n mukaisella lisäyksellä on negatiivinen, syntyy luovuttajalle luovutustappio. TVL 50.1 §:n mukaan omaisuuden luovutuksesta syntynyt tappio vähennetään omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta verovuonna ja kolmena sitä seuraavana vuotena sitä mukaa kuin voittoa kertyy, eikä sitä oteta huomioon pääomatulolajin alijäämää vahvistettaessa.

Mikäli luovuttaja myy yhtymäosuutensa jatkajalle alihintaan lahjanluonteisella kaupalla, joudutaan luovutusvoittoverotuksessa ratkaisemaan, saadaanko omaisuuden hankintameno vähentää kokonaan vaiko vain luovutuksen vastikkeellista osuutta vastaava osuus. KHO:n ratkaisussa 2002/513 katsottiin, että luovutusta on käsiteltävä kokonaisuutena ja luovutusvoittoa laskettaessa hankintameno on vähennettävä täysimääräisenä luovutushinnasta.

KHO 13.03.2002/513 Vuosikirja 2002:24

Vanhemmat olivat myyneet tyttärelleen osakehuoneiston hinnalla, joka jonkin verran alitti sen hankintamenon. Vanhempien ei katsottu ennakkoperinnässä saavan luovutusvoittoa kaupan johdosta, vaikka kauppahinta alitti käyvän arvon ja tytärtä oli verotettu kaupan perusteella lahjasta. Verovuosi 2000.

Em. ratkaisussa ei otettu kantaa lahjanluonteisesta kaupasta syntyvän tappion vähennyskelpoisuuteen. Lahjanluonteisesta tai alihintaisesta kaupasta syntyneen tappion, siltä osin kuin tappio johtuu käyvän arvon alittavasta kauppahinnasta, ei voida katsoa syntyneen tuloverolain tarkoittamalla tavalla vakaassa tulonhankkimistarkoituksessa tehdystä luovutuksesta. Siten luovutusvoiton verotuksessa luovutuksen alihintaisuudesta johtunutta tappiota ei voida pitää TVL 50 §:ssä tarkoitettuna vähennyskelpoisena luovutustappiona.

Vuodesta 2005 lähtien tuloverolakia on tältä osin muutettu. Tuloverolain 47 §:ään lisätyssä 5 momentissa säädetään seuraavasti: Jos omaisuus on luovutettu käypää arvoa alempaan hintaan siten, että kysymys on perintö- ja lahjaverolain 18 §:n 3 momentissa tarkoitettua lahjanluonteisesta kaupasta, luovutus jaetaan maksetun hinnan ja käyvän arvon suhteen perusteella vastikkeelliseen ja vastikkeettomaan osaan. Vastikkeellisesti luovutetun osuuden hankintamenoksi katsotaan siihen kohdistuva osa omaisuuden hankintamenosta.

2.2.2 Luovutuksensaajan tuloverotus - hankintameno

Luovutuksensaajan verotuksessa yhtiöosuuden hankintamenolla on merkitystä aikanaan osuuden edelleen luovutuksessa. Vastikkeellisella kaupalla ostetun avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuuden hankintamenoksi katsotaan osuudesta maksettu kauppahinta. Jos yhtiöosuudesta suoritettava vastike on enintään $\frac{3}{4}$ osuuden käyvästä arvosta, katsotaan käyvän hinnan ja vastikkeen välinen ero lahjaksi. Tällöin luovutuksensaajan verotuksessa osuuden hankintamenoksi katsotaan maksetun kauppahinnan lisäksi omaisuudella lahjaverotuksessa käytetyn arvon ja maksetun kauppahinnan erotus. Vuodesta 2005 alkaen lahjaksi saadun omaisuuden hankintameno laskeetaan kuitenkin lahjoittajan hankintamenosta, jos lahjansaaja luovuttaa saamansa omaisuuden ennen kuin lahjoituksesta on kulunut yksi vuosi.

2.2.3 Yhtiöosuuden alihintainen luovutus - lahjaverotus

Yhtiöosuuden kauppa, vaihto tai muu vastikkeellinen luovutus katsotaan lahjanluonteiseksi, jos sovittu vastike on enintään $\frac{3}{4}$ kaupan kohteena olevan osuuden käyvästä arvosta (PerVL 18.3 §). Lahjaksi katsotaan käyvän arvon ja vastikkeen välinen erotus. Lahjanluonteisen luovutuksen lahjaverotusta on käsitelty jäljempänä kohdassa 2.3.

2.2.4 Yhtiön verotus yhtiöosuuden myynnin yhteydessä - tappioiden menettäminen

Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuuden luovutus voi aiheuttaa muutoksia tappioiden vähennyskelpoisuuteen. Henkilöyhtiön tappiota ei vähennetä, jos tappiovuoden aikana tai sen jälkeen yli puolet yhtymän osuuksista (omistuksesta) on muun saannon kuin perinnön tai testamentin vuoksi vaihtanut omistajaa.

Verotuksen toimittava verovirasto voi omistajanvaihdoksesta huolimatta erityisestä syystä ja milloin se on yhtymän toiminnan jatkumisen kannalta on tarpeen, hakemuksesta myöntää luvan käyttämättömien tappioiden vähentämiseen (ks. kohta 1.2.4.1 sekä 4.2).

2.3 Yhtiöosuuden vastikkeeton tai lahjanluonteinen luovutus – lahjaverotus

Seuraavassa tarkastellaan yhtiöosuuden luovutuksen lahjaverotusta lähinnä siltä osin kuin se poikkeaa osakeyhtiön osakkeiden lahjaverotuksesta. Osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen lahjaverotusta on käsitelty edellä kohdassa 1.3.

2.3.1. Lahjaveronalainen saanto

Vastuunalaisen tai äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuuden vastikkeellinen luovutus muodostaa lahjaveronalaisen saannon, jos vastike on niin alhainen, että saantoa voidaan pitää lahjanluonteisena. Kauppa, vaihto tai muu vastikkeellinen luovutus on lahjanluonteinen, jos vastike on enintään $\frac{3}{4}$ luovutuksen kohteen käyvästä arvosta (PerVL 18.3 §).

2.3.2 Käyvän arvon määrittämisestä

Yhtiöosuuden käypä arvo määritetään niiden oikeuksien mukaan, jotka yhtiömiehellä on yhtiöosipimuksen perusteella yhtiön omaisuuteen. Yhtiömiehen yhtiöosuus määräytyy siten normaalisti suhteellisena osuutena yhtiön varoihin. Äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuus määritetään yhtiön sijoitetun pääomapanoksen mukaan.

Vastuunalaisen yhtiömiehen yhtiöosuuden käypä arvo määritetään yhtiön omaisuuden käyvän arvon perusteella. Lähtökohtana on yhtymän nettovarallisuus, eli yhtymän veronalaiset varat vähennettynä veronalaisilla veloilla. Varallisuuserien arvostamisessa voidaan soveltuvin osin käyttää samoja periaatteita kuin mitä edellä kohdassa 1.3.3 on esitetty osakeyhtiön osakkeen arvostamisesta. Laskettaessa yhtiöosuuden arvoa, vähennetään yhtiön käyvästä arvosta ensin äänettömien yhtiömiesten pääomapanoksien määrä. Yhtiöosuuden käyvästä arvosta vähennetään lisäksi sen omaisuuden arvo, jonka yhtiömies nostaa yksityisottona itselleen yhtiöstä. Yhtiöosuuteen luetaan edelleen yhtiömiehen nostamattomien voitto-osuuksien määrä. Yhtiöosuuden arvonmäärittäminen voidaan suorittaa lahjan saamista lähinnä olevan tilinpäätösajankohdan taseen (ja tase-erittelyn) perusteella. Jos lahjan ja tilinpäätöksen välisenä aikana yrityksen varallisuustilanne on muuttunut muusta syystä kuin normaalista yritystoiminnasta, oikaistaan tasetta poistamalla muutoksien vaikutukset. Yhtymän käypää arvoa määritettäessä otetaan huomioon myös yhtymän tuottoarvo vastaavalla tavalla kuin osakeyhtiön arvonmäärittäyksessä (vrt. kohta 1.3.3).

2.3.3 Lahjaveron huojennus

Lahjaveroa voidaan huojentaa, jos luovutuksen kohteena on vähintään 10 % yrityksen omistamiseen oikeuttavista yhtiöosuuksista (PerVL 57 §). Suhteellista osuutta laskettaessa otetaan huomioon myös äänettömän yhtiömiehen osuus. Jos vastuunalaisen yhtiömiehen yhtiösopimuksen mukainen osuus on 10 %, ei osuus oikeuta kuitenkaan omistamaan vastaavaa osuutta yrityksestä äänettömän yhtiömiehen osuuden vähentämisen jälkeen. Vähimmäisosuudella tarkoitetaan siten yhtiöosuuden käyvän arvon osuutta koko yrityksen käyvästä arvosta. Mikäli äänettömän yhtiömiehen osuus on yhtiön toiminnan kannalta vähäinen, ei sitä huomioida 10 %:n vähimmäisosuuden täyttymistä laskettaessa.

Yhtiöosuuden ei voida katsoa oikeuttavan yrityksen omistamiseen, jos yhtiömies siirtää ennen lahjoitusta yksityisottona yritykseen kuuluvaa varallisuutta itselleen siten, että yhtiöön jäävää osaa ei enää voida pitää yrityksen käsittävänä varallisuuskokonaisuutena.

Yhtiöosuuden lahjan tai lahjanluonteisen luovutuksen lahjaverotuksessa noudatetaan muutoin soveltuvin osin mitä edellä on selostettu osakeyhtiön osakkeiden luovutuksen lahjaverotuksesta (ks. kohta 1.3).

2.3.4 Yhtiöosuuksien siirtyminen perintönä tai testamentilla

Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osakkaan jäämistöön sisältyvä yhtiöosuus siirtyy perillisille tai testamentinsaajille lakimääräisen perimysjärjestyksen tai testamenttimääräysten mukaisesti. Jäämistösaantoon sisältyvät yhtiöosuudet tulevat perintöverotuksen kohteeksi. Yhtiöosuuksien perintöverotuksen osalta noudatetaan soveltuvin osin mitä liikkeen- ja ammatinharjoittajan yritysvarallisuuden perintöverotuksesta on jäljempänä kohdassa 3.5.2 selvitetty.

2.4 Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön liiketoiminnan luovutus

2.4.1 Luovuttavan yhtiön tuloverotus

Kun sukupolvenvaihdos toteutetaan liiketoiminnan myyntinä, on tämä yhtiön kannalta normaali liiketapahtuma. Saadut luovutushinnat tuloutetaan ja jäljellä olevat hankintamenot vähennetään myyntivuoden kuluna.

Vaikka yhtiö ei enää harjoitakaan liiketoimintaa, jää se edelleen henkilöyhtiönä olemaan ja sen edelleen annettava vuosittain esimerkiksi veroilmoitus.

Osakkaan tuloverotuksessa hänen osuutensa yhtymän elinkeinotoiminnan tulosta katsotaan nettovarallisuudesta riippumatta pääomatuloksi ainakin siihen määrään saakka, joka vastaa hänen osuuttaan elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoitoista (TVL 40.4 §).

Yhtiömiehellä ei ole oikeutta vähentää omassa verotuksessaan yhtymälle vahvistettuja tappioita, jotka jäävät liiketoiminnan lopettamisen vuoksi yhtymällä käyttämättä.

2.4.2 Yhtiön osakkaan tuloverotus – mahdollinen tulontasaus

Jos henkilöyhtiön toiminta lopetetaan, voidaan omaisuuden myynnistä saatuun, osakkaan ansiotulona verotettavaan osaan soveltaa tulontasausa.

Ratkaisussa KHO 2002/2102 vastuunalaisen yhtiömiehen ansiotuloksi jaettuun osuuteen voitiin soveltaa tulontasausa, kun kommandiittiyhtiön toiminnan loppuessa kertatuloa syntyi kaluston luovutusvoittona ja toimintavarauksen purkautumisena:

A oli ollut toisena vastuunalaisena yhtiömiehenä kommandiittiyhtiössä, joka oli sen toiminnan verovuonna loppuessa saanut kertatuloa kaluston luovutusvoittona ja toimintavarauksen purkautumisen johdosta. Katsottiin, että kertatulosta A:n ansiotuloksi jaettuun osuuteen voitiin soveltaa tulontasausta. Verovuosi 1998. Tuloverolaki 128 §

Tulontasauksen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö tai kuolinpesä on verovuonna saanut vähintään 2 500 euron suuruisen ansiotulon, joka on kertynyt etu- tai jälkikäteen kahdelta tai useammalta vuodelta.

Jos tulo on kertynyt yli viideltä vuodelta, tulontasaus toimitetaan enintään viidelle vuodelle. Lisäksi edellytetään, että kertatulo on vähintään neljäsosa verovelvollisen verovuonna saaman puhtaan ansiotulon yhteismäärästä. Puhtaan ansiotulon yhteismäärällä tarkoitetaan verovuoden ansiotulojen yhteismäärää, josta on vähennetty luonnolliset vähennykset. Myös saatu kertatulo sisältyy tähän määrään. Tulontasaus toimitetaan, jos verovelvollinen ennen verotuksen päättymistä sitä vaatii.

Tulontasausmahdollisuus ei koske suhteellisen verokannan mukaan verotettavia pääomatuloja eikä kunnallisverotuksessa verotettavia tuloja. Ks. kohta liikkeenharjoittajan tulontasaus kohta 3.2.2.1.

2.4.3 Luovutuksensaajan hankintameno

Luovutuksensaajan verotuksessa liikeomaisuuden hankintamenoksi katsotaan siitä myyjälle maksettu hinta.

Kauppahintaan mahdollisesti sisältyvän liikearvon (goodwill) osuuteen on sovellettava EVL 24 §:n jaksottamissäännöstä, jos arvon on katsottava kerryttävän tai säilyttävän tuloa vähintään kolmen vuoden ajan.

2.4.4 Varainsiirtoverotus liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä

Katso mitä varainsiirtoverotuksesta on esitetty aiemmin kohdassa 1.6.3 ja sen alaotsikoissa.

2.4.5 Arvonlisäverotus liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä

Katso mitä arvonlisäverotuksesta on esitetty aiemmin kohdassa 1.6.4 ja sen alaotsikoissa.

2.5 Apuyhtiön käyttäminen avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön sukupolvenvaihdoksessa

2.5.1. Yhtiöosuuden vastikkeellinen luovutus apuyhtiölle

Yrityskauppa voidaan tehdä myös perustettavan henkilö- tai osakeyhtiön lukuun siten, että apuyhtiö hankkii sukupolvenvaihdoksen kohteena olevan yhtymän kaikki yhtiöosuudet ja yhtiö puretaan kaupan jälkeen. Ostettu yhtiö voidaan myös fuusioda osuudet ostaneeseen yhtiöön. Henkilöyhtiö ei voi sulautua suoraan osakeyhtiöön, vaan se on muutettava ennen sulautumista osakeyhtiöksi.

Yhtiö katsotaan purkautuneeksi, jos yhtiömiesten lukumäärä on alentunut yhteen eikä vuoden kuluessa ole noussut vähintään kahteen. (AKYL 5:9). Näin ollen yhtiöosuudet hankkineen yhtiön on suoritettava fuusio tai purku vuoden kuluessa osuuksien hankkimisesta tai vaihtoehtoisesti yhtiöön on otettava vähintään yksi yhtiömies lisää.

Silloin kun toiminnan jatkaja hankkii sukupolvenvaihdoksen kohteena olevan henkilöyhtiön omistamansa apuyhtiön nimiin, on otettava huomioon, että TVL 48 §:n huojennussäännöstä ei voida soveltaa myyjän luovutusvoittoon, sillä kauppa ei tapahdu lainkohdassa mainittujen henkilöiden kesken.

2.5.2. Yhtiöosuuden vastikkeeton tai lahjanluoteinen luovutus apuyhtiölle

Jos apuyhtiö suorittaa yhtiöosuudesta vastiketta enintään $\frac{3}{4}$ osuuden käyvästä arvosta, voidaan käyvän arvon ja vastikkeen välinen erotus katsoa lahjaksi (PerVL 18.3 §). Jos luovutuksensaajana on osakeyhtiö, katsotaan omaisuuden tulevan luopuvan osakkaan lähipiiriin kuuluville osakkeenomistajille heidän osakeomistustaan vastaavassa suhteessa. Jos luovutuksensaajana on henkilöyhtiö, tulee omaisuus vastuunalaisille yhtiömiehille niiden osuuksien suhteessa, jotka yhtiömiehillä on yhtiön varoihin. Lahjaveroa ei siis määrätä näissä tilanteissa yhtiölle vaan osakkaalle, jonka hyväksi varallisuuden voidaan katsoa siirtyneen. Jos luopuvia osakkaita sekä lahjansaa- jia on useampia, katsotaan omaisuuden tulevan saajille ensisijaisesti läheisempää sukua olevalta luovuttajalta. Vero määrätään siten ensisijaisesti alhaisemman veroluokan mukaan.

Jos yritystoiminnan jatkajana olevan osakkaan lahjaan sisältyy vähintään 10 % yrityksestä, voidaan lahjaveroa huojentaa PerVL 55 §:n nojalla. Jos yhtiö suorittaa osakkeista vastiketta yli 50 % luovutetun omaisuuden käyvästä arvosta, jätetään lahjavero kokonaan maksuun panematta.

Muut luovutukseen liittyvät lahjaverotuskysymykset ratkaistaan noudattaen soveltuvin osin mitä yhtiöosuuden luovutuksesta edellä kohdassa 2.3 on selostettu.

2.5.3 Liiketoiminnan vastikkeellinen luovutus apuyhtiölle

Liiketoiminnan myynti on yrityksen viimeinen liiketapahtuma ja myyntihinta on EVL:n säännösten mukaisesti luovuttajan veronalaista elinkeinotuloa, johon ei esimerkiksi voida soveltaa TVL 48 §:ssä mainittua luovutusvoiton verovapaussäädöstä.

Myyntihinnasta saadaan vähentää liikeomaisuuteen kuuluneiden hyödykkeiden verotuksessa poistamattomat hankintamenot eli yleensä niiden kirjanpitoarvot. Koska yritystoiminta lakkaa lii- keomaisuuden myyntiin, myös aikaisempina vuosina tehdyt varaukset, kuten esim. toimintavara- us, tuloutuvat luovutusvuoden verotuksessa.

Koska kyseessä on liikkeen luovuttaminen, yhtiömiehellä on oikeus vaatia hänellä verotettavaan yhtymätulon ansiotulo-osuuteen sisältyvän luovutusvoiton osuuden osalta TVL 128 §:ssä säädet- tyä tulontasausta. Katso jäljempänä kohta 3.2.2.1.

Toimintaa jatkavalle yhtiölle siirtyvistä omaisuuseristä maksettu kauppahinta muodostaa verotuk- sessa vähennyskelpoisen hankintamenon, jonka jatkaja saa vähentää elinkeinotoiminnassa EVL:n säännösten mukaisesti. Jos kauppahintaa ei ole kauppakirjassa tai muutoin ostajan taikka myyjän toimesta jaettu kaupan kohteena oleville hyödykkeille, joudutaan kauppahinta jakamaan verotusta toimitettaessa. Muun selvityksen puuttuessa kauppahinta jaetaan hyödykkeille niiden verotusarvojen suhteessa.

3. Liikkeen- tai ammatinharjoittajan toiminnan sukupolvenvaihdos

3.1 Yleistä

Sukupolvenvaihdoksessa yksityisliike siirretään omistajan elinaikana tai se siirtyy hänen kuoltuaan toimintaa jatkavalle lapselle tai muulle henkilölle. Sukupolvenvaihdos on jokaisessa yrityksessä yksilöllinen tapahtuma, jonka verotuskysymykset koskevat tuloverotusta, perintö- ja lahjaverotusta sekä varainsiirtoverotusta.

Sukupolvenvaihdos voidaan yrittäjän elinaikana toteuttaa useilla tavoilla, joiden valinnassa mm. sopivan yritysmuodon löytämisessä on keskeinen merkitys. Yrittäjän kuoleman jälkeen sukupolvenvaihdos tapahtuu perintönä tai testamentilla.

3.2 Liikkeen- tai ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnan vastikkeellinen luovutus

3.2.1 Yleistä

Liikkeeseen tai ammattiin kuuluva yritysvarallisuus voidaan siirtää toiminnan jatkajalle kaupalla, vaihdolla tai muulla vastikkeellisella luovutuksella. Jos vastikkeen arvo on $\frac{3}{4}$ tai vähemmän luovutetun liikkeen käyvästä arvosta, katsotaan käyvän arvon ja vastikkeen välinen erotus veronalaiseksi lahjaksi. Vastike voi olla rahana suoritettavan kauppahinnan lisäksi esimerkiksi luovuttajan yritystoimintaan liittyvä velka, jonka luovutuksensaaja ottaa vastattavaksi. Vastike on voitu sopia maksettavaksi myös muussa muodossa kuin rahana, esimerkiksi luovuttamalla arvopapereita tai kiinteää omaisuutta. Vastike voidaan sopia suoritettavaksi toiminnan jatkajan sisaruksille (ns. sisarusuuskorvaukset). Vastikkeena pidettäviä eriä on käsitelty edellä kohdassa 1.3.1.

Jos yrityksestä maksettavan vastikkeen määrä suurempi kuin 50 % yrityksen käyvästä arvosta, voidaan lahjasta menevä lahjavero jättää kokonaisuudessaan maksuun panematta. Verosta jätetään osa maksuun panematta, jos vastike on 50 % käyvästä arvosta tai vähemmän. Veron huoventamisen muita edellytyksiä on käsitelty edellä kohdassa 1.3.7.

Liikkeen- tai ammatinharjoittajan elinaikana voidaan sukupolvenvaihdos toteuttaa siten, että yrittäjän elinkeinotoiminta siirretään jatkajalle kaupalla, lahjana tai lahjanluonteisella kaupalla.

Kun liikkeen- tai ammatinharjoittajan elinkeinotoiminta siirretään sukupolvenvaihdoksessa toimintaa jatkavalle henkilölle, vaihtuu myös yrityksen ulospäin näkyvä toimija.

Sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa yritystoiminnasta kokonaan luopuen tai vaiheittaisena, jolloin vain osa yrityksestä luovutetaan jatkajalle. Liikkeen- tai ammatinharjoittajan osalta vaiheittainen sukupolvenvaihdos edellyttää yrityksen toimintamuodon muuttamista henkilöyhtiöksi tai osakeyhtiöksi, jos väistyyvä yrittäjä ja toiminnan jatkaja haluavat yhdessä harjoittaa elinkeinotoimintaa.

Yrittäjän kuoleman jälkeen liikkeen tai ammatin harjoittamista voidaan jatkaa kuolinpesän nimissä. Elinkeinotoimintaa harjoittavaa kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena kolmelta perittävän kuolinvuotta seuraavalta vuodelta ja sen jälkeen yhtymänä (TVL 17.2 §).

TVL 48.1 §:n 3 kohdan veronhuojennussäännös ei koske yksityiseen liikkeeseen tai ammattiin kuuluvaa omaisuutta, jonka luovutuksesta saatava tulo on aina veronalaista elinkeinotuloa.

3.2.2 Luovuttajan tuloverotus

Yksityisen liikkeen tai ammatin harjoittaja voi myydä toimintaa jatkavalle koko elinkeinotoiminnan varallisuuden tai vain osan siitä. Jos vain osa varallisuudesta myydään eikä elinkeinotoimintaa jatketa, yrittäjän yksityiseen käyttöön jääneen omaisuuden luovutushinnaksi elinkeinotoiminnan tulolähteessä katsotaan EVL 51 b §:n mukaisesti omaisuuden alkuperäinen hankintameno tai sitä alempi käypä arvo. Yrittäjä voi jättää kaupan ulkopuolelle esimerkiksi toimitilakiinteistön tarkoituksella, että kiinteistö vuokrataan toiminnan jatkajalle tai ulkopuoliselle vuokralaiselle. Tällöin toiseen tulolähteeseen siirretyn kiinteistön luovutushinnaksi elinkeinotoiminnan tulolähteessä katsotaan omaisuuden verotuksessa poistamaton hankintameno (EVL 51 a §).

Vaikka toisessa tulolähteessä olevasta kiinteistöstä saatavaan vuokratuloon sovelletaan tuloverolakia, tällainen kiinteistö voi säilyttää luovutustilanteessa liikeomaisuusluonteensa. On mahdollista, että kiinteistön myyntiin sovelletaan elinkeinoverolakia jopa kymmenenkin vuotta.

Vaikka kaupan kohteena olisikin koko yksityisliike tai –ammatti varoineen ja velkoineen, käsitellään luovutusta verotuksessa elinkeinotoiminnan varallisuuteen kuuluvien erien, kuten käyttö- ja vaihto-omaisuuden myyntinä. Myynti on yrityksen viimeinen liiketapahtuma ja myyntihinta on EVL:n säännösten mukaisesti myyjän veronalaista elinkeinotuloa. Myyntihinnasta saadaan vähentää liikeomaisuuteen kuuluneiden hyödykkeiden verotuksessa poistamattomat hankintamenot eli yleensä niiden kirjanpitoarvot. Koska yritystoiminta lakkaa liikeomaisuuden myyntiin, myös aikaisempina vuosina tehdyt varaukset, kuten esim. toimintavaraus, tuloutuvat luovutusvuoden verotuksessa.

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan lopettamisvuoden sekä varsinaisesta toiminnasta että liikkeen luovutuksesta saatu tulo jaetaan ansio- ja pääomatuloksi edelliseltä verovuodelta vahvistetun nettovarallisuuden perusteella. Nettovarallisuuden suuruudesta riippumatta käyttöomaisuuteen sisältyvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoitot ovat aina pääomatuloa (TVL 38 §).

Liikkeen tai ammatin luovutuksesta syntyvää kertatuloa verotettaessa voidaan verovelvollisen vaatimuksesta toimittaa TVL 128 §:n nojalla tulontasaus, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Tulontasaus ei koske normaalin vuotuisen tulon verottamista, vaan nimenomaisesti elinkeinotoiminnasta luopumisen yhteydessä syntyvää kertaluonteista ansiotuloa.

3.2.2.1 Tulontasaus

Tulontasaus voidaan soveltaa vain luonnollisen henkilön tai kuolinpesän verotuksessa. Tulontasaus voidaan toimittaa, jos henkilö tai kuolinpesä on verovuonna saanut vähintään 2 500 euron suuruisen ansiotulon, joka on kertynyt etu- tai jälkikäteen kahdelta tai useammalta vuodelta. Jos tulo on kertynyt yli viideltä vuodelta, tulontasaus toimitetaan enintään viidelle vuodelle. Lisäksi edellytetään, että kertatulo on vähintään neljäsosa verovelvollisen verovuonna saaman puhtaan ansiotulon yhteismäärästä. Puhtaan ansiotulon yhteismäärällä tarkoitetaan verovuoden ansiotulojen yhteismäärää, josta on vähennetty luonnolliset vähennykset. Myös saatu kertatulo sisältyy tähän määrään. Tulontasaus toimitetaan, jos verovelvollinen ennen verotuksen päättymistä sitä vaatii.

KHO 1985/5236

Verovelvollinen oli apteekkiliikettä useita vuosia harjoittaneen, vuonna 1979 kuolleen apteekkarin kuolinpesän ainoa osakas. Kun hän vuonna 1980 luovutti apteekkiliikkeen apteekkioikeuden uudelle haltijalle, oli liikkeen luovutuksesta saatu tulo hänen veronalaista tuloaan. Tulontasauksen edellytyksiä tämän tulon osalta arvosteltaessa tulo katsottiin kertyneen ainakin kahdelta vuodelta verovelvollisen omasta liikkeen omistusajasta riippumatta.

Tulontasausmahdollisuus ei koske suhteellisen verokannan mukaan verotettavia pääomatuloja eikä kunnallisverotuksessa verotettavia tuloja.

3.2.2.1.1 Tulontasausmenettely

Liikkeen tai ammatinharjoittajan varsinaisesta toiminnasta saatuun tuloon ei voida soveltaa tulontasausmenettelyä. Tulontasauksen soveltaminen on sen sijaan mahdollista luovutuksen yhteydessä tuloutuviin käyttö- ja vaihto-omaisuuden luovutushintoihin, liikearvosta mahdollisesti erikseen suoritettuun korvaukseen ja lopettamisen yhteydessä purkautuviin varauksiin. Jos tulontasauksen kohteena oleva kertatulo sisältyy elinkeinotoiminnan tulokseen, se on jaettava ansiotuloon ja pääomatuloon ennen tulontasauksen toimittamista. Tulontasauksen kohteena olevaksi kertatuloksi katsotaan tällöin yhtä suuri suhteellinen osuus kertatulon kokonaismäärästä kuin ansiotulon osuus on verovelvollisen elinkeinotoiminnan tuloksesta.

Tulontasauksen toimittamisen edellytyksenä on kertymisvuosien lisäksi, että elinkeinotoiminnasta luovutaan kokonaan ja että koko liike luovutetaan ostajalle. Vähäisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyminen muulle kuin liikettä jatkavalle verovelvolliselle ja liikkeen kirjanpidossa olleen henkilöauton ottaminen yksityiskäyttöön eivät estäneet tulontasauksia.

KHO 1985-B-II-599

Verovelvollinen oli lopettanut vuokratiloissa harjoittamansa ruokatavaraliikkeen siten, että liikkeen varasto ja osa kalustosta oli myyty tukkuliikkeen välityksellä samalla liikepaikalla ruokatavaraliikettä jatkamaan ryhtyneelle henkilölle. Myös liikkeen henkilökunta oli siirtynyt jatkajan palvelukseen. Lisäksi verovelvollinen oli myynyt liikkeen lopettamisen yhteydessä neljälle eri ostajalle kylmäkoneita, rekisteristä poistetun henkilöauton, ostoskärryjä sekä kaappeja ja hyllyjä yhteensä 6 400 mk:n hinnasta, koska liikettä jatkavan lukuun käyttöomaisuuden ostanut tukkuliike ei ollut suostunut näitä tavaroita ostamaan. Tukkuliikkeelle myymästään käyttöomaisuudesta verovelvollinen oli saanut hintana yhteensä 16 000 mk. Lisäksi hän oli ottanut yksityiskäyttöön liikkeen kirjanpitoon kirjatun henkilöauton. Verovelvollisen katsottiin luovuttaneen liikkeensä tulo- ja varallisuusverolain 60 §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla ja hänellä oli oikeus tulontasaukseen luovutuksesta saadun tulon osalta. Äänestys 4-1.

Tulontasausmenettelyssä kertatulon verotus valtionverotuksessa toteutetaan verovuoden tuloveroasteikkoa soveltaen.

Tulontasaukselta varten jaetaan tulontasauksen kohteena oleva kertatulo, josta on vähennetty luonnolliset vähennykset, niiden vuosien lukumäärällä, joilta tulon katsotaan kertyneen, kuitenkin enintään viidellä. Jokaisesta näin lasketusta kertatulon osasta menee yhtä paljon veroa. Kertatulon osasta menevän veron määrä saadaan lisäämällä yksi kertatulon osista verovuoden muihin ansiotuloihin ja laskemalla näin saadusta tulosta menevän veron ja pelkästään muista ansiotuloista menevän veron erotus. Tulontasauksen kohteena olevasta tulosta menevä vero saadaan kertamalla kertatulon osasta menevän veron määrä osien lukumäärällä. Kertatulosta menevän veron on kuitenkin aina oltava vähintään 15 prosenttia kertatulosta.

Esimerkki

Vähittäiskauppaa vuodesta 1988 harjoittanut yrittäjä lopettaa liiketoiminnan vuonna 2003. Vaihto-omaisuus (myyntihetken tavaravarasto) sekä myymäläkalusto ja muu irtain kuluva käyttöomaisuus on myyty toimintaa jatkavalle elinkeinonharjoittajalle. Liike on toiminut vuokratiloissa. Käyttöomaisuuteen kuuluva auto on otettu toiminnan myynnin yhteydessä yksityiskäyttöön. Lisäksi kirjanpidossa on auton yksityiskäytöstä aiheutuneita kuluja 1.700 euroa. Auton verotuksessa poistamaton hankintameno vastaa sen käypää arvoa siirtohetkellä. Irtaimen kuluva käyttöomaisuuden poistamaton hankintameno on 2.000 euroa. Käyttöomaisuudessa on Tukku Oy:n osakkeita, joiden verotuksessa poistamaton hankintameno on 2.000 euroa. Verovuonna 2002 yrityksessä on tehty 3.500 euron toimintavaraus. Verovuodelta 2002 vahvistettu nettovarallisuus on 15.000 euroa.

Kauppahinta on 50.000 euroa, joka jakaantuu kauppakirjan mukaan seuraavasti:

Kuluva käyttöomaisuus	13.000
vaihto-omaisuus / tavaravarasto inventaarin mukaan	11.000
osakkeet	10.000
liikearvo	16.000
 Tilikauden tulos tuloslaskelman mukaan	 27.200 euroa
Myyntivoitto osakkeista (10.000 – 2.000 €)	8.000 euroa

Elinkeinotoiminnan verotettava tulo :	
tilikauden tulos	27.200
välittömät verot	17.200
auton yksityiskäyttö	<u>1.700</u>
yhteensä	46.100 euroa

Tulontasauksen kohteena oleva tulo

kaluston myyntivoitto (13 000 – 2 000)	11.000
liikearvo	16.000
kirjanpidossa purettu toimintavaraus	<u>3.500</u>
yhteensä	30.500 euroa

Vaihto-omaisuus myyty inventaariarvosta, ei tasattavaa tuloa

Tulontasaukseen oikeuttavan kertatulon selvittäminen :

Kertatulo yhteensä 30.500 euroa. Kertatuloksi katsotaan yhtä suuri suhteellinen osuus kertatulon kokonaismäärästä kuin ansiotulon osuus on verovelvollisen elinkeinotoiminnan tuloksesta.

Ansiotulon osuus elinkeinotoiminnan tuloksesta:

Vuoden 2002 nettovarallisuus 15.000 euroa.

Pääomatulo-osuus $15.000 \times 18\% = 2.700$ euroa. Koska käyttöomaisuusosakkeiden 8.000 euron luovutusvoitto on suurempi, käytetään sitä pääomatulo-osuutena (TVL 38.2 §)

Ansiotulo-osuus $46.100 - 8.000 = 38.100$ euroa, joten ansiotulon osuus elinkeinotoiminnan tuloksesta on 82,6 %

Tulontasaukseen oikeuttava osuus kertatulosta on $30.500 \times 82,6\% = 25.193$ euroa

Tulontasauksen laskenta:

Verotettava ansiotulo:	elinkeinotoiminnan ansiotulo	38.100
	muut ansiotulot esim. palkat	<u>8.500</u>
	verotettava ansiotulo yhteensä	46.600 euroa

46.600 euron tuloon sisältyy 25.193 euron suuruinen kertatulo, joka on kertynyt 15 vuodelta. Se jaetaan viiteen osaan (max. 5 vuotta). Muihin ansiotuloihin lisätään kertatulon osa: $(46.600 - 25.193) \div 5 = 21.407$ + 5.038 = 26.445 euroa. Siitä maksettava valtionvero on 2.657 euroa. Valtionve-

ro 21.407 eurosta on 1.549 euroa. Yhdestä kertatulon osasta maksettava vero on em. verojen erotus 1.108 euroa. Koko kertatulon vero on 5×1.108 euroa eli 5.540 euroa. Se ylittää myös 15 prosentin vähimmäismäärän. Vero koko tulosta on $1.549 + 5.540 = 7.089$ euroa. Ilman tulontasausta vero 46.600 euron tulosta olisi vuoden 2003 veroasteikolla 8.016 euroa.

3.2.2.2 Tappioiden vähentäminen lopettamistilanteessa

Elinkeinotoiminnan lopetustilanteessa verovelvollisen vähentämättä olevat elinkeinotoiminnan tappiot voidaan vähentää pääomatuloista tappiovuotta seuraavien 10 verovuoden aikana. Näitä vanhoja tappioita ei oteta huomioon pääomatulolajin alijäämää laskettaessa.

Jos puoliset lopettavat yhteisen elinkeinotoiminnan harjoittamisen, elinkeinotoiminnan tuloksesta vähentämättä jäävät tappiot jaetaan vähennettäväksi puolisoitten pääomatuloista lopettamisvuoden työpanosten suhteessa. Jos toinen puolisoista jatkaa kuitenkin välittömästi erikseen elinkeinotoiminnan harjoittamista, hänen osuuteensa yhteisen toiminnan tappiosta vähennetään TVL 119 §:n mukaisesti hänen erikseen harjoittamansa elinkeinotoiminnan tulosta.

3.2.3 Luovutuksensaajan tuloverotus

Toiminnan jatkajalle siirtyvistä omaisuuseristä maksettu kauppahinta muodostaa verotuksessa vähennyskelpoisen hankintamenon, joka saadaan vähentää elinkeinotoiminnassa EVL:n säännösten mukaisesti. Jos kauppahintaa ei ole kauppakirjassa tai muutoin ostajan taikka myyjän toimesta jaettu kaupan kohteena oleville hyödykkeille, joudutaan kauppahinta jakamaan verotusta toimitettaessa. Muun selvityksen puuttuessa kauppahinta jaetaan hyödykkeille niiden verotusarvojen suhteessa.

Jos kauppakirjassa tai muutoin esitetty kauppahinnan jako poikkeaa olennaisesti hyödykkeiden käyvistä arvoista esim. siten, että poistokelpoiselle omaisuusryhmälle on määritelty liian korkea arvo, jakoa voidaan verotuksessa oikaista.

KHO 20.12.1979/5294 1979-B-II-552

Maanviljelijä oli ostanut tilan vanhemmiltaan. Kauppakirjassa oli sovittu, mikä osuus kauppahinnasta kohdistui maatalousrakennuksiin, salaojiin ja tilalla olevaan kastelualtaaseen. Kun kauppakirjassa sovittujen kiinteistön eri aineosien arvojen keskinäinen suhde olennaisesti poikkesi siitä, mikä oli ainesosien todellisten käypien arvojen keskinäinen suhde, verolautakunnalla oli oikeus VerotusL 56 §:ää soveltamatta vahvistaa hankintamenot jakamalla tilan kokonaiskauppahinta verotusarvojen suhteessa.

Kun maksettu kauppahinta ylittää ostetun omaisuuden käyvän arvon ja vastattavaksi otettujen velkojen erotuksen, ylimenevä osa hinnasta on liikearvoa, joka vähennetään yleensä EVL 24 §:ssä tarkoitettuna pitkävaikutteisena menona vuotuisin poistoin todennäköisenä vaikutusaikanaan. Jos liikearvon todennäköinen vaikutusaika ylittää 10 vuotta, poistetaan se kuitenkin 10 vuodessa. Sukupolvenvaihdoksessa syntyvän liikearvon voidaan yleensä katsoa kerryttävän tuloa vähintään kolmelta verovuodelta, joten sitä ei voida tällöin vähentää vuosikuluna.

3.2.4 Elinkeinotoiminnan alihintainen luovutus elinkeinoverotuksessa

Jos elinkeinotoiminta luovutetaan toimintaa jatkavalle alihintaisella kaupalla, tällaiseen kauppaan ei sovelleta yksityisottoa koskevaa EVL 51 b §:n säännöstä, koska luovutuksen kohteena on koko yritystoiminta. Saatu kauppahinta verotetaan toiminnasta luopuvalla elinkeinotulona.

Koska yritystoiminta lakkaa yritysvarallisuuden myyntiin, myös aikaisempina vuosina tehdyt varaukset, kuten esim. toimintavaraukset, tuloutuvat luovutusvuoden verotuksessa.

Myyjän verotuksessa joudutaan lahjanluonteisessa kaupassa ratkaisemaan, saadaanko omaisuuden hankintameno vähentää sellaisenaan, vaiko vain luovutuksen vastikkeellista osuutta vastaava osuus. KHO:n ratkaisussa 2002/513 katsottiin, että luovutusta on käsiteltävä kokonaisuutena ja luovutusvoittoa laskettaessa hankintameno on vähennettävä täysimääräisenä luovutushinnasta.

KHO 13.03.2002/513 Vuosikirja 2002:24

Vanhemmat olivat myyneet tyttärelleen osakehuoneiston hinnalla, joka jonkin verran alitti sen hankintamenon. Vanhempien ei katsottu ennakkoperinnässä saavan luovutusvoittoa kaupan johdosta, vaikka kauppahinta alitti käyvän arvon ja tytärtä oli verotettu kaupan perusteella lahjasta.

Äänestys 4-3.

Vaikka KHO:n ratkaisu koskikin TVL luovutusvoittosäännösten soveltamista, voidaan päätöksestä ilmenevää periaatetta soveltaa myös liikkeeseen tai ammattiin kuuluvan omaisuuden lahjanluonteiseen kauppaan. Näin ollen liikkeen- tai ammatinharjoittajalla on oikeus vähentää kokonaan kaupassa luovutetun omaisuuden jäljellä oleva hankintameno myös lahjanluonteisessa kaupassa. Toisaalta lahjanluonteisesta kaupasta syntynyttä tappiota ei voida hyväksyä EVL 7 §:n mukaisesti, elinkeinotoiminnassa vähennyskelpoiseksi menoksi siltä osin, kuin tappio johtuu käyvän arvon alittavasta kauppahinnasta.

3.2.4.1 Elinkeinotoiminnan alihintainen luovutus, luovutuksen saajan tuloverotus

Koko liikkeen tai ammatin lahjanluonteisen kaupan yhteydessä sovelletaan EVL 15 §:n säännöksiä, jos kauppahinnan mukaan lasketut vaihto- ja käyttöomaisuuden hankintamenot alittavat luovuttajan kirjanpitoarvot.

Mikäli luovutuksen saaja saa liikkeen tai ammatin täysin vastikkeetta, voi tämä jatkaa poistojen tekemistä luovuttajan alkuperäisistä kirjanpitoarvoista EVL 15 §:n mukaisesti, mutta hänen on suoritettava lahjaverot saamastaan lahjasta.

Mikäli luovutuksen saaja on maksanut liikkeestä vastiketta siten, että kauppahinta on alittanut luovuttajan kirjanpitoarvot, voi luovutuksen saaja jatkaa poistojen tekemistä niin ikään luovuttajan alkuperäisistä kirjanpitoarvoista, mutta hänen on suoritettava lahjaverot yrityksen käyvän arvon ja suoritettujen vastikkeiden erotuksesta.

Jos kauppahinnan mukaan lasketut vaihto- ja käyttöomaisuuden hankintamenot ylittävät luovuttajan kirjanpitoarvot, saa ostaja vähentää ostamansa omaisuuden hankintamenot maksamansa kauppahinnan perusteella.

EVL 15 §:n säännöstä voidaan soveltaa myös tilanteessa, jossa yritystoiminnan jatkaja hankkii yksittäisen hyödykkeen lahjanluonteisella kaupalla. Tällöin hyödykkeen hankintamenoksi yrityksen verotuksessa katsotaan sen käypä arvo saantohetkellä tai sitä alempi käypä arvo sinä ajankohtana, jolloin hyödyke otetaan elinkeinotoiminnan käyttöön. Tällaisena käypänä arvona voidaan pitää esimerkiksi lahjaverotuksessa vahvistettua arvoa.

KHO 1983/5861

Taksiautoilija oli ostanut ammatissaan käytettäväksi isältään 16 500 mk:lla auton, jonka arvoksi sittemmin toimitetussa lahjaverotuksessa oli vahvistettu 55 800 mk. Viimeksi mainittu arvo hyväksyttiin auton vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi autoilijan tuloverotuksessa.

3.2.5 Varainsiirtoverotus elinkeinotoiminnan luovutuksen yhteydessä

Katso mitä varainsiirtoverotuksesta on esitetty aiemmin kohdassa 1.6.3 ja sen alaotsikoissa.

3.2.6 Arvonlisäverotus elinkeinotoiminnan luovutuksen yhteydessä

Katso mitä arvonlisäverotuksesta on esitetty aiemmin kohdassa 1.6.4 ja sen alaotsikoissa.

3.3 Liikkeen- tai ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnan vastikkeeton tai lahjanluonteinen luovutus - lahjaverotus

Liikkeen- tai ammatinharjoittajan elinkeinotoimintaan kuuluvan yritysvarallisuuden vastikkeettoa tai lahjanluonteiseen luovutukseen sovelletaan yleisiä lahjaa koskevia säännöksiä. Edellä selostettuja sääntöjä osakeyhtiön osakkeiden tai henkilöyhtiön yhtiöosuuksien tai yhtiöiden yritysvarallisuuden luovutuksen lahjaverotuksesta noudatetaan soveltuvin osin myös liikkeen- tai ammatinharjoittajan yritysvarallisuuden luovutukseen. Seuraavassa käsitellään luovutukseen sovellettavia sääntöjä lähinnä siltä osin kuin ne poikkeavat aiemmin käsitellyistä ohjeista.

3.3.1 Lahjaveronalainen saanto

Liikkeeseen tai ammattiin kuuluvan yritysvarallisuuden vastikkeellinen luovutus muodostaa lahjaveronalaisen saannon, jos vastike on niin alhainen, että saantoa voidaan pitää lahjanluonteisena. Kauppa, vaihto tai muu vastikkeellinen luovutus on lahjanluonteinen, jos vastike on enintään $\frac{3}{4}$ luovutuksen kohteen käyvästä arvosta (PerVL 18.3 §). Vastiketta ovat esimerkiksi myyjän yritys-toimintaan liittyvät velat, joista ostaja ottaa vastatakseen. Vastikkeeksi katsotaan myös rahaarvoiset toistuvaissuoritteet, kuten syytinki ja eläke-etu.

3.3.2 Lahjaveronalainen varallisuus

Veronalaisia varoja ovat lahjasaantoon sisältyvät varat. Veronalainen yritysvarallisuus yksilöidään lahjakirjan mukaisesti. Ellei omaisuuseriä ole yksilöity lahjakirjassa, määritetään lahjaveronalainen omaisuus lahjan toteuttamisajankohdalle laaditun taseen perusteella. Määritys voidaan suorittaa myös lahjan saamista lähinnä olevan tilinpäätösajankohdan taseen (ja tase-erittelyn) perusteella. Jos lahjan ja tilinpäätöksen välisenä aikana yrityksen varallisuustilanne on muuttunut muusta syystä kuin normaalista yritystoiminnasta, oikaistaan tasetta poistamalla muutoksien vaikutukset.

3.3.3 Käyvän arvon määrittämisestä

Yrityksen varojen ja velkojen käypä arvo määritetään yrityksen substanssiarvon ja tuottoarvon mukaan noudattaen edellä kohdassa 1.3.3 selostettuja sääntöjä.

3.3.4 Lahjaveron huojennus

Lahjana saadusta omaisuudesta menevä lahjaveron voidaan huojentaa kokonaan tai osittain. Huojentaminen toteutetaan jättämällä lahjaveron maksuun panematta.

Veron huojentamisen edellytyksenä on, että

1. veronalaiseen lahjaan sisältyy yritys tai sen osa; ja

2. lahjansaaja jatkaa yritystoimintaa lahjana saamillaan varoilla yrityksessä; ja
3. verovelvollinen esittää huojentamista koskevan pyynnön verovirastolle ennen verotuksen toimittamista (PerVL 55.1 §).

Täyden huojennuksen edellytyksenä on, että luovutuksensaaja suorittaa yritysvarallisuudesta vastiketta yli 50 % sen käyvästä arvosta (PerVL 55.3 §). Jos vastikkeen määrä on pienempi kuin 50 % käyvästä arvosta, voidaan veroa huojentaa vain osittain. Osahuojennuksena voidaan jättää mak-suunpanematta enintään 850 euroa ylittävä osa yritysvarallisuudesta menevästä verosta. Osittaisen huojennuksen laskemista on käsitelty edellä 1.3.7.4 kohdassa.

Jos lahja käsittää muutakin omaisuutta kuin yritysvarallisuutta, voidaan lahjaveroa huojentaa vain yritysvarallisuutta vastaavalta osalta.

3.3.4.1 Luovutuksen kohteena yritys tai sen osa

Yrityksellä tarkoitetaan itsenäisen liikkeen- tai ammatinharjoittamisen kannalta välttämätöntä omaisuuskokonaisuutta. Lainkohdan tulkinnassa noudatetaan lähtökohtaisesti verovelvollisen omaa käsitystä yritysvarallisuuden laajuudesta.

Yrityksen osan suuruudelle ei huojennussäännöksessä ole asetettu vähimmäismäärää. Yksittäistä yritystoiminnassa käytettävää hyödykettä ei kuitenkaan normaalisti voida pitää säännöksessä tarkoitettuna yrityksenä.

Jos omaisuuden luovuttaja pidättää itselleen tai toiselle henkilölle luovutettavaan yritykseen kohdistuvan hallinta- tai käyttöoikeuden, ei luovutuksensaajan saantoon voida katsoa sisältyvän yritystä tai sen osaa veronhuojennussäännöksessä tarkoitettulla tavalla.

3.3.4.2 Yritystoiminnan käsitteestä

Yritystoiminnalla tarkoitetaan lähtökohtaisesti EVL:n mukaista elinkeinotoimintaa. Katso tarkemmin soveltuvin osin edellä kohdissa 1.3.7.1 ja 1.3.7.2 selostettuja ohjeita.

3.3.4.3 Yritystoiminnan jatkaminen

Yritystoiminnan jatkaminen lahjana saaduilla varoilla edellyttää, että yritysvarallisuutta on käytetty yritystoiminnassa välittömästi ennen luovutusta. Jos yritystoiminta on lopetettu jo aiemmin, ei toiminnan voida katsoa jatkuvan, vaikka luovutuksensaaja aloittaisi sen uudelleen luovutuksen jälkeen.

Jos yritystoiminta on pakottavasta syystä keskeytynyt ennen luovutusta, ei keskeytyminen estä huojennussäännöksen soveltamista. Pakottavana syynä voidaan pitää esimerkiksi yrittäjän työkyvyttömyyttä. Jos yritystoiminta on ollut keskeytyneenä yli vuoden ajan ennen yritysvarallisuuden luovutusta, katsotaan yritystoiminta lähtökohtaisesti lopetetuksi.

Yritystoiminnan jatkuvuus ei edellytä, että yrityksen omistaja on itse henkilökohtaisesti harjoittanut yritystoimintaa ennen yrityksen luovutusta. Yritystoiminnan voidaan katsoa jatkuvan, jos ammatin tai liikkeeseen kuuluvaa yritysvarallisuutta on käytetty yritystoiminnassa esimerkiksi vuokrasopimuksen nojalla.

Yritystoiminnan jatkaminen tarkoittaa, että toiminnan jatkaja työskentelee henkilökohtaisesti luovutuksen kohteena olevassa yrityksessä. Luovutuksensaajan tulee harjoittaa liikettä tai ammattia välittömästi luovutuksen jälkeen.

3.3.4.4 Huojennuksen laskeminen

PerVL 55 §:ssä säädetyn huojennuksen määrä lasketaan määrittämällä yrityksen vertailuarvo lahjan saantohetkellä noudattaen soveltuvin osin edellä kohdassa 1.3.7.4 selostettuja ohjeita osakkeiden ja osakeyhtiön omistaman yrityksen vertailuarvon laskemisesta.

Jos luovutuksen kohteena olevaan yritysvarallisuuteen sisältyy VVL 10 §:n 16-kohdassa mainittuja verovapaita talletuksia, tulee näiden arvo lisätä nettovarallisuuteen laskettaessa yrityksen verotusarvoa nettovarallisuuslaskelman perusteella. Lisäys tulee tehdä sen vuoksi, että varallisuusverolaskennassa tällaiset varat on poistettu yrityksen varoista.

3.4 Apuyhtiön käyttäminen liikkeen- ja ammatinharjoittajan sukupolvenvaihdoksessa

3.4.1 Elinkeinotoiminnan vastikkeellinen luovutus apuyhtiölle

Sukupolvenvaihdos voidaan tehdä puhtaana yrityskauppana, jolloin on mahdollista hyödyntää apuyhtiötä samalla tavalla kuin muissakin yrityskaupoissa. Vaihdos voidaan toteuttaa siten, että yritystoiminta luovutetaan jatkajan omistamalle henkilö- tai osakeyhtiölle. Yhtiö voi olla aikaisemmin perustettu, mutta se on voitu perustaa myös sukupolvenvaihtoluovutuksen toteuttamista varten. Luovutuksen kohteena on yleensä koko liike mutta se voi olla myös organisatorinen tai aineellinen kokonaisuus, jota voidaan pitää liikkeenä. Tällöin luovutettava liike voi jakautua useaksi itsenäiseksi liikkeeksi.

3.4.2 Elinkeinotoiminnan vastikkeeton tai alihintainen luovutus apuyhtiölle

Liike tai ammatti voidaan luovuttaa myös vastikkeetta yritystoimintaa jatkavan omistamalle henkilö- tai osakeyhtiölle.

Koko yritystoiminnan tai yritystoimintakokonaisuuden lahjoittaminen ei aiheuta välittömiä tuloveroseuraamuksia lahjoittajalle. Lahjaverotus kohdistetaan yhtiön osakkaaseen ja siirtyvä liiketoiminta arvostetaan lahjaverotusta toimitettaessa luovutushetken käypään arvoon.

Koska luovutuksen kohteena on koko yritystoiminta, lahjoitukseen ei sovelleta yksityiskäyttöön ottoa koskevaa EVL 51b §:n säännöstä.

Jos elinkeinotoiminta luovutetaan toimintaa jatkavalle yhtiölle alihintaisella kaupalla, tällaiseen kauppaan ei sovelleta yksityisottoa koskevaa EVL 51 b §:n säännöstä, koska luovutuksen kohteena on koko yritystoiminta. Saatu kauppahinta verotetaan toiminnasta luopuvalla elinkeinotulona.

Koska yritystoiminta lakkaa yritysvarallisuuden myyntiin, myös aikaisempina vuosina tehdyt varaukset, kuten esim. toimintavaraukset, tuloutuvat luovutusvuoden verotuksessa.

3.4.2.1 Elinkeinotoiminnan vastikkeeton tai alihintainen luovutus apuyhtiölle, lahjaverotus

Jos apuyhtiö suorittaa elinkeinonharjoittajan liikkeeseen tai ammattiin kuuluvasta yritysvarallisuudesta vastiketta enintään $\frac{3}{4}$ osuuden käyvästä arvosta, voidaan käyvän arvon ja vastikkeen välinen erotus katsoa lahjaksi (PerVL 18.3 §). Jos luovutuksensaajana on osakeyhtiö, katsotaan omaisuuden tulevan luopuvan osakkaan lähimpiin kuuluville osakkeenomistajille heidän osakeomistustaan vastaavassa suhteessa. Jos luovutuksensaajana on henkilöyhtiö, tulee omaisuus vastuunalaisille yhtiömiehille niiden osuuksien suhteessa, jotka yhtiömiehillä on yhtiön varoihin.

Lahjavero ei siis määrätä näissä tilanteissa yhtiölle vaan osakkaalle, jonka hyväksi varallisuuden voidaan katsoa siirtyneen. Jos luopuvia osakkaita sekä lahjansaajia on useampia, katsotaan omaisuuden tulevan saajille ensisijaisesti läheisempää sukua olevalta luovuttajalta. Veron määrään siten ensisijaisesti alhaisemman veroluokan mukaan.

Jos yritystoiminnan jatkajana olevan osakkaan lahjaan sisältyy vähintään 10 % yrityksestä, voidaan lahjaveroa huojentaa PerVL 55 §:n nojalla. Jos yhtiö suorittaa osakkeista vastiketta yli 50 % luovutetun omaisuuden käyvästä arvosta, jätetään lahjaveron kokonaan maksuun panematta.

Muut luovutukseen liittyvät lahjaverotuskysymykset ratkaistaan noudattaen soveltuvin osin mitä yhtiöosuuden luovutuksesta edellä on selostettu.

3.5 Elinkeinotoiminnan jatkaminen yrittäjän kuoleman jälkeen

3.5.1 Elinkeinotoiminnan jatkaminen kuolinpesän nimissä - tuloverotus

Yksityisen liikkeen- tai ammatinharjoittajan kuoltua voidaan vainajan elinkeinotoimintaa jatkaa kuolinpesän nimissä. Jatkaminen voi tapahtua myös ilman nimenomaista sopimusta.

Verovuoden aikana kuolleen henkilön kuolinpesää verotetaan kuolinvuodelta sekä vainajan että kuolinpesän tulosta. Verotus toimitetaan ikään kuin vainaja olisi elänyt vuoden loppuun ja kuolinpesään sovelletaan niitä TVL:n säännöksiä, joita vainajaankin olisi kyseisenä vuonna sovellettu.

Jos elinkeinotoimintaa jatketaan vielä kuolinvuoden jälkeen, verotetaan kuolinpesää erillisenä verovelvollisena kolmelta kuolinvuodelta seuraavalta vuodelta. Tällöin ansiontulosta menevä vero on progressiivinen ja pääomatulosta menee pääomatuloveroprosentin suuruinen vero. Kolmannen vuoden jälkeen pesän verotuskohtelu muuttuu ja sitä pidetään verotuksessa TVL 4 §:ssä tarkoitettuna jaettavana yhtymänä, jolle verotuksessa vahvistettava tulo ja varallisuus verotetaan pääluvun mukaisessa suhteessa osakkaiden tulona ja varallisuutena.

3.5.2 Perintöverotus

3.5.2.1 Yleistä

Yrityksen sukupolvenvaihdos voi toteutua myös siten, että elinkeinonharjoittaja määrää yritysvarallisuutensa testamentilla toiminnan jatkajaksi tarkoitetulle henkilölle. Ellei testamenttia ole, voivat kuolinpesän osakkaat jättää jäämistöön kuuluvan yritysvarallisuuden jakamattomaksi ja jatkaa vainajan elinkeinotoimintaa kuolinpesän lukuun. Osakkaat voivat myös toimittaa osituksen ja perinnönjaon siten, että yritysvarallisuus siirtyy toimintaa jatkavalle osakkaalle.

Perintö- ja lahjaverolain mukaan veroa tulee suorittaa omaisuudesta, joka saadaan perintönä tai testamentilla. Veron määrään verovelvolliselle verotettavan jäämistöosuuden arvon perusteella. Jäämistöosuuden verotettava määrä lasketaan pääpiirteissään seuraavasti.

3.5.2.2 Verotettava jäämistöosuus

Veronalaisiin varoihin luetaan vainajalle kuolinhetkellä kuulunut omaisuus (PerVL 9.1 §). Vähennykelpoisia eräitä ovat vainajan velat, kohtuulliset hautauskulut ja perunkirjoituskulut (PerVL 9.2 §). Vainajan varat ja vähennettävät erät arvostetaan niiden kuolinhetkellä olleeseen käypään arvoon (PerVL 10.1 §). Vainajan jäämistön säästö on varojen kokonaisarvon sekä vainajan velkojen ja vähennysten erotus.

Jäämistön säästöön lisätään ennakkoperinnöt ja muut lahjat siltä osin kuin ne tulevat ottaa huomioon perinnönjaossa (PerVL 16.1 §). Säästöön lisätään myös mahdollisen avio-oikeuden nojalla perillisille kuuluvan laskennallisen tasingon arvo ja säästöstä vastaavasti vähennetään leskelle

kuuluvan laskennallisen tasingon määrä. Jäämistön säästöstä vähennetään lisäksi verovapaan koti-irtaimiston arvo (PerVL 7 b §). Jos näin laskettu jäämistön jaettava jäännös on positiivinen, lasketaan perillisten ja testamentinsaajien veronalaiset jäämistöosuudet.

Lesken laskennallista tasinkoa vastaava osuus jäämistöstä ei ole perintöveronalaista omaisuutta. Verovelvollisen veronalainen jäämistöosuus on se osa jäämistön jaettavasta jäännöksestä, joka hänelle kuuluu lakimääräisen perimysjärjestyksen tai testamentin nojalla.

Ellei jaettava jäännös riitä kaikkien jäämistöosuuksien kattamiseen, määritetään perillisten ja testamentinsaajien jäämistöosuudet perintökaaren mukaisessa etusijajärjestyksessä seuraavasti.

1. rintaperillisen lakiosa
2. erityistestamentti (ns. legaatti)
3. yleistestamentti
4. perintöosuus

Verovelvollisen veronalaisesta jäämistöosuudesta vähennetään osuuteen kohdistuvan veloitteen arvo. Tyypillinen velvoite on PK 3:1a §:ssä säädetty lesken hallintaoikeus jäämistöön kuuluvaan asuntoon tai puolisoiden keskinäiseen testamenttiin perustuva hallinta- tai käyttöoikeus. Oikeuden arvo voidaan vähentää myös jäämistön säästöstä, jos se kohdistuu jäämistöosuuksiin niiden suhteellista osuutta vastaavasti.

Veronalaiseen jäämistöosuuteen lisätään perillisen tai testamentinsaajan perinnönjättäjältä kolmen viimeisen vuoden kuluessa saama lahja (PerVL 16.1 §). Lisäys tehdään jäämistöosuuteen, ellei lahjan arvoa ole jo huomioitu laskettaessa jäämistön säästöä. Perintöverosta vähennetään lahjasta aiemmin suoritettu lahjavero (PerVL 16 §). Jos lahjaveroa on huojennettu PerVL 55 §:n nojalla, saadaan myös huojennus vähentää.

3.5.2.3 Sukupolvenvaihdosluovutus testamentilla

Yrityksen sukupolvenvaihdos voi toteutua siten, että perinnönjättäjä antaa testamentilla toiminnan jatkajaksi tarkoitetulle henkilölle oikeuden saada perinnönjaossa osalleen ensisijaisesti jäämistöön sisältyvää yritysvarallisuutta. Jos testamentinsaaja käyttää oikeuttaan perinnönjaossa, luetaan yritysvarallisuuden arvo tai osa siitä testamentinsaajan veronalaiseen jäämistöosuuteen enintään osuuden arvoon saakka. Edellytyksenä lisäksi on, että perinnönjako toteutetaan ennen perintöverotuksen toimittamista.

Jos jako suoritetaan perintöverotuksen jälkeen, voidaan verotusta oikaisuvaatimuksesta muuttaa. Edellytyksenä on, että pesän varallisuustilanne ja sen omaisuuden arvo on säilynyt pääasiassa ennallaan.

Jos testamentinsaajalle annetaan täysi omistusoikeus yritysvarallisuuteen (erityistestamentti), luetaan omaisuus testamentinsaajan jäämistöosuuteen siltä osin, kuin sitä ei jouduta käyttämään rintaperillisten lakiosien kattamiseen.

Testamentilla voidaan antaa testamentinsaajalle oikeus lunastaa itselleen perillisten laskennalliset osuudet yritysvarallisuudesta. Jos testamentinsaaja käyttää lunastusoikeuttaan ennen perintöverotuksen toimittamista, katsotaan suoritettu lunastushinta testamentinsaajan veloitteeksi ja vähennetään hänen jäämistöosuutensa arvosta. Lunastussumman katsotaan tulevan saajilleen perintönä (tai yleistestamentin nojalla) ja luetaan heidän veronalaisiin jäämistöosuuksiinsa (ns. sisarosuuskorvaus).

Jos testamentinsaaja on saanut osan yrityksestä lahjana testamentintekijältä kolmen kuolemaa edeltävän vuoden aikana, luetaan lahjan arvo testamentinsaajan veronalaiseen jäämistöosuuteen. Perintöverosta vähennetään lahjasta aiemmin suoritettu lahjavero (PerVL 16 §). Jos lahjaveroa on huojennettu PerVL 55 §:n nojalla, saadaan myös huojennus vähentää.

Testamentinsaaja voi luopua testamentista, ellei hän jo ole ryhtynyt sellaisiin toimiin, että hänen katsotaan ottaneen omaisuuden vastaan. Ellei ryhtymistä ole tapahtunut, katsotaan yritysvarallisuuden siirtyvän luopumisen seurauksena testamentin toissijaiselle saajalle. Ellei testamentissa ole toissijaissaajaa koskevaa määräystä eikä saajaa voida testamentin tulkinnallakaan yksilöidä, katsotaan testamentimääräys yleensä rauenneeksi. Yritysvarallisuuden arvo luetaan tällöin yleis-testamentinsaajien tai perillisten jäämistöosuuksiin.

PerVL 55.3 §:ssä säädetty täysi veronhuojennus koskee vain lahjaveroa eikä huojennusta voida siten myöntää perintöverosta siinäkin tapauksessa, että yritysvarallisuus on saatu testamentissa määrätyn lunastusoikeuden nojalla. Perintöveroa voidaan näin ollen huojentaa vain osittain PerVL 55.1 §:n nojalla. PerVL 55.1 §:n osahuojennus lasketaan testamentinsaajan jäämistöosuuteen sisältyvän yritysvarallisuuden perusteella.

3.5.2.4 Yritysvarallisuuden siirtyminen osituksessa tai perinnönjaossa

Lesken ja perillisten välillä toimitetussa osituksessa leskelle tasinkona siirtyvää vainajan yritysvarallisuutta ei katsota veronalaiseksi saannoksi. Jos siirretyn omaisuuden käypä arvo kuitenkin selvästi ylittää leskelle avioliittolain mukaan kuuluvan tasingon käyvän arvon, katsotaan lesken saaneen ylittävän osan lahjaksi muilta osakkailta. Jos leski luopuu tasingosta kokonaan tai osittain viimeistään osituksessa, siirtyy luopumisen kohteena oleva määrä perillisille perintönä vainajalta eikä lahjana leskeltä.

Jos kuolinpesän osakkaiden tarkoituksena on siirtää jäämistöön sisältyvä yritysvarallisuus osituksessa tai perinnönjaossa toimintaa jatkavalle osakkaalle, voidaan verotuksen toimittamista lykätä osakkaan hakemuksesta määräajaksi, kuitenkin enintään vuodeksi (PerVL 25.3 §). Jos yritystoimintaa jatkava osakas saa perinnönjaossa yritysvarallisuuden osuuteensa, luetaan yritysvarallisuuden arvo tai osa siitä saajansa veronalaiseen jäämistöosuuteen, kuitenkin enintään osuuden arvoon saakka.

Jos perinnönjaossa saadun omaisuuden määrä ylittää selvästi saajan jäämistöosuuden arvon, ei ylittävän osan voida katsoa tulevan perintönä perinnönjättäjältä. Jos jäämistöosuuden ylittävä osa siirtyy vastikkeetta, katsotaan se lahjaksi pesän muilta osakkailta. Jos perinnönjako suoritetaan sen jälkeen, kun perintöverotus on jo toimitettu, määritetään jaossa saadun omaisuuden arvo siihen käypään arvoon joka omaisuudella oli perinnönjaon toteuttamishetkellä.

3.5.2.5 Toiminnan jatkaminen jakamattoman kuolinpesän lukuun

Velvollisuus suorittaa perintöveroa alkaa perinnönjättäjän kuolinhetkellä huolimatta siitä, että pesän osakkaat sopivat jäämistön jättämisestä jakamattomaksi. Jäämistöön kuuluvan yritysvarallisuuden katsotaan sisältyvän osakkaiden perintöveronalaisiin jäämistöosuuksiin samassa suhteessa kuin osuudet ovat jäämistön kokonaisarvosta.

Yritystoimintaa jatkavalle osakkaalle määrättävää perintöveroa voidaan huojentaa vain hänen veronalaiseen jäämistöosuuteensa sisältyvän yritysvarallisuuden osalta.

3.5.2.6 Perintöveron huojentaminen

Jäämistöosuudesta menevästä perintöverosta jätetään osa maksuun panematta (PerVL 55.1 §), jos

1. veronalaiseen jäämistöosuuteen sisältyy yritys tai sen osa; ja
2. perinnön- tai testamentinsaaja jatkaa yritystoimintaa saantoon kuuluvilla varoilla yrityksessä; ja
3. yrityksestä tai sen osasta menevän perintöveron määrä on suurempi kuin 850 euroa; ja
4. verovelvollinen esittää huojentamista koskevan pyynnön verovirastolle ennen verotuksen toimittamista.

Jos perinnönjättäjä on määrännyt testamentilla liikkeeseen tai ammattiin kuuluvaan yritysvarallisuuteen hallinta- tai käyttöoikeuden muulle henkilölle kuin toiminnan jatkajalle, ei perinnöstä määrättävää veroa voida huojentaa. Perinnönsaajan osuuteen ei tässä tilanteessa voida katsoa sisältyvän osakaan itsenäisenä yrityksenä pidettävästä varallisuuskokonaisuudesta. Omaisuuden tuotto-oikeudesta määräämisen ei kuitenkaan katsota estävän huojennussäännöksen soveltamista.

PerVL 55.3 §:ssä säädetty täysi huojennus koskee vain lahjaveronalaisia vastikkeellisia luovutuksia eikä säännöstä siten voida soveltaa perintöveroon.

Jos jäämistöosuuteen sisältyy muutakin kuin yritysvarallisuutta, voidaan perintöverosta huojentaa vain sitä osaa, joka vastaa yrityksen osuutta osuuden kokonaisarvosta.

Jos yritystoiminnan jatkaminen viivästyy tilapäisestä syystä, esimerkiksi alaikäisyyden, asevelvollisuuden tai koulutuksen vuoksi, katsotaan jatkuvuuden toteutuvan, jos perillinen tai testamentinsaaja jatkaa toimintaa esteen lakattua. Toiminnan ei yleensä katsota jatkuvan, ellei jatkaja ryhdy harjoittamaan yritystoimintaa viimeistään vuoden kuluttua verotuksen toimittamisesta.

Perintöverotuksen toimittamista voidaan painavasta syystä lykätä enintään vuodeksi (PerVL 25.3 §). Tyypillinen lykkäysperuste on sukupolvenvaihdokseen liittyvien kysymysten ja veronhuojennuksen perusteena olevien seikkojen selvittäminen. Lykkäysperusteena voi olla esimerkiksi perinnönjaon toimittaminen sen selvittämiseksi, kenen osakkaan jäämistöosuuteen yritysvarallisuus tosiasiallisesti tulee.

Normaalitilanteissa huojennuksen määrä lasketaan seuraavasti.

Jäämistöosuuteen sisältyvän yritysvarallisuuden käypä arvo	500.000	
Muun omaisuuden käypä arvo	100.000	
Jäämistöosuuden käypä arvo yhteensä	600.000	
<u>A. Perintövero (1. veroluokka)</u>		<u>93.735</u>
Yritysvarallisuuden arvo VVL:n mukaan	300.000	
Yritysvarallisuuden vertailuarvo		
40 % * 300 000	120.000	
Muun omaisuuden käypä arvo	100.000	
Yhteensä	220.000	
<u>B. Perintövero (1. veroluokka)</u>		<u>32.935</u>
Huojennuksen määrä (kohtien A ja B erotus)	60.800	

Käyvän arvon mukaisesta perintöverosta (A) pannaan maksuun vertailuarvon mukaan laskettu veron (B) määrä eli 32.935 euroa.

Maksuun pantavan perintöveron maksuaikaa voidaan pidentää siltä osin kuin vero kohdistuu yritysvarallisuuteen. Esimerkissä yritysvarallisuuteen kohdistuva osuus maksuun pantavasta verosta on $500.000 / 600.000 * 32.935$ eli 27.445 euroa.

Muut perintöveron huojentamiseen liittyvät kysymykset ratkaistaan noudattaen soveltuvin osin, mitä edellä on kohdassa 1.3.7 lahjaverotuksen osalta selostettu.

3.5.3 Varainsiirtoverotus testamentin, perinnönjaon ja osituksen yhteydessä

Pääsääntönä on että varainsiirtoveroa ei suoriteta varainsiirtoverolain alaisen omaisuuden saannosta, joka perustuu lahjaan, perintöön, testamenttiin tai yhteisomistussuhteen purkamiseen. On kuitenkin tilanteita joissa veron suorittamisvelvollisuus voi näissäkin olosuhteissa syntyä.

Jos testamentinsaaja suorittaa lakiosiin oikeutetuille heidän lakiosistaan puuttuvan määrän omista varoistaan saadakseen yrityksen kokonaan omaan osuuteensa, katsotaan tämä osa yrityksestä tulleen luovutuksensaajalle vastikkeellisesti sopimuksen perusteella eikä testamentin nojalla. Jos tässä tapauksessa yritysvarallisuuteen sisältyy arvopapereita tai kiinteistöjä, niiden saanto on varainsiirtoverotuksessa veronalainen siltä osin kun omista varoista suoritettu vastike kohdistuu näihin yritysvarallisuuteen sisältyviin arvopapereihin tai kiinteistöihin.

Perinnönjaossa ja osituksessa omistusoikeuden luovutukseen käytetyt ulkopuoliset varat voivat olla vastiketta. Näin tilanne on erityisesti silloin kun lain mukaista velvoitetta vastikkeen suorittamiselle ei jaossa olisi syntynyt, mutta vastiketta on kuitenkin suoritettu. Se osa vastikkeesta, joka kohdistuu varainsiirtoverolain alaiseen omaisuuteen, on veron perusteena.

3.6 Toimintamuodon muutokset

3.6.1 Yleistä toimintamuodon muutoksista

Yritystoiminta aloitetaan usein yksityisliikkeenä. Liiketoiminnan laajentuessa voivat mm vastuu- ja vakuuskysymykset olla syynä siihen, että yritys muutetaan henkilö- tai osakeyhtiöksi. Yrityksen ja sen omistajien verokustannusten minimointi tai yrityksen myynnin tahi sukupolvenvaihdoksen suunnittelu saattavat myös olla perusteena toimintamuodon muuttamiselle.

Toimintamuoto voidaan muuttaa useissa tapauksissa, toimintavarausten purkautumista lukuun ottamatta, ilman välittömiä veroseuraamuksia. Muodon muutosta koskevat verosäännökset ovat TVL:ssa ja EVL:ssa. AKYL:ssa (laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä) säädetään niistä yhtiöoikeudellisista periaatteista, joita on noudatettava, kun avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö muutetaan osakeyhtiöksi.

Yhtymäosuuden ja osakkeen hankinta-ajaksi katsotaan henkilöyhtiön tai osakeyhtiön perustamishetki tai muu hankinta-aika. Kuolinpesässä pesän osakkaan omistusaika alkaa vainajan kuolinhetkestä. Muutettaessa henkilöyhtiötä osakeyhtiöksi osakeyhtiön osakkeiden omistusaika laskeaan yhtymäosuuden hankinta-ajasta.

3.6.2 Toimintamuodon muutoksesta eri verolajeissa

3.6.2.1 Toimintamuodon muutos tuloverotuksessa

Liikkeen- tai ammatinharjoittaja voi toteuttaa TVL 24 §:n mukaisen yritysmuodon muutoksen seuraavasti:

1. perustaa toimintaa jatkamaan avoimen yhtiön, johon hän tulee yhtiömieheksi;
2. perustaa toimintaa jatkamaan kommandiittiyhtiön, johon hän tulee vastuunalaiseksi yhtiömieheksi tai
3. perustaa osakeyhtiön, jonka osakkeet hän merkitsee.
4. yritysmuodon muutos toteutetaan tasejatkuvuutta noudattaen.

Jatkaja voidaan ottaa yhtiökumppaniksi perustettaessa avointa yhtiötä tai kommandiittiyhtiötä. Sitä vastoin osakeyhtiötä perustettaessa liikkeen- tai ammatinharjoittajan on TVL 24 §:n sanamuodon mukaisesti yksin merkittävä perustettavan yhtiön osakkeet.

KHO 2002/982

Kaksi tavarankuljetusta harjoittanutta kuorma-autoilijaa perustivat osakeyhtiön jatkamaan heidän kummankin erikseen toiminimellä aikaisemmin harjoittamaa toimintaa ja merkitsivät kumpikin puolet yhtiön osakkeista. Kumpikin siirsi elinkeinonharjoittamiseensa kuuluneet varat ja velat osakeyhtiöön kirjanpitoarvoistaan. Tuloverolain 24 §:n 1 momentin 1 kohta ei tapaukseen soveltunut, koska tuo säännös edellyttää liikkeen- tai ammatinharjoittajan yksin merkitsevän toimintaa jatkavan osakeyhtiön osakkeet. Saman momentin 6 kohta ei myöskään tullut sovellettavaksi, koska sen ei voida katsoa välittömästi laajentavan kohdissa 1-5 määriteltyjä edellytyksiä, vaan se on itsenäinen, rinnastettavissa tapauksissa sovellettava säännös. Elinkeinonharjoittajan liikeomaisuuden luovutukseen sovellettiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 51 b §:n 1 momentin säännöstä.

Jos yksityisen elinkeinonharjoittajan toimintaa jatkava halutaan ottaa mukaan perustettavaan osakeyhtiöön, hänet voidaan ottaa osakkaaksi vasta toimintamuodon muuttamisen jälkeen. Jatka- ja voi tulla toimintaan mukaan myös siten, että hän tulee yhtiökumppaniksi ensin perustettavaan henkilöyhtiöön, joka muutetaan sitten osakeyhtiöksi.

Toimintamuodon muutoksen yhteydessä elinkeinotoiminnan vahvistetut tappiot siirtyvät uuteen yritysmuotoon. Myöhemmissä omistusmuutoksissa tappioiden vähennysoikeus menetetään, jos yli puolet henkilöyhtiön osuuksista tai osakeyhtiön osakkeista vaihtaa tappiovuoden aikana tai sen jälkeen omistajaa. Verovirasto voi verovelvollisen hakemuksesta erityisistä syistä, milloin se on yhteisön tai yhtymän toiminnan kannalta tarpeen, myöntää poikkeusluvan tappion vähentämiseen omistajanvaihdoksesta huolimatta (ks. kohta 1.2.4.1 sekä 4.2).

Toimintamuodon muutokset voidaan tehdä ilman veroseuraamuksia, jos aikaisemmin harjoitettuun toimintaan liittyvät varat ja velat siirtyvät muutoksen yhteydessä muuttumattomista arvoista toimintaa jatkavalle yritykselle. Jos tasejatkuvuus on olemassa, siirtyvän yritystoiminnan verotuksessa vähentämättömät menot vähennetään uudessa yritysmuodossa samalla tavalla kuin ne olisi vähennetty alkuperäisen yrityksen verotuksessa. Omistusaikakaan ei katkea omaisuutta edelleen luovutettaessa, sillä se lasketaan ennen yritysmuodon muutosta tapahtuneesta alkupe- räisestä saannosta.

Yritysmuotoa muutettaessa on aiemmin toimineen yrityksen koko tai lähes koko liikeomaisuuden siirryttävä toimintaa jatkavalle yritykselle. Toisaalta ei ole myöskään estettä sille, että yritysmuodon muutoksen yhteydessä suoritetaan yksityiskäyttöönottoja. On kuitenkin huomattava, ettei muutoksen ulkopuolelle jätetä niin paljon liikeomaisuutta, että liikekokonaisuuden ja liikkeen identtisyyden ei voida katsoa säilyvän. Jos liikekokonaisuus ja liikkeen identtisyys ei säily, yritysmuodon muutosta ei voida tehdä ilman veroseuraamuksia.

Jatkuvuusperiaatetta ei voida soveltaa myöskään silloin, kun esim. yhdestä liikkeestä muodostetaan yritysmuodon muutoksen yhteydessä useita yhtiöitä, vaikka muutokset tehtäisiinkin tasejatkuvuutta noudattaen ja vaikka kyseessä olisi yritykseen sisältyviä liiketoimintakokonaisuuksia.

Jos yrityksen identtisyys tai sen liikekokonaisuus ei yritysmuotoa muutettaessa säily, yrityksen on katsottava lopettaneen toimintansa. Tällöin esim. varaukset, kuten toimintavaraus, purkautuvat ja liikkeen ja ammatinharjoittajan sekä henkilöyhtiön osakkaan on katsottava ottavan liikeomaisuuden EVL 51b §:ssä säädetyllä tavalla yksityisottona itselleen.

KHO 1973/1865

Liikkeenharjoittaja X lopetti harjoittamansa kemicalioliikkeen 30.4.1969 ja myi samana päivänä puolet liikkeen vaihto- ja käyttöomaisuudesta Y:lle sekä sijoitti 13.5.1969 muun osan eli niin ikään puolet liikkeensä vaihto- ja käyttöomaisuudesta Y:n kanssa perustamaansa avoimeen yhtiöön, joka muun ohella jatkoi X:n yksityisen liikkeen toimintaa. Koska X:n harjoittaman liikkeen varat ja velat eivät sellaisinaan siirtyneet avoimelle yhtiölle, X:n katsottiin luovuttaneen avoimeen yhtiöön sijoittamansa vaihto- ja käyttöomaisuuden EVL 51.3 §:ssä tarkoitettuihin tavoin. X:n verotuksessa veronalaiseksi luovutushinnaksi katsottiin tältä osin hänen liikkeestään ottaman omaisuuden hankintameno tai sitä alhaisempi todennäköinen luovutushinta.

KHO 1986/2211

Laivanisännistöyhtiö oli purettu ja sen liiketoimintaa jatkamaan oli perustettu osakeyhtiö. Käyttöomaisuuden arvo laivanisännistöyhtiön taseessa oli 105 094 mk. Osakeyhtiön taseessa se oli korotettu 535 983 mk:aan. Koska laivanisännistöyhtiön varat ja velat eivät siirtyneet osakeyhtiölle kirjanpitoarvoistaan, ei osakeyhtiötä ollut muodostettu EVL 52a §:ssä tarkoitetulla tavalla. Laivanisännistöyhtiön veronalaiseen tuloon oli sen takia lisättävä käyttöomaisuuden alkuperäistä hankintamenoa vastaava määrä.

KHO 1981/4394

Henkilö oli omissa nimissään yhtenä tulolähteenä harjoittanut kodinkone- ja tekstiilialan liikettä. Toimintaa jatkamaan oli perustettu kaksi kommandiittiyhtiötä, joista toisessa henkilö oli yksinään ja toisessa yhdessä vaimonsa kanssa vastuunalaisena yhtiömiehenä. Sekä kodinkone- että tekstiilialan liikkeen varat, velat ja toiminta oli aluksi kirjattu kodinkoneliikettä harjoittamaan perustetun yhtiön kirjanpitoon, mutta noin kolmen viikon toiminnan jälkeen tekstiilialan vaihto- ja käyttöomaisuus oli myyty tuon alan liikettä harjoittamaan perustetulle yhtiölle, jonka toiminta oli muodostunut aikaisempaa tekstiilialan liiketoimintaa laajemmaksi. Muutoksen johdosta yksityisliikkeen vaihto-omaisuuden kulukirjaukset peruuntuivat ja käyttöomaisuuden poistot palautuivat.

KHO 1999/1927

Maanviljelijän ja hänen puolisonsa tarkoitus oli perustaa osakeyhtiö jatkamaan heidän yhdessä harjoittamaansa lypsykarjataloutta. Maatalouden varat ja velat siirtyisivät perustettavalle osakeyhtiölle maatalousmaan ja talousrakennusten jäädessä puolisojen omistukseen. TVL 24.1 §:n säännös ei tullut sovellettavaksi, koska harjoitetun maatalouden ei katsottu toimintamuodon muutoksessa säilyttävän identtisyyttään. Ennakkoratkaisu vuodelle 1998 ja 1999.

3.6.2.2 Toimintamuodon muutos lahjaverotuksessa

Saannon veronalaisuus lahjaverotuksessa on lähtökohtaisesti riippumaton luovutuksen oikeudellisesta muodosta. Veronalainen lahja voi siten toteutua myös yrityksen toimintamuodon muutoksen seurauksena. Toimintamuodon muutos voidaan toteuttaa siten, että yrityksen omistus siirtyy vastikkeettomasti luopuvilta henkilöiltä toiminnan jatkajalle.

Esimerkiksi kommandiittiyhtiö voidaan muuttaa osakeyhtiöksi siten, että luopuva yhtiömies saa yhtiöosuuttaan vastaan osakkeita, joiden käypä arvo on selvästi yhtiöosuuden käypää arvoa alempi. Jos toiminnan jatkajana olevan osakkaan luovuttaman yhtiöosuuden käypä arvo on enintään $\frac{3}{4}$ jatkajalle tulleiden osakkeiden käyvästä arvosta, katsotaan tämän saaneen omaisuutta lahjaksi toiminnasta luopuvalta osakkaalta (PerVL 18.3 §).

Toiminnasta luopuva liikkeen- tai ammatinharjoittaja voi toteuttaa sukupolvenvaihdoksen perustamalla avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön, jonka vastuunalaisiksi yhtiömiehiksi tulee yksi tai useampi toimintaa jatkava henkilö. Jos toimintaa jatkava vastuunalainen yhtiömies sijoittaa yhtiöön pääomapanoksen, jonka käypä arvo on enintään $\frac{3}{4}$ hänelle tulevan yhtiöosuuden käyvästä arvosta, katsotaan erotus lahjaksi luopuvalta osakkaalta.

Avoin yhtiö voidaan muuttaa kommandiittiyhtiöksi siten, että toiminnasta luopuva vastuunalainen yhtiömies jää yhtiöön äänettömäksi yhtiömieheksi. Lahjaveronalainen saanto selvitetään myös tässä tilanteessa vertaamalla osakkaiden yhtiöosuuksien käypiä arvoja toisiinsa.

3.6.2.3 Toimintamuodon muutos arvonlisäverotuksessa

Omistuspuhjan muutos eli osakeyhtiön, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osakkeiden tai osuuksien osto ja myynti ei vaikuta yrityksen verovelvollisuuteen. Verovelvollisuuteen ei myöskään vaikuta ns. nimenmuutostilanne, jossa elinkeinonharjoittajan nimi ainoastaan vaihtuu. Liiketoiminnan harjoittajan ei katsota muuttuvan, vaan liiketoimintaa jatkaa verotuksellisesti sama subjekti. Tyypillisiä nimenmuutostilanteita ovat yritysmuodon muutokset kyseistä yritysmuotoa koskevassa laissa säädetyllä tavalla.

3.6.2.4 Toimintamuodon muutos varainsiirtoverotuksessa

Varainsiirtoveroa ei suoriteta siirrettäessä kiinteistö tai arvopaperi toimintaa jatkavalle yhteisölle toimintamuodon muutoksen perusteella, jos järjestely toteutetaan asianomaista yhteisöä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Varainsiirtoverolain yhteisön käsite on siviilioikeudellinen. Siten avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö ovat varainsiirtoverolain tarkoittamia yhteisöjä. Varainsiirtoverolain tarkoittamat yhtiömuodon muutokset ovat varainsiirtoverosta vapaita vain niissä tapauksissa, jotka säädellään AKYL:ssa ja OYL:ssa. Kun yksityisliike ei muodosta omaa oikeushenkilöä, sen muuttaminen toiseksi yritysmuodoksi muodostaa varainsiirtoveron alaisen luovutuksen siltä osin, kun luovutetaan kiinteistöjä tai arvopapereita (ks. kohta 1.6.3 ja sen alaotsikot). Näin ollen toimintamuodon muuttaminen yhtiöosuuskaupasta vastaan sijoittamiensa arvopapereiden ja kiinteistöjen luovutuksessa on suoritettava varainsiirtovero näiden omaisuuserien käyvästä arvosta. Varainsiirtoverovelvollinen on kiinteistön tai arvopaperin siirronsaajana oleva avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö tai osakeyhtiö.

Varainsiirtoverolain alaisen omaisuuden saannosta, joka perustuu yhtiömiehen yksityisottoon tai muihin varojen jakoon taikka yhteisön purkautumiseen, on suoritettava varainsiirtoveroa. Veron peruste on luovutetun omaisuuden käypä arvo luovutushetkellä. Säännöstä sovelletaan avoimista yhtiöistä ja kommandiittiyhtiöistä tapahtuviin yksityisottoihin ja niitä purettaessa saatavaan varainsiirtoverolaissa tarkoitettuun omaisuuteen.

3.6.3 Kuolinpesän toimintamuodon muutokset

3.6.3.1 Kuolinpesän elinkeinotoiminnan jatkaminen toiminimenä

Kuolinpesän harjoittama elinkeinotoiminta voidaan siirtää pesän osakkaalle, joka jatkaa yritystoimintaa omissa nimissään. Siirto ei aiheuta kuolinpesälle eikä jatkajalle tuloveroseuraamuksia, jos siirto tapahtuu tasejatkuvuutta noudattaen.

3.6.3.2 Kuolinpesä henkilöyhtiöksi

Elinkeinotoimintaa harjoittava kuolinpesä voidaan muuttaa ilman välittömiä veroseuraamuksia avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi, jos vähintään yksi kuolinpesän osakkaista tulee avoimen yhtiön yhtiömieheksi tai kommandiittiyhtiön vastuunalaiseksi yhtiömieheksi. Yrityksen verotuksellisen identiteetin säilymisen turvaamiseksi on yhtiösopimukseen syytä ottaa maininta siitä, että kuolinpesän harjoittaman yksityisliikkeen tai ammatin varat ja velat siirtyvät toimintaa jatkamaan perustetulle henkilöyhtiölle niiden kirjanpitoarvoista. Vaikka yksi pesän osakas riittää veroseuraamusten välttämiseen, perustettavassa avoimessa yhtiössä on lisäksi oltava toinen yhtiömies ja kommandiittiyhtiössä ääneton yhtiömies, jotta perustettua yritystä voitaisiin pitää AKYL:ssa tarkoitettuna henkilöyhtiönä.

Toimintamuodon muutoksessa on noudatettava tasejatkuvuutta, eli siirtyvän omaisuuden ja velkojen kirjanpitoarvo ei saa poiketa kuolinpesän kirjanpidossa olleista arvoista. Elinkeinotoiminnan varojen ja velkojen lisäksi yhtiöön on mahdollista sijoittaa myös muuta apporttiosuutta, jonka arvo ei saa ylittää sen todennäköistä luovutushintaa sijoitushetkellä.

Yritystoiminnan identtisyys säilyy, vaikka kuolinpesän osakkaiden osuudet ja vastuusuhteet ovat henkilöyhtiössä toiset kuin kuolinpesässä.

Jos kuolinpesän harjoittama elinkeinotoiminta on muutettu tilikauden aikana avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi, yritystä verotetaan koko tilikaudelta sen yritysmuodon mukaan, joka sillä oli tilikauden viimeisenä päivänä.

3.6.3.3 Kuolinpesä osakeyhtiöksi

Kuolinpesän harjoittama liike- tai ammattitoiminta voidaan muuttaa myös suoraan osakeyhtiöksi. Muutos tapahtuu siten, että vähintään yksi kuolinpesän osakkaista merkitsee perustettavan yhtiön osakkeet ja kuolinpesän elinkeinotoiminta varoineen ja velkoineen siirretään kirjanpitoarvosta yhtiöön. Varojen ja velkojen erotus, nettovarallisuus, on se määrä jonka perustajaosakkaan on katsottava sijoittavan apporttiomaisuutena yhtiöön. Yhtiöön voidaan tehdä em. apporttisijoituksen lisäksi myös muita sijoituksia.

Jos perustajaosakkaita on vain yksi, hänen on merkittävä kaikki osakeyhtiön osakkeet. Osakejakauman ei tarvitse olla sama kuin se on kuolinpesässä

Muutettaessa kuolinpesä osakeyhtiöksi, pesän verotus toimitetaan osakeyhtiön kaupparekisteriin merkitsemiseen saakka yksityisenä liikkeenä tai ammattina ja sen jälkeen osakeyhtiönä. Osakeyhtiö saa sinä verovuonna, jona toimintamuodon muutos on tapahtunut, vähentää sille siirtyneestä käyttöomaisuuden hankintamenosta ja muista pitkävaikutteisista menoista poistoina enintään määrät, joista on vähennetty siirtyvää toimintaa harjoittaneen kuolinpesän samana verovuonna tekemät poistot.

3.6.3.4 Elinkeinotoiminnan harjoittaminen kuolinpesän lukuun

Yksityisen liikkeen- tai ammatinharjoittajan kuoltua voidaan vainajan elinkeinotoimintaa jatkaa kuolinpesän nimissä. Verovuoden aikana kuolleen henkilön kuolinpesää verotetaan kuolinvuodelta sekä vainajan että kuolinpesän tulosta. Jos elinkeinotoimintaa jatketaan vielä kuolinvuoden jälkeen, verotetaan kuolinpesää erillisenä verovelvollisena kolmelta kuolinvuotta seuraavalta vuodelta ja sen jälkeen yhtymänä avoimen yhtiön tavoin.

3.6.3.5 Lahjaverotus kuolinpesän toimintamuodon muutoksen yhteydessä

Jos yritys sisältyy liikkeen- tai ammatinharjoittajan jakamattoman kuolinpesän varoihin, voidaan toimintamuodon muutos toteuttaa siten, että pesän osakkaat siirtävät yritysvarallisuuden toimintaa jatkamaan perustetulle avoimelle yhtiölle tai kommandiittiyhtiölle taikka osakeyhtiölle. Yritysvarallisuuden luovutus yhtiöön merkitsee samalla tosiasiallista perinnönjakoa siirrettyjen varojen osalta. Toimintamuodon muutoksen yhteydessä voidaan poiketa kuolinpesän osakkaiden lakimääräisistä osuuksista yritystoimintaa jatkavan osakkaan hyväksi siten, että jatkajalle tulee hänen suhteellista jäämistöosuuttaan suurempi osuus yhtiön osakkeista tai osuuksista.

Jos toimintaa jatkavan osakkaan jäämistöosuuden mukaisen yritysvarallisuuden käypä arvo on enintään $\frac{3}{4}$ hänelle tulleen yhtiöosuuden tai osakkeiden käyvästä arvosta eivätkä luopuvat osakkaat saa hyvitystä jakamattomaan jäämistöön mahdollisesti sisältyvästä muusta omaisuudesta, katsotaan erotus lahjaksi muilta kuolinpesän osakkailta. Jos sekä lahjanantaja että lahjansaajia on useampia, katsotaan lahjansaajan saaman omaisuuden kokonaismäärästä tulleen kultakin antajalta tämän luovuttamaa määrää vastaava osuus luovutetun omaisuuden kokonaismäärästä. Lahjan katsotaan kuitenkin tulevan ensisijaisesti läheisempää sukua olevalta luovuttajalta.

Lahjaveroa voidaan huojentaa PerVL 55 §:ssä säädetyillä edellytyksillä, jos yhdeltä luopujalta vastikkeettomasti tulevan yritysvarallisuuden käypä arvo on yli 10 % yrityksen käyvästä arvosta. Muilta osin lahjaveron huojentamisessa noudatetaan soveltuvin osin edellä kohdassa 1.3.7 selostettuja ohjeita.

4. Ennakkotiedot ja poikkeusluvut

4.1 Ennakkotiedot ja -ratkaisut

4.1.1 Tulo- ja varallisuusverotus

Ennen sukupolvenvaihdoksen toteuttamista on mahdollista hankkia verottajalta sitova ennakkotieto siitä, kuinka verottaja tulee verotusta toimitettaessa menettelemään. Ennakkotietoa voi pyytää esim. luovutusvoiton ja –veron määrästä, sukupolvenvaihdoshuojennuksen soveltamisesta tai peitelystä osingosta.

Tuloverotusta ja varallisuusverotusta koskevasta ennakkotietomenettelystä säädetään verotusmenettelystä annetun lain 85 §:ssä. Lainkohdan mukaan verovirasto voi verovelvollisen tai yhtymän kirjallisesta hakemuksesta antaa tuloveroa ja varallisuusveroa koskevan tiedon siitä, kuinka verovirasto tulee hakemuksessa tarkoitettussa asiassa verotusta toimitettaessa menettelemään (ennakkotieto).

Ennakkotiedon antaa verotuksen toimittava verovirasto ja se annetaan määräajaksi, kuitenkin enintään verovuodelle, joka päättyy viimeistään ennakkotiedon antamista seuraavan kalenterivuoden aikana.

Ennakkotietohakemuksessa on ilmoitettava yksilöitynä kysymys, josta ennakkotietoa haetaan, ja esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Hakemus on tehtävä ennen sen ajan päättymistä, jonka kuluessa veroilmoitus kyseessä olevalta verovuodelta on määrätty annettavaksi.

Veroviraston ennakkotietoa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Vasta ennakkotiedon mukaisesti toimitettuun verotukseen voi hakea muutosta tekemällä oikaisuvaatimuksen.

Ennakkotietojen ja –ratkaisujen hinnat perustuvat Valtiovarainministeriön asetukseen verohallinnon suoritteiden maksullisuudesta (VvMA 1106/2003).

Luonnollisen henkilön tuloverotusta koskeva ennakkotieto maksaa pääsääntöisesti 222 euroa. Jos ennakkotieto koskee elinkeinoverotusta, on luonnollisen henkilön maksu 740 euroa. Osakeyhtiön tai yhtymän verotusta koskeva ennakkotieto maksaa pääsääntöisesti 740 euroa. Jos ennakkotiedon antaminen asiassa edellyttää laajaa selvitystyötä, peritään ennakkotiedosta 1 480 euroa.

Tulo- ja varallisuusverotusta koskevaa ennakkoratkaisua voi hakea myös keskusverolautakunnalta. Käsitteilyn edellytyksenä on, että asiaan liittyy yleistä merkitystä tai suuri intressi. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu maksaa tapauksesta riippuen 555 euroa, 1 480 euroa tai 2 220 euroa. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisusta voi valittaa suoraan Korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

4.1.2 Arvonlisäverotus

Verovirasto voi antaa kirjallisesta hakemuksesta ennakkoratkaisun siitä, miten lakia sovelletaan hakijan liiketoimeen. Päätösmaksu on VvMA:n mukaisesti 135 euroa. Ennakkoratkaisusta voi valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen. Lainvoiman saanutta ennakkoratkaisua on noudatettava sitovana hakijan vaatimuksesta siltä ajalta, jolle se on annettu.

Verovirastot voivat lisäksi antaa maksutonta kirjallista ohjausta.

Ennakkoratkaisua arvonlisäverotuksessa voi hakea myös keskusverolautakunnalta. Käsitteilyn edellytyksenä on, samoin kuin tulo- ja varallisuusverotuksessa, että asiaan liittyy yleistä merkitystä tai suuri intressi. Päätösmaksu on VvMA:n mukaisesti 1 480 euroa. Jos ennakkoratkaisun an-

taminen asiassa edellyttää laajaa selvitystyötä, peritään ennakkoratkaisusta VvMA:n mukaisesti 2 220 euroa. Päätöksestä voi valittaa suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

4.1.3 Perintö- ja lahjaverotus

Verovirasto voi antaa perintö- ja lahjaveroa koskevan ennakkoratkaisun (PerVL 39a §). Lahjeveroa koskevaa ennakkoratkaisua voi hakea sekä omaisuuden luovuttaja että luovutuksensaaja. Perintöveroa koskevaa ennakkoratkaisua voivat hakea kuolinpesän osakas, leski ja testamentinsaaja. Perintöveroa koskevaa ennakkoratkaisua voidaan hakea vasta perinnönjättäjän kuoleman jälkeen.

Ennakkoratkaisua haetaan kirjallisella hakemuksella luovuttajan tai perinnönjättäjän kotipaikan verovirastolta. Hakemuksessa on kuvattava yksityiskohtaisesti toimenpide, joka on tarkoitus toteuttaa sekä esittää yksilöitynä verotusta koskeva kysymys, johon ennakkoratkaisua haetaan. Ennakkoratkaisusta peritään VvMA:n mukaisesti 222 euroa. Ennakkoratkaisu toimitetaan postitienakolla.

Lainvoimaista ennakkoratkaisua noudatetaan verotuksessa sitovana, siten kuin ennakkoratkaisussa määrätään. Ennakkoratkaisun sitovuus edellyttää, että ennakkoratkaisun noudattamista pyydetään ennen verotuksen toimittamista. Sitovuuden edellytyksenä on lisäksi, että ennakkoratkaisuhakemuksessa kuvattu luovutus tai muu toimenpide sekä ennakkoratkaisun perusteena olevat muut seikat ovat toteutuneet olennaisilta osin.

Ennakkoratkaisuun haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa ennakkoratkaisun tiedoksisaannista. Veroasiamiehen määräaika lasketaan päätöksen tekemisestä.

4.1.4 Varainsiirtoverotus

Verovirasto voi kirjallisesta hakemuksesta antaa ennakkoratkaisun velvollisuudesta suorittaa veroa ja veron määrästä. Ennakkoratkaisun antaa hakijan kotikunnan verovirasto. Keskusverolautakunta ei voi antaa varainsiirtoveroa koskevaa ennakkoratkaisua.

Kiinteistön luovutuksesta suoritettavan varainsiirtoveron määrää koskevaa ennakkoratkaisua voidaan hakea vielä sen jälkeenkin, kun lainhuutoa ja kirjaamista on haettu, jos kirjaamisviranomaisen on katsonut ettei veroa ole suoritettu riittävästi.

Hakemuksessa on ilmoitettava yksilöitynä kysymys, josta ennakkoratkaisua haetaan, ja esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Lainvoiman saanutta ennakkoratkaisua on hakijan vaatimuksesta noudatettava sitovana siten kuin ennakkoratkaisussa määrätään.

Varainsiirtoveroa koskevasta ennakkoratkaisusta peritään VvMA:n mukaisesti 222 euroa.

4.2 Tappioita ja YHL-eriä koskeva poikkeuslupamenettely

Osakeyhtiön omistuksen vaihtuminen myymällä ei vaikuta suoranaisesti itse osakeyhtiön tuloverotukseen. Yhtiön toiminnan kannalta merkittävässä asemassa ovat kertyneet tappiot, joiden käyttämisen oikeus menetetään, mikäli osakeyhtiön osakkeista yli puolet vaihtaa omistajaa tappiovuoden aikana tai sen jälkeen muun saannon kuin perinnön tai testamentin kautta (TVL 122 §). Vastaavasti menetetään myös mahdollisuus käyttämättömien yhtiöveron hyvitysten (laki yhtiöveron hyvityksestä 1232/1988, YHL 5a §) ja veroylijäämien (YHL 8.3 §) hyödyntämiseen.

Tuloverolain 122 §:n mukaan yhteisö tai elinkeino-yhtymä voi erityisistä syistä, milloin se yhteisön tai yhtiön toiminnan jatkumisen kannalta on tarpeen saada hakemuksesta vahvistettujen tappioiden käyttöluvan. Sukupolvenvaihdosluovutus voidaan katsoa tällaiseksi erityiseksi syyksi. Poik-

keuslupamahdollisuutta koskevan hallituksen esityksen (HE 68/1994) mukaan tappioiden vähentämiseen voidaan myöntää oikeus silloin, kun osakkeiden tai osuuksien saaja on luovuttajan lapsi tai tämän rintaperillinen, joka yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa jatkaa elinkeinotoiminnan tai maatalouden harjoittamista. Vastaavasti tulee myöntää poikkeuslupa käyttämättömien yhtiöveronhyvitysten ja veroylijäämien käyttämiseksi omistajanvaihdoksesta huolimatta.

Poikkeuslupahakemuksen verotoimistolle voi tehdä se yhteisö, jonka veroylijäämistä tai käyttämättömistä hyvityksistä on kysymys. Osakkeiden tai osuuksien myyjä tai ostaja ei sitä vastoin voi tehdä hakemusta omissa nimissään. Lupaa on haettava kirjallisesti.

Lupahakemus voidaan tehdä joko ennen omistajanvaihdosta tai sen jälkeen. Jos lupaa haetaan ennen omistajanvaihdosta, tulee lupahakemuksesta ilmetä omistajanvaihdoksen osapuolet ja muutkin luovutuksen pääasialliset ehdot. Lupahakemuksessa on myös ilmoitettava luovutuksen todennäköinen toteutumisajankohta.

Hakemus on tehtävä ennen käyttämättömien hyvitysten vähentämisaajan ja veroylijäämien ja tappioiden käyttöajan päättymistä. Poikkeuslupa voidaan myöntää myös etukäteen. Lisäksi on hyvä muistaa, että lupa voidaan myöntää jo kuluvalle verovuodelle.

Hakijan tulee hakemuksessaan esittää:

- 1) Perustiedot yhtiöstä ja sen toiminnasta: kotipaikka, toimiala, perustamisajankohta, tilikausi, liikevaihto, henkilöstömäärä ja toiminnan laatua sekä laajuutta kuvaavat tiedot; konserniyhtiön osalta perustiedot myös konsernista, selvitys konsernirakenteesta ja hakijayhtiön toiminnallisesta asemasta konsernissa.
- 2) Selvitys omistajanvaihdoksesta ja sen ajankohdasta sekä omistuksesta ennen ja jälkeen omistajanvaihdoksen.
- 3) Selvitys käyttämättömistä hyvityksistä ja veroylijäämistä, joille poikkeuslupaa haetaan sekä mahdollisesta käyttämättömiä hyvityksiä ja veroylijäämiä koskevasta oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta.
- 4) Hakemuksen perustelut eli selvitys siitä, että käyttämättömän hyvityksen vähentäminen tai veroylijäämän käyttäminen on tarpeen yhtiön toiminnan jatkumisen kannalta sekä selvitys erityisistä syistä
- 5) Hakijayhtiön tai asiamiehen postiosoite ja puhelinnumero virka-aikana.

Lisäksi hakemukseen tulee liittää seuraavat asiakirjat:

- selvitys omistajanvaihdoksesta, kuten kauppakirja tai yhtiökokouksen pöytäkirja ja kaupparekisteriote osakepääoman korotuksesta. Jos esimerkiksi välillisessä omistajanvaihdoksessa kauppakirja ei ole saatavilla, tulee hakijan selvittää tarvittavat seikat vapaamuotoisessa hakemuksessa.
- hakijan viimeksi päättyneen tilikauden tilinpäätösasiakirjat toimintakertomuksineen, konserniyhtiön osalta lisäksi konsernin tilinpäätösasiakirjat toimintakertomuksineen.

Edellä mainittuja hakemuksen sisältöä ja sen liitteitä koskevia tietoja ei ole tarpeen vaatia, jos ne ilmenevät verotusasiakirjoista tai muista veroviranomaisten hallussa olevista asiakirjoista.

Poikkeusluvasta peritään VvMA:n mukaisesti 315 euron suuruinen maksu.

YHTYMÄOSUUDEN LUOVUTUSVOITON LASKEMINEN**Liite 1**

Osakas: _____ Hetu: _____

Yhtymä: _____ Y-tunnus: _____

Luovutettu osuus: _____

Luovutusaika: _____ Hankinta-aika: _____

LASKELMA LUOVUTUSVOITOSTA/-TAPPIOSTA

	Luovutushinta	_____ €
./ Hankintameno:		
Osuuden hankintahinta		_____
Osakkaan sijoitukset yhtiöön*		_____
Osakkaan voitto-osuudet*		_____
./ Osakkaan yksityisotot*	-	_____
Myyntikulut		_____
Yhteensä	-	_____ €
tai		
Hankintameno-olettama 20% / 50 %	-	_____ €
Luovutusvoitto/-tappio		_____ €
* Sijoitukset, voitto-osuudet ja yksityisotot huomioidaan hankintamenoissa, mikäli osakkaan yksityisotot ovat pienemmät kuin voitto-osuuksien ja pääomasijoitusten yhteismäärä.		
Luovutusvoittoon tehtävä lisäys, mikäli osakkaan yksityisotot ovat suuremmat kuin voitto-osuuksien ja pääomasijoitusten yhteismäärä:		
Osakkaan voitto-osuudet ja pääomasijoitukset ylittävät yksityisotot		_____
Vähennetään tappiot, joiden kattamiseen ei ole kertynyt voittovaroja	-	_____
Luovutusvoittoon lisättävä määrä	+	_____ €
Verotettava luovutusvoitto/-tappio		_____ €